

3 1761 07810174 8

Ossian-Nilsson, K. G. (Karl
Gustaf)
Asketer

PT

9875

08A72

Asketer

Noveller

K.G. Ossian-Nilsson

Stockholm. *Albert Bonniers förlag*

Pris 3: 25.



Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

7102
ASKETER

K. G. OSSIAN-NILSSON

ASKETER

ASKETER

NOVELLER

AV

K. G. OSSIAN-NILSSON



STOCKHOLM

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

PT
9875
Og A72

STOCKHOLM

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1911

ETT ÄKTENSKAP

I.

Nu skulle det alltså komma — avgörandet. Om ett par timmar på sin höjd, förutsatt att där var mycket folk — annars om en timme, kanske en halv, han hade ju bett henne skynda sig.

Skynda sig måste hon, han hade inte kraft att vänta länge — inte länge, nej, inte länge! Hjärtat hade så brått, så brått, det trippade som med hundra fötter, alla i olika takt. Det var knappt uret hann med, och blev väntan lång, skulle det — hjärtat -- springa ifrån dem allesamman.

Han log — mauvaise plaisanterie på själva tröskeln, på själva tröskeln! Mauvaise plaisanterie!

Han måste lägga sig på sängsoffan — på rygg, ty högersidan var inte längre fullt säker; hugget kunde överraska honom även på den sidan. Men på rygg och med kudden bakom — så där!

Det var en av hans närvösa dagar; gud vet, om det inte varit bättre vänta till en annan

dag, en av de där slöa, ovärksamma, då han satt, stod eller gick i ett likgiltigt ruvande; då hans dom var honom så säker, att han trotsade den — själva instinkten gav sig, viljan böjde huvudet, själen svävade över i skuggriket.

Dessa voro de bägge tillstånden: det slöa och det närvösa, dvalans och feberns, likgiltighetens och förtvivlans; något tredje fanns inte för honom längre, fanns på sin höjd i minnet, i ganska avlägset minne ändå.

När han var pojke —!

Fast det började nog redan på pojktiden, grundlades i pubertetsåren, de första osälla åren av kamp med krafter han då inte kände, och som ingen brydde sig om att lära honom känna. Skolåren under uppsikt av lärare, dem olyckan i olika former gjort cyniska och slentrianen genom många år förvandlat till pekpinnar och fonografer.

Hur väl han mindes dem, och hur väl han kunde ha lust att anklaga... Där var lektorn, vars mångahanda sysslor och uppdrag hetsade hans fantasi och kämpade i hans ansikte även under lektionstimmarna... Bankman och kommunalman och privatskolelärare och ordensbroder — hur han satt som på nålar i statens kateder! Benen, som väntade sig så många bråda steg, förmådde aldrig hålla sig stilla...

de redo kapp, det ena över det andra, åh, så bråttom de hade, så brått, så brått!

Och den gamle extraläraren, ciceronianen, sjunken i bottenlös, hopplös studieskuld --; när han som oftast kom drucken till middagens latintimmar, hur vackert kunde han inte predika om dygden, den ciceronianska nämligen i *De senectute*: avhållsamheten, som så skönt klädde den bedagade, och som var de gråa hårens skönaste gloria! Allt under det en gloria av annat slag prydde predikaren, där han stinkande, småraglande, stödde sig mot fönsterkarmen och tycktes njuta av den cyniska kontrasten mellan predikan och föredöme!

Lärarna, som sågo och ändå blundade, med avsikt blundade för vad de sågo av denna första, ojämna kamp, vilken smög och blossade bakom bänkraderna! Lektorns närvositet, som nästan värkade förebild, frestelse! Extralärarens tillstånd, som skänkte en sällsam, smygande retelse åt själfva hyckleriet, åt skenets och lastens dubbelhet!

Mogenhetsexamen... vilken mogenhet hos ungdomar, som antingen inte alls eller också på förbjuden väg lärt känna sin egen kropp och dess tillgångar! En undervisning i människokroppens anatomi, som meddelats efter en väggplansj med könsdelarna knappt antydda, och där kastraten målats på väggen som normaltypen av *homo sapiens*!

Ja, nog kunde han ha lust att anklaga, anklaga — men vem, vem? Människor, medvetslösa av olycka, av fattigdom, av det särregna öde, som spärrade den ene från den andre, var och en i sin fålla? Vem lärde något i skolan eller av andra? Fick inte var och en söka sig fram för sig, vara sitt eget ljus, begagna sin eftertanke, taga vara på sig själv? Kains fråga var till sist den ärligaste och bästa någon gud hade rätt att begära: skall jag och hur kan jag taga vara på min broder?

Erik Sörling gjorde en rörelse på sjäslongen. Hade han själv någonsin annat än tillfälligt avstyrt det kraftslöseri, han upptäckt hos sina lärjungar? Hur skulle han också kunnat — kunnat ta bladet riktigt från munnen, finkänslig som — ja, finkänslig som han var?

»Finkänslig?» Instinkten mumlade medvetslöst vidare; i ett självsamtal väljer ej viljan, ej förnuftet orden. På ens läppar stiga önskingar, som man aldrig hyst, förbannelser över en själv och ens eget, självkaraktäristiker, som skulle tänt ens oförsonliga fiendskap, om de mött en som karaktäristik i en annans mun eller en annans ögon, hånfulla svar på ens frågor, hänsynslösa tillägg till ens förmodade åsikter.

— Finkänslig, mumlade instinkten, — säg: samvetssjuk, sjuk av självförebåelser och

okunnighet och feghet — där har du hela fin-känsligheten, hycklare!

Adjunkten Sörling måste vända sig halvt över åt höger, med nöd undvikande en knivvass solstråle, som sökte peta honom i ögonen.

Till och med solstrålen gjorde instinkten affär av: Alltid, mumlade den — alltid har du besvärats av solen; alltid har verkligheten lyst dig för vass, för klar, för uppriktig! Det är därför du inte tålt modärn litteratur, modärna människor, åsikter — därför du skyggat för en läkarebok, för en läkare — därför du tills dato ej exakt känner ditt tillstånd — därför olyckan krupit på dig som ormen i mörkret —!

Med skuggan återvände enigheten. Instinkten upphörde mumla, förståndet talade ensamt och med helt annan tunga. Förståndet var så helt annorlunda drässerat, det hade nio års skolgång och tre års universitet och prov-ar, det hade fem års lärarevärksamhet som en gjutform omkring sig, en kammad, benad, rakad, tvagen och benhård gjutform.

Och nu började förståndet försvara adjunkten Sörling.

Ett exemplariskt liv hade han levat, var också avhållen och högaktad både av rektorn och kamraterna. Han hade tagit sina examina med vackra betyg, både studentexamen, då han varit primus och framhållits som ett mönster, och senare kandidaten. Provåret hade

tillhört de vackraste i mannaminne, och med ämnen som matematik och kristendom kommer man långt i hela världen.

Men sådana ämnen förplikta också. Förplikta var och en, som inte begåvats med så robust samvete som kollegan pastor Lindh — hur den karlen kunde stå till svars inför sig själv, var adjunkt Sörling alltjämt en ogenomtränglig gåta. Själv rektor Majfelt skulle ha överraskat honom och —!

Sörling hade aldrig i hela sitt liv besökt eller begagnat köpta fruntimmer. Tack vare en fastekur i ungdomen hade han kommit ifrån den olycksaliga vana, han förvärvat på skolbänken och hade så uppehållit askesen ända till giftermålet. Studierna och karriären bragte snart allt annat i glömska. Och askesen återskänkte den moraliska självvaktningen, ja, kom honom att med ett slags dygdens frimodighet, ett slags segrarens krav på belöning möta det äktenskap, dit han medförde en kropp, orörd av varje sexuell smitta, ja, av varje könsligt famntag.

Han inbillade sig ha medfört mera än så: en intelligens, som, att döma av examensbetygen och kamratgunsten, inte hörde till de vanliga, en beläsenhet, som — enligt vad åtminstone rektorskan Majfelt försäkrade — gjorde ett samtal med honom till en ästetisk njutning, och ett lynne, vars blidhet och fin-

känslighet måste vinna envar. Själva skolpojkarne funno honom inträssant — kunnig som han var — även om de inte demonstrerade sin ynnest lika stormande som för lektor Apelgren — —.

Nu stack solstrålen, som flyttat sig, till igen, och Sörling måste maka sig ett stycke ur vägen.

Hurudant äktenskap hade det så blivit, ack, ja, hurudant! — — Sörling frisade sig, skulden hade inte varit hans, den hade varit helt och hållet hustruns. Det kunde inte hjälpas, sanningen måste erkännas, kanske komma i dagen, förr eller senare: det var hans hustrus retliga lynne, som ödelagt honom psykiskt, liksom han fysiskt nått, dit han nått, tack vare hennes glupska omättlighet.

Han hade hoppats med henne finna lyckan, en bildad mans lycka samman med en bildad kvinna. Han hade trott deras själar samstämda, bedragits av det blidhetens, skygghetens sken, som omgav henne före giftermålet — och ännu ibland kunde vilseleda honom.

Han hade föreställt sig äktenskapet i bildade kretsar annorlunda. Från sitt föräldrahem hade han de ljusaste minnen. Han hade föreställt sig nutidens bildade kvinna annorlunda. Någonting i stil med hans mor eller med rektorskan Majfelt föresvävade honom ibland, när han ännu gitte erinra sig sitt be-

gravda ideal. Frågan var, om ej en äldre kvinna varit den lämpligaste för en man av hans ideala, finkänsliga läggning. En äldre kvinna, vars kristliga åskådning fått behärska hennes drifter, och vars äстетiska inträsen samklingat med hans förnämt klassiska förakt för samtiden och dess oblyga naturalism.

Den modärna litteraturen var vulgär, simpel. Den lade an, lade avsiktligt an på människans lägre drifter, tvang fantasien att sysselsätta sig med sådant, som innebar tydlig fara. Ej blott för ungdomen, som så väl — framförallt i pubertetsåren — kunde behöva glömma sin könsbundenhet. Men även för annat omoget folk, studerade kvinnor till exempel, vilkas examina, gudbevars, skänkt dem vissa ytliga radikala och »modärna» sympatier, och vilkas karaktär ej varit stark nog att undertrycka deras sinnlighet.

Solen... åter flyttade sig adjunkten, han låg nu nästan platt mot väggen. Och ändå ville strålen inte riktigt släppa honom, den ljummade smått emot tinningen.

Folk trodde honom lycklig i hans äktenskap — folk dömer nästan alltid efter skenet. Undras, hur de andras äktenskap toge sig ut på tumanhand; en hel del äktenskap vore nog rena humbugen —

-- Liksom ditt eget, mumlade instinkten,

utan att förståndet kunde hjälpa det. Det tycktes sitta en rebell någonstans i tinningen.

— Fast i början —, försvarade sig förståndet.

— Allting är bra i början, fortfor instinkten.

— I början, tog förståndet vid med en ansträngning.

— I början som nu, inflickade instinkten — hade du och din fysik skulden —

— I början, sade det segrande förståndet — gav Sörling nog själv en viss anledning. Hans föredöme var kanske inte utan skuld. Adjunkten visste med sig, att han var sinnligt lagd — eller rättare varit det: att han, med andra ord, haft en svår sedlighetskamp. Nåväl, i början av detta äktenskap, som han tyckt sig så väl ha förtjänat som en belöning, nekade han sig just ingenting. Smekmånaden var, om inte en orgie, så någonting, för vilket han i detta ögonblick saknade den mildare, den riktigare benämningen. Och eftersom Margit inte håller höll igen, så inträdde ganska snart den naturliga tröttheten, uttömdheten.

Erik Sörling fann vid uppvaknandet ur detta rus, att han måhända ingett sin hustru en dålig tanke om honom som uppfostrare, den naturlige uppfostraren också av henne. Han anade, att efter varje rus kommer ett bakrus och därmed den kalla kritiken. Ville han ej

skörda förakt på kärlekens åker, finge han i tide rycka upp ogräset — under den heta sommaren och den mogna hösten skulle det arbetet vara gagnlöst.

Sörling begagnade sig alltså av sin utmattning för att för någon tid återinföra askesen. Naturligtvis hade han även senare haft sina uppblossanden, men han behövde knappast bekämpa dem, de blevo faktiskt sällsyntare. För att ej orsaka missförstånd fördubblade han sin ömhet, småklappade och småkysste sin hustru vid alla tillfällen — läste poesi högt för henne, sökte odla deras gemensamma andliga inträsen, bemödade sig, med ett ord, att ersätta smekmånadens rusiga älskog med förfinad och förändligad kärlek.

Margit tycktes ej vilja förstå — Margit hade aldrig förstått honom. De voro ett omaka par, två hopkedjade motsatser, en hoplödning, ej en hopsmältning av olika metaller — de voro som eld och vatten. Ja, just som eld och vatten, så att han, vattnet, långsamt fördunstade inför eldens ständiga, obarmhärtiga hets.

Han hade hittills ej trott, att det kunde finnas sådana kvinnor. Hon var osläcklig som den eviga elden, omättlig som en vampyr, omättlig, osläcklig, och till sist — ja, ty till sist var redan inne — till sist var offret förbi, Erik Sörling hade sett sina flästa dagar.

Likt vampyren var hon ur stånd att få

barn, vilket väl annars skulle begränsat den eviga branden, mättat den onaturliga törsten, dämpat kättjan. Som havandekvinna skulle hon ej tiggat och pockat honom till sig, prässat och kramat honom som en citron och till tack klagat över, att han lämnade henne otillfredsställd, ja, att han, åh, att han bar skulden.

Han nekade ej, att han varit feg, oförlätligt, ödesdigert feg. Alltifrån gymnasietiden, då kamraterna hånat honom, för det aldrig ett ohöviskt skämt gick ur hans mun, hade han känt skräcken för att ej vara man. Han hyste ännu i dag ett visst förakt för sterila män — själve Carlyle hade han funnit oläsbar, sedan han fått veta, att den store skriftställaren som man varit impotent.

Sörpling blygdes erkänna sig trött. Han ägde, när allt kom omkring — det trodde han — normala tillgångar, men han tillhörde ej de sexuella atleterna. Och endast en sexualatlet — det kände han — kunde tillfredsställa en kvinna som Margit.

Han hade överansträngt sig, formligen pumpat ut sig, och så fick han det där anfallet åt hjärtat — som sedan årtal blivit kroniskt. Han svimmade ofta. Han hade vant sig vid dessa vanmaktsanfall, tillbragte redan stunder av sitt liv i dödens armar, och när som helst — han anade det, fast han ej vågade fråga någon — när som helst kunde döden famna honom på allvar.

Hon var till den grad onaturlig, Margit, att skylla sin skuld på honom, påstå honom onormalt svag eller onormalt byggd, och när han till sist kastade beskyllningen tillbaka på den skamlösa — så rodnade hon inte ens, nekade inte, det var, som om hon lugnt och kallt erkänt en förfärlig sanning, vilken hon gått och burit på i hela sitt liv.

Naturligtvis måste hon till en läkare, undersökas av en specialist, det var klart: adjunkten hade fordrat det, och märkligt nog, hade hon ej ens gjort en invändning. Vilken kvinna, vilken människa! Läkare, som var det han fruktade mäst av allt på jorden!

Margit gick, Margit hade vågat gå, i detta ögonblick visste hon kanske redan —? Det bodde ju en kvinnlig läkare strax bredvid.

Här var nu den fördömda solen igen. Sörpling undvek annars, både av religiösa orsaker och av äстетiska, att svära; men det fanns gränser även för en religiös mans tålamod. Han hatade solen, hade gjort det i hela sitt liv, alltid sökt upp skuggan, alltid haft rullgardinerna på vakt — i dag var tyvärr mekanismen sönder. Han hatade solen; hade han bara orkat, skulle han stigit upp, men denna väntan gjorde honom allt mattare. Stege han upp, skulle han störta omkull. Endast genom att vältra sig av och an på sjaslongen förmodade han förebygga en annalkande svimning.

Fördömda sol! Och om han nu var onormal —?

— Visst är jag onormal, visst är jag onormal, viskade rebellen. Men förståndet svarade inte längre, förmådde knappt längre försvara sig. Sörling stelnade i tanklös väntan. Normal eller onormal nästan kvittade honom; honom var det i alla fall förbi med — förbi med!

Tjänstledigheten hade nu räckt en vecka. Förkylning hette det, men den förkylningen kunde inte få mer än ett slut. Han hade berett sig, hade talat med Gud, förlåtit allt och alla — även henne, Margit, som han en gång äls-

Ju likgiltigare han blev, desto mera växte spänningen, fruktan för det sista nederlaget, den sista förödmjukelsen, ansikte mot ansikte med Margits triumferande min.

— Ser du, det var ändå dig, som det fattades något — något, ja, och det väsentliga till och med. Jag däremot, jag är alldeles frisk och sund och alltså absolut fullkomlig. Jag, jag är en kvinna, men du, du, Erik, du är ingen man — nej, ingen man och alltså ingen människa. Du är en halvgången, en kuriositet, en skam för ditt påstådda kön, en i förtid tömd och en bedragare, som ödelagt en sund kvinnas lycka och liv. Ah, du Erik!

Så skulle hon tala, så, just så, hon, som han en gång älskat, som han förlåtit allt, till

och med det, att hon, just hon tagit h a n s liv och h a n s lycka!

Solen var obarmhärtig. Solen tolkade hennes rätt, uttalade hennes synpunkter, och solen skulle förstås få sista ordet. Han, Erik Sör-ling, h a d e ju ödelagt även h e n n e s liv och h e n n e s lycka. Han var en skam — en — en —

Det tysta rummet fylldes av snyftningar, en mans snyftningar, övergivna, uppgivna. När en man snyftar, är det inte mycket kvar av manligheten, av mannen.

Det tysta rummet lyssnade nyfiket, undrande. De tjocka, brokiga mattorna, som nyss känt hans trippande, närvösa steg, lyssnade, utan att en tråd rörde sig i dem. Gobelängen över soffan, föreställande Pyramus och Tisbe, lyssnade andlöst, medan en solstrimma skapade ett leende på den olyckliga Tisbes läppar. Lampan lyssnade, lampan, som lyst adjunktens och hans unga hustrus poesiaftnar, men prismorna glänste som tårar, genom vilka solen satte en regnbåge på tapeten. Och böckerna lyssnade, alla dessa böcker i ståtligt skinn inom mahognyskåpens glas och ram, all denna hopade lärdom och skönhet, all livets högsta rikedom, förnämaste adel, allt detta lyssnade, lyssnade med en undran, som skiftade mällan missaktning och medlidande, lyssnade till den bildade, den lärde mannen, för vilken det oför-

gängliga betydde mindre än det förgängliga, visdomen mindre än styrkan i en lem.

I sådana stunder är det bäst för de döva, ty en hörande skulle ej förmått uthärda. Dessa snyftningar tycktes aldrig vilja taga ett slut. De fortforo, och de stegrades. De liknade ej snyftningar, utan skälvningar, ej väsningar, men klockdallringar, en avlägsen kyrkklockas toner. De liknade ett slags darrig sång, återhållen eller lössläppt, vacklande likt en flod mällan sjö och kaskad, kvidande och kämpande, som om själva livssträngen sakta vridits ut ur själen — själva mandomen, livskraften: tonerna sprungo stundom upp till kvinnlig sopranhöjd.

Så tystnade de, plötsligt, som efter orkestertecken, icke en andning fortsatte dem. Det var alldeles tyst i rummet, tyst och orörligt. Mannen på sänglongen rörde sig icke, andades icke — han lyssnade, satt upprätt mot vänstra armbågen, lyssnade, lyssnade — stirrade med stora, stela, själlösa ögon framför sig, ansiktet kritvitt — det såg ut som ett stycke papper, upphängt i solen, fasthållet där av en magnetisk kraft.

Även rummet lyssnade, hörde de raska, lätta stegen i trappan, det hetsiga rasslet i säkerhetslåset, trampet och trippet i tamburen, återskälvningen i innerdörren —. Så steg fru Margit in.

— Erik, du —!

II.

Det satt en hel del folk i väntrummet. Fru Margit bet läpparna aldeles bleka och slog sig ner att bida sin tur. Sedan sitt giftermål hade hon ej besvärat andra väntrum än tandläkarens, när hon en gång om året lät se över sina starka, välskötta tänder. Att hon nu gått till doktorn, var egentligen mäst för Eriks skull, på det han riktigt skulle övertygas om, att ingenting fattades henne, att det var han, han, han, som bar hela skulden!

Fru Margit rodnade och bleknade om vartannat, hennes barm hävde sig i iver, så att hon mot sin vilja fick en massa av den instängda, medikamentkryddade väntrumsluften i lungorna. När hon mekaniskt kastade blicken omkring sig, uppfångade hon ur dussinet betryckta ansikten samma visshet om henne själv, som hon hela vägen burit med sig; fru Margit såg ut som det hon var: sundheten själv, ja, sundheten själv, bara en liten smula närvös!

Bara en smula närvös... hon var inte håller fullt säker på blodprocenten. Som alla

unga flickor hade hon haft anlag åt bleksot, hållit diet ett par år, men när hon gifte sig, varit så nära de hundra procenten som gärna möjligt.

Efter allt hon gått igenom de här fem åren, var det nog antagligt, att... ja, skulle det vara märkvärdigt, om ej procenten sjunkit. Men så låg, att hon för den skull inte kunde få barn, nej, det trodde hon inte, det kände hon sig inte tillräckligt klen för.

Det var ju han och inte hon, som blev trött för ingenting, trött för det han omfamnade sin hustru — såg man maken till äkta man? Bara han stannade hos henne i fem minuter, vips, vart han sömnig — sömnig långt innan hon kände ringaste lust att sova.

Hon krökte föraktligt på läpparna vid minnet och synen — honom sovande som en stock och sig själv ensam, hjälplös, törstig efter något, hon mindes knappt längre vad, längtande att bli kysst, men på ett våldsamt, ett oerhört sätt; ej likt en föräldra- eller ens fästmans-kyss, nej, en kyss, som slukade hela hennes varelse, hennes kropp som hennes själ och på en gång äggade och mättade — hon hade drömt, drömt sig galen av den kyssen! Hon hade längtat att bli smekt, hon visste knappt hur, och det hon anade, förbjöd henne hennes kvinnlighet att ens antyda för honom — honom, som själv ingenting visste eller begrep, som

ville mätta henne med vackra värser, mätta en verklig, sund, mogen människa med böckers dikter för den livets verklighet, av vilken hon ensamt kunde leva.

Han hade kallat henne olitterär, vanlig, oförstående — gud vet, vad allt han inte kallat henne: allt skyllde han ju på henne, allt, allt — —; självkär, som han var i sin svaghet. Han hade sagt sig besviken på henne, funnit henne en annan än den hon en gång syntes; ja, gud vet, hur han skymfat henne, och hur rätt hon nu gjorde i att en gång grundligt förödmjuka honom!

Ingen kunde kalla henne olitterär. Ingen hade gjort det i skolan, där hon varit den bästa deklamatorn, haft den största beläsenheten och en gång drömt om att bli skådespelerska. Inte var det heller värsläsningen, som missagade henne — att han bara kunde våga att inbilla sig något sådant! Våga tro henne dum nog, blind nog att ej genomskåda avsikten bakom deklamationerna — alla granna tal om driftens, lidelsens kulturella underlägsenhet under den förfinade känslan och så vidare! Han hoppades ställa hennes kropp tillfreds med själaspisen, därför att hans egen kropp var så fattig emot hennes.

Kunde hon hjälpa det? Hade han ej själv väckt hennes sinnlighet, hade han ej rasat med henne den första månaden som med ett värn-

löst, stundtals förskräckt och i sin förskräckelse värlöst byte? Och när hon så vaknade — ja, för varje gång hon vaknade — då somnade han, somnade för att halvsova största delen av ett femårigt äktenskap.

Ah, hon kunde ha lust att ropa ut det inför all världen — funnes ej all denna naturliga eller konventionella blyghet — ropa ut det från kvinnorna till männen, så att de senare äntligen hörde och förstodo: det vi kvinnor lida av, fast vi ej våga beklaga oss, är ej ett för mycket, men ett för litet, det är mannens snabba tröttnande, sedan han väl fått kvinnan ivrig! V ar för skola kvinnorna lida brist, medan männen förslösa det de äga, redan innan de gifta sig?

Ah, hon kunde — ja, varför kunde hon, Margit, aldrig mer än tänka det, varför kunde hon inte gå ifrån honom, gå sin väg till en annan man bland dem hon haft att välja emällan, och med vilken hon skulle levat ett annat liv? Var det högsinheten i henne, detta manliga i henne, vilket motsvarades av kvinnosvagheten hos honom? Var det ridderligheten mot en svag man, som, när ett kom till allt, ej förmodade leva livet utan just henne, henne, som han påstod dra ner honom?

Eller... hon blossade och mötte i konsolspeglens ett hjälplöst ansikte. Hon var ur stånd att förklara det för sig, hur någon, hur hon

kunde älska, ja, dyrka, vörda en människa, som endast var halv, en stackare, som hon så i grunden kände och så ofta föraktade. Hon fann ingen förklaring, visste blott, att hon satt fast i det, att hon aldrig — ens om det gällde hennes liv — kunde komma loss från Erik. Erik var trots allt och alla mannen just för henne.

Tårar trängde upp i ögonen på henne — varför förstod hon ej. Hon tårades så ofta, när hon tänkte på Erik. Stackaren hade varit klen det sista året, överansträngd med skolan och sina eviga studier. Och nu — nu satt han i spänning hemma på sjäslongen, väntade, väntade henne hem. Hon såg framför sig hans bleka, skägglösa ansikte, hans stora, barnsliga ögon, hans hjälplöshet utan henne — instinktivt nickade hon mot honom, mot spegeln, genom vilken hon inbillade sig se långt och klart genom alla väggar. Gott mod, nickade hon, gott mod: mamma snart hemma hos sin gosse, doktorn skall säga henne, att allt är som det skall vara —

Hon skakade på huvudet, smålog sorgset, gungade förtretsamt på foten, så att den hårt smällde mot korkmattan och ljudet lyfte patienternas ögon. Någonting sådant skulle fru doktorn inte få säga. Något fel — om också aldrig så litet — måste fru doktorn söka finna ut också hos henne! Så att Erik och hon,

Margit, finge dela det, dela ansvaret och skulden och även hoppet. Ja, så måste det bli, just så — fru doktorn skulle

— Nästa, ropade en röst i den gläntande innerdörren, men fru Margit hörde ingenting; grannen måste röra vid hennes arm och säga henne, att det nu var hennes tur.

III.

Fru Margit vandrade hemåt med sänkt huvud; det var knappt, att hon såg eller besvarade hälsningar; hela hennes inre var ett bubblande och sprängande göt. Hon var en gryta med ett kok, som det var svårt att till sina ingredienser utklara och särskilja ens för henne själv. Var hon skamsen på sina egna eller på Eriks vägnar? Var hon förtvivlad, eller var hon lycklig? Skulle hon harmas över fru doktors småleende, eller skulle hon ge henne rätt och ömka sig själv och sin make?

Ett ögonblick hade hon känt stark lust att överfalla doktorn med handgripligheter. Sådana friheter hade hon velat tåla endast av sin man. Sådant var en kärleks- och inte en läkarehandling, och hon vämjdes vid det en kvinna tilllät sig mot en kvinna och en kvinna fördragit av en främling.

Och ändå: hade inte fru doktorn löst en obegriplig gåta, stängt ett hälvete, öppnat en himmel? Hade hon inte fört två olärda, darrande stackars barn genom den port, som leder

till de vuxnas paradis? Hade hon inte gett henne hoppet om ett barn — ett eget litet barn, en liten älskling, en gosse, en flicka, en baby, en den allra sötaste lilla baby, som skulle likna pappa, likna Erik?

Den käre, käre gamle gossen därhemma, vad han skulle bli glad! Nu satt han i sin spänning — som inte var nyttig, som hon måste skynda att bryta: han hade klagat över sitt hjärta på sista tiden. Den stackars käre, käre — därav allt detta missförstånd, all denna olycka — om hon bara hade kommit sig för att gå till doktorn genast! Eller åtminstone tittat efter i en läkarebok! Den käre, käre — en sådan oskuld, en sådan oskuld, hon kunde riktigt vara stolt, en sådan oskuld till make ägde ingen kvinna i hela, stora staden!

Hon log vid sig själv och tog ett danssteg på gångbanan — en sådan oskuld, en sådan skälm till oskuld: men nu måste hon beröva honom den, sedan i dag vore de annars inte jämnghoda, han och hon — hans stackars lilla fru var sedan i dag ingen oskuld längre.

Hur skulle hon säga det: med allvarlig uppsyn eller med munter? Hon valde, föresatte sig att välja det sista.

— Erik du, skulle hon säga med en skälmaktig, leende, halvblyg sidoblick, — nu har fru doktorn gjort mig till fru från flicka! Och

doktorn klagade på en man, som inte på fem hela år värdigats taga sin bröllopsrätt. Det borde inte varit fru doktorn, och det borde inte gjort så ont!

IV.

Poliskonstapeln nedanför adjunkt Erik Sör-
lings hem studsade plötsligt vid att en ung
kvinna i andra våningen slagit upp ett fönster
åt gatan och satt och skrattade med full hals,
endast skrattade, skrattade. Skrattet lät inte
behagligt, kvinnan såg ut som ett bättre
fruntimmer, men man skulle av skrattet kunnat
tro, att hon varit en av de där. Konstapeln
vankade förtretad vidare, han trodde till sist
människan satt och skrattade åt honom. — —

Några timmar senare blev han till sin över-
raskning beordrad att jämte tre kamrater föra
ett ungt fruntimmer — just samma ett — som
ideligen satt och skrattade för sig själv, i en
droska till dårhuset. Hon hade förlorat för-
ståndet i samma stund hennes man, lärovärks-
adjunkten Erik Sörling föll från sin soffa och
dog av hjärtkramp.

DOMINIKANEN

I.

Pastor Josua Lindh tvekade fortfarande, medan hans späjande blick omsvepte husraderna —.

De gamla tvåvåningshusen, som kanske inte voro så gamla, endast utlevade, slingrade sig fram utmed smala, ojämna gångbanor, som om de när som helst kunnat störta samman över gatan. Husfoten kröp i bukter; här och där putade knölar som liktornar eller svulster av sten; takåsen syntes stundom avknäckt på mitten, så att skorstenen stack upp likt kotan på en puckel; eller också bildade övervåningen en hundrasjuttifemgraders vinkel med nedervåningen — det var tydligt, att något var i olag med själva ryggmärgen i denna gata.

En slö, tung dvala ruvade på dess övergivna ensamhet. De flästa fönstren hade sina rullgardiner nerfällda, blå eller grå väv med gröna träd och bruna eller gula hjortar, flyende för brokiga hundar och jägare. I somliga fönster voro i stället de tjocka mattgardinerna hopfästade med nålar, och i somliga skyddades

sömnen endast av förhängda tidningar. Ett fritt och nymornat fönster hörde till undantagen — i denna stadsdel sovo alla människor klockan elva på förmiddagen.

Pastor Lindh späjade åt bägge gatmynningarna. För tillfället varken hördes eller sågs någon fotgängare, men tack vare slingringarna på huskropparna och grändens tvära raglingar, kunde en poliskonstapel i nästa nu dyka upp på fyra meters avstånd. För någon av stadens bättre ungherrar borde det mötet varit en smula förläget; deras vistelse på denna gata skulle med all sannolikhet ha misstytts. Ja, själva dygntiden kunde synts den otrevligaste omständigheten. Vad som klockan elva i går aftse säkerligen påräknat overseende, skulle klockan elva på ljusa dagen bevisat den djupaste förnedring och sedeslöshet. Det kristliga polis-samhället har en oskriven lag, som bjuder, att osedliga handlingar skola undanstökas på nattkröken — vad som då händer, orsakas av spirituosa, vilket utgör en förmildrande omständighet.

Pastor Lindh tillhörde ej de bättre ungherrarna; en blick på hans höga, magra, skuliga gestalt och bleka, slätrakade prästansikte skulle i tide häjda ett småleende. Konstapeln skulle strama upp sig till sin artigaste honnör och släntra vidare, uppfylld av fromma och rena tankar. Lindh var lika bekant med polisen som

med allting annat i denna omgivning, där hans uppträdande vid alla timmar på dygnet var nästan lika vanligt och yrkesmässigt som polisens.

Och ända tvekade pastorn denna rägnunga vårförmiddag.

Han hade stannat få steg från stentrappan till ett hus, som blott i ett avseende avvek från de övriga husen. Två fönster i nedervåningen lågo skymda bakom en låg vall av blomkrukor. Ingen människa stod att upptäcka i rumsdagern där bakom, men i ett mällanrum i krukraden skymtade en stickad dammhandduk — invånarinnan var med all säkerhet uppe och i huslig värksamhet.

I Lindhs späktas grubblaransikte kunde just nu upptäckas ett annars dolt drag: ett drag av list, av slug överläggning — och av vacklan, som om han befunnit sig på nya och oprövade vägar.

Med en vanemässig hostning av det slag, som ofta antyder vändpunkten i en ensam människas tankegång, lämnade pastorn, alltjämt tvekande, sin post och vankade längre uppåt gatan.

Utan att ens lyfta på huvudet och liksom på måfå klev han uppför yttertrappan till ett hus, bultade på en av dörrarna i förstugan och blev, efter åtskilligt parlamentärande, insläppt.

Det vill säga, sedan han uppnått tillåtelsen,

nöjdes han med att stanna i dörrgläntan och språka med den feta, astmatiska värdinnan.

— Sova flickorna ännu? frågade han.

— Ja, ärevördig herr pastor, svarade den feta med ett trovärdigt smil på sitt gummi-ansikte, — di sover den rättfärdiges sömn —

Pastorn betraktade henne med ett frånvarande uttryck i de förlästa ögonen.

— Gick det vilt till i natt igen?

— Vilt? Nej, bevare oss väl, högvördig herr pastor — hos mej, hos flickorna, menar jag, går det aldrig vilt till. Här var bara några bekanta i går kväll och hälsa' på, släktingar för rästen till flickorna — och fästmän, Sofi ska snart gifta sej —

— Sofi —, undrade pastorn, alltjämt tankspridd, — Sofi har ju en obotlig sjukdom —

— Inte obotlig, högvördig herr pastor, inte obotlig — det kan man inte säga; med »hata» botas det nu på några dar, säger di — underligt för rästen, att kärlek ska botas med hata, tycker inte pastorn det me', hirrhirrhirr —?

— Hur är det med Berta?

— Berta? Berta mår som en prinsessa i sin gåsarede — Berta blev undersökt i fredags, och då var hon frisk igen —

— Har Räddningshemmet hämtat Olga?

— Ja, ers högvördighet, men inte var det rätt?

— Rätt, upprepade Lindh mekaniskt, men

det glimtade litet oroligt i hans djuptliggande, kanelbruna blick, när han fäste den på den gamla.

— Ja, rätt, visst menar jag det, fortsatte gumman och vaggade sig på sina breda sockor närmre tröskeln, medan hon drog igen dörren bakom sig. — För inte kan det vara rätt att bura in en ung, hygglig flicka, bara för det hon råkat bli litet opasslig en enda gång —? Och tro bara inte, att di får behålla henne, ih nej då, inte henne! Jag känner henne! Hon trivs inte på bara vatten och guds ord, om jag ska vara uppriktig och säga sanningen för en gångs skull, högärevördig herr — nej, ack, tro'et inte, nej, jag känner Olga! Lilla Olga är nog en bra flicka, bara en tar henne på rätta sättet. Hon vill ha litet kolifej alltemällan, om hon ska stanna. Ack, herr pastor, säg ingenting, Olga är ung, se — vi har väl själva varit — jag menar, jag har väl själv varit ung och sett ut som — nej, här står jag och pratar, vad ska värdig pastorn tänka om mej? Sesa, Berta, jag kommer strax — ja, som sagt, flickorna sover — är det något jag kan beställa —?

— Jag kommer väl igen senare, sade pastorn dröjande.

— Senare, flåsade den feta, — senare? Så gärna — bara inte alltför sent — jag menar, så att — så att om Sofi får besök av sin

fästman! Ack, ärevördig herr pastor, unna de unga denna glädje — se, di vill nog viga sej hos pastorn —

Lindh var redan på väg utför trappan; han hade i dag stått som på nålar. Den gamlas feta grimasansikte hade sällan synts honom så motbjudande som i dag. Konjaksstanken ur hennes trasiga gamla mun blandades för hans luktminne med medikament- och sängkammardofterna inifrån rummet. Hennes grovt enfaldiga hyckleri tycktes honom dock det mäst motbjudande av allt. Som själasörjare fick han ju vara med om litet av varje, men vad han aldrig skulle upphöra att förundra sig över, var denna öppna lögnaktighet hos de fallna — och för rästen många av de icke-fallna av den lägre samhällsklassen. Folk tycktes inbilla sig, att det moraliska elände de ville dölja, i och med detsamma vore osynligt för alla andra.

Under dessa och andra betraktelser, naturligt framkallade av vad han nyss och fordom sett och hört, hade pastorn hunnit ännu en bit uppför gatan, då det slog honom, att han gick åt orätt håll. En hastig rodnad flög över hans kinder och försvann, och ögonlocken blinkade till; en halv suck bröt fram ur strupen, då han långsamt vände på klacken och vandrade tillbaka, samma väg han kommit. Hans ansiktsuttryck var åter förvandlat; någonting likt för-

lägenhet eller ruese förhärskade. Det korta besöket på bordellen syntes ha omstämt, och hunnen till utgangspunkten, huset med de klarvakna fönstren, steg han tveklöst och värdigt uppför dess fyra trappstenar; han andades ut en sekund i förstugan, innan han knackade; andades en ytterligare sekund efter det vänliga stig in och klev äntligen på.

— Goddag, Ottilia, framstötte han en smula hastigt-rättframt, innan han hunnit ens kasta en blick på rummet och dess härskarinna.

— Goddag, pastor Lindh, svarade en melodisk, mjuk, men liksom inbäddad röst, medan den unga kvinnan obesvärat lät fötterna med filtskorna glida ner ur soffan i golvet och sträckte händerna mot nacken för att ordna de törhända lossnade nålarna. Hon hade lagt den rödpärmade romanboken vid sidan om sig.

— Hur kan det stå till? fortsatte hon med hakan för hårtoalettens skull begravnen i morgonrockens bröstlinning.

Pastorn harskade sig, en smula bragt ur fattningen av denna förtrolighet.

— Tack! Har Ottilia — har Ottilia sökt sig något arbete sedan?

— Jag har ju min symaskin, svarade Ottilia, fortfarande med huvudet i bröstet och händerna över huvudet.

— Hm, hm — var — var vistades Ottilia i går aftse?

Har pastorn sökt mig? undrade den unga kvinnan och tittade äntligen upp, i det händerna mjukt sökte sig mot skötet.

— Nej, det har jag visserligen inte, svarade prästen påfallande ivrigt och tittade sig förlägen om i rummet, — men jag ser — ser av tillståndet här och på Ottilia själv, att — att vi voro förståndiga i går aftse.

— Ja, kom det med ett kort, välbehagligt gomljud, — vi voro värligen förståndiga i går aftse.

— Jag menade förstås Ottilia, sade pastorn snarstucket tillrättavisande.

— Naturligtvis, haha, inte kunde pastor Lindh behöva bli förståndig!

Svaret lät så muntert-övermodigt — så syndasäkert, skulle pastorn karaktäriserat det av dess ton —, att han nödgades se ner i hennes ansikte för att förvissa sig om frånvaron av all ironi.

Det var ett ansikte, som gott dugde att titta på: ett hastigt ögonkast kunde kallat det vackert. I det sparsamma ljus, som mällan rägnskyn och grändväggarna och ovan fönsterkrukorna släpptes in i rummet, var hon vacker. Ögonen, stora, skuggade, gömde i denna dager den grova nätteckningen i deras gråa rägnbåghinnor; pannan låg halvmånformig mällan två bruna hårskyar; näsan, nästan rak, hade små, förtjusande vingar; groppen i hakan och vecket

emällan haka och underläpp skänkte ett täckt trots åt ett väl kraftigt modellerat käkparti; och hyns antydan till vaxfärg gjorde sig i denna inomhusklärobskyr bättre, än den skulle gjort ute i fria luften.

Det frånstötande i fysionomin var dess oro, dess sammanhangslöshet. Ingen idé eller vilja yppade enheten i detaljerna. Ögonen och i synnerhet brynen lågo för vitt åtskilda, så att blickens kraft delades och försvagades. Pannan kunde på en gång ligga molnig och klar, munnen le och fryna — den ena profilen förnekade ofta den andras påståenden.

För upphetsade — eller pervärsta — sinnen voro dessa motsägelser måhända en retelse mera. —

Pastorn sneglade åter till sidan; någonting liknande välvilja lyste upp den torrbruna blicken under de nu höjda brynen. Välviljan övergick i ett smålöje, som till sist blev riktigt skalkaktigt.

— Det är inte möjligt, att Ottilia var hemma i går. Här ser så —

— Snyggt ut, skrattade Ottilia, — tack för artigheten!

Hon knixade kokett med den fylliga, vita halsen och tog åter i tu med håret. Underarmarna lyste fram, runda, skuggade och vita.

— Städ — städat ut, förbättrade pastorn, plötsligt allvarlig och med ett stelt uttryck i

pupillerna, som bemödade sig att behålla sin riktning mot fönstren.

— Ottilia, fortsatte han utan att ägna henne någon synbar uppmärksamhet. — Ottilia skulle inte ha så mycket folk hos sig om kvällarna; hälsan mår inte väl, och Gud tycker inte om det, nej, sannerligen, Gud tycker inte om det — tänk på sin hädanfärd, Ottilia!

Då Ottilia ingenting svarade, endast fortsatte sin armplastiska sysselsättning, återtog han, ur stånd att längre hålla blicken på rutan, i lägre ton och liksom skamset medgivande:

— Ottilia ser riktigt bra ut i dag — ja, det — det gör Ottilia visst och sant!

Han svalde osäkert under den blick, varmed den unga kvinnan under lugg sneglade upp på honom.

— Gör jag, undrade hon med munter ironi, — så pastorn säger! Värkligen?

Frågan tydde på, att hon hört någonting liknande förr och egentligen fann bekräftelsen självklar eller komisk.

— Jag skall tala om för pastorn, var jag varit i går, tillfogade hon med det goda samvetets meddelsamhet. — Jag var på bröllop hos bekanta, och en riktig präst vigde dom, och vet pastor Lindh, vad den prästen sa'? Jo, sa' han, ett bröllop är en helig ting, en lika helig ting som en begravning, sa' han, Gud

är med på båda — ja, det sa' prästen, pastor Lindh, just det sa' han!

— Däri hade han förvisso rätt, instämde pastorn helt oväntat och vände sig i nyvaknad iver till sin åhörarinna. Han gjorde omedvetet predikoåtbörder med armarna; det var, som om en helt ny sanning blixtrat upp i honom, och han syntes angelägen att inpränta sina ord.

— Däri hade han förvisso rätt, ty se, Otilia, där ordet är med — där är visserligen Gud, där begås sannerligen ingen synd, där —

Han avbröt sig förvirrad och betraktade misstänksamt sin publik; det föreföll honom nästan, som om hon struntat både i hans lärdomar och hans närvaro.

Hon hade lagt ryggen tillbaka mot väggen, halvlåg med händerna knäppta under nacken och leende med halvöppen mun, mällan vars friska tandrader en röd liten tungspets ett ögonblick vart synlig och försvann.

Pastorn andades häftigt, en blodsky flöt upp genom hans ansikte och ut i ögonen, genom vars dimma han endast skymtade detta leende och ett blekt, mjukt hull, där de vida ärmarna glidit tillbaka nästan ända till armhålor.

Mot sin vilja hade han stuckit fram hakan och lutat en smula på den gängliga över-

kroppen; tinningpulsen hamrade hårt, och behärsksningen vacklade för affekten.

Då var det, som om han upptäckt nätet i de grå irisarna; eller som om han sett ena mungipan sjunka försmädligt och ena kinden begrina honom. Han fruktade en fälla, trodde sin svaghet förrådd, sitt tillstånd genomskådat — och självbevarelsen stramade upp disciplinmänniskan i honom.

Blott ögonen ville ej riktigt med; branden i dem vart skarpare, kallare, men släcktes ej; de talade, trots allt, ett annat språk än läpparna.

Stämman lät hård, prästerligt sträng och dömande.

— Jag ser, att Ottilia inte i dag är i det rätta lynnet, hm, har det rätta sinnet, jag ser —

— Ser pastorn, undrade Ottilia utan att ändra ställning eller släppa hans ögon, — värligen?

Det var tydligt hån, och han kände det, men förmådde i alla fall ej slita loss blicken: den liksom sögs av det metalliska gliset mällan de tunga halvslutna locken.

— Jag ser, kämpade prästen, ty han kände, att faran ej var överstånden; uppmärksamheten var emällertid väckt och likaså impulsen att undfly —.

— Jag ser, kämpade han, — att samtalet måste uppskjutas till —

— Senare kanhända, ifyllde kvinnorösten

släpigt; det lät, som om den varit inbäddad i kuddar.

Det klack till i pastorn; han hostade och vände vitorna mot höjden; men så snart han försökte tala, sjönk blicken in i sin givna riktning. De grå irisarna släppte honom inte.

— Senare alltså, gurglade det som från en drunknande, — låt oss säga klockan fem i eftermiddag i min enskilda bostad. Ottilia behöver inte genera sig, det — det är ju inte första gången! Ottilia kommer alltså? Till enskild förmaning, till enskild bikt — klockan fem i eftermiddag!

Harangen hade framsagts i olika tempi: början hastigt, halvt gurglande eller snubblande, slutet i sömngångartakt, men inte utan salvelse. I orden: till enskild bikt hade han fullständigt återvunnit predikotonen.

— Till enskild bikt, eftersade Ottilia i nästan samma ton, men utan i övrigt synas påvärkad. Hon behöll sin lättjefulla ställning, och just hennes orörlighet tycktes stegra prästmännens oro. Vart hans brinnande pupiller irrade, återfunno de sig till sist i de svartgrå näten.

Medan blickarna alltjämt dröjde i varandra, räckte hon honom, själmant avskedande, sin breda, men vita hand, som han liksom glupskt fattade och tryckte. Vid en omärklig tryckning

till svar spratt han synbart, ryckte loss handen och störtade hastigt på dörren.

Först ute i förstugan kom han sig för med att sätta på den mjuka, lågkulliga prästhatten. Samtidigt letade han fram fickspegeln och sökte med åtskillig sällsam ansiktsgymnastik återställa det förlorade ämbetslugnet i dragen.

På trappan ordentligt for han samman vid att stå öga mot öga med en polisman. Men till svar på hans snabba rodnad och misstänksamma snegling kom endast en artig och vördnadsfull honnör, varefter patrullerande n:o trettiätt fortsatte sin likvagnstakt genom den ökända stadsdelen utan att en sekund tänka på att utforska den unge prästmännens ytterligare vägar och avsikter.

II.

Josua Lindh hade redan på skoltiden för-
rätt religiös läggning. Son av en frikyrkopredi-
kant, som bragt en talrik bibelnämd barnskara
till världen, hade han — på en omständighet
när — märkligt nog, varken van- eller avsläk-
tats. Medan eljest prästsöner från urminnes
tider haft sin plats ibland världens barn, bi-
behöll Josua faderns känsloriktning och ut-
vecklade den som statskyrkopräst till än större
djup och stränghet.

Gamle Petrus Lindh kunde i församlings-
spetsarnas lag tillåta sig rätt lättsinniga anspel-
ningar och skämt, liksom det faktiskt bland de
så kallade läsarna kan gå betydligt muntrare
till, än man vanligen föreställer sig. Petrus
ansåg sig ingalunda för större syndare inför
Herren, därför att han tolv gånger blivit fader.
Ja, det fanns tillfällen, då den gamle inom sin
församling talat för mildhet mot uppenbara
äktenskapsbryterskor. Olyckligtvis råkade
Petrus Lindh ut för den i prästkretsar icke
sällsynta oturen med den praktiska förvalt-

ningen av församlingsmedel — en otur, som fördyrade även sonens världssyn och helt naturligt minskade hans förtroende för faderns moraliska frisinne.

Josua var under skoltiden utsatt för åtskilligt gyckel från kamraternas sida. De gycklade med hans härstamning — där är ju ännu ett socialt svalg befast emellan fri- och statskyrkoprästen. De gycklade med honom själv, hans högtidliga, lillgamla allvar i uppträdandet även på rastestunderna, hans tafatthet, så snart det gällde leken, från vilken han också hälst skolkade, hans skrupulösa flit och noggrannhet med läxläsningen, särskilt katkes och dylikt — och hans öknamn *dominikanen* var ej illa funnet.

Josua var redan student, när fadern av antydd, sorglig orsak måste lämna orten och sonen helt och hållet sörja för sig själv. Josua tappade ingalunda bort vare sig modet eller målet. Skilsmässan från familjen blev emällertid radikal nog: sedan han på egen bekostnad börjat studierna vid universitetet, hade han blott en enstaka gång återsett ett par av syskonen, som samtliga blevo världens barn; fader och moder återsåg han först under mycket förändrade förhållanden.

Till en början voro de honom endast en tagg till erinran om människans syndafara, en pale i köttet till ständig uppmärksamhet på sig

själv. Fadern syntes honom endast en fallen varelse, för vars själ han kunde bedja, men som han hälst aldrig mera ville raka. Josua var och förblev dominikanen. Trots sin protestantiska dogmtrohet hade han något av den stränge katolikens moraliska fanatism, av munkens negativa krav på sig själv som på andra. Ty i motsats till många andra moralister krävde Josua Lindh orimligheter också av sig själv.

En fattig students försakelse av världen är dock som dygd endast skenbar. För att på egen bekostnad kunna studera var Josua absolut nödsakad att umbära, och den ständiga upptagenheten med det nödvändigaste gjorde förgätenheten av det tillfälliga och onödiga lätt och naturligt. Studentåren voro en obruten kedja av akademiska konditioner, hemläxtimmar, stipendieansökningar, tentamina och examina. Varken dag eller natt skonades, varken nöd eller frestelse splittrade vilja och strävan — framåt och uppåt ledde vägen, rak, brant och aldrig övergiven. Josuas prästexamen betecknade ett stycke enärgi, som till sist också uppmärksammades. Vid rätt unga år sände honom kapitlet som pastorsadjunkt till en av församlingarna i en av stiftets större industristäder.

Just här, i ett arbetar- och avkristningscentrum, tarvade man en fanatiker, en protestantisk dominikan, som avsvurit världen och allt dess väsende, och som i hela livet endast

såg ett viktigt inträse: kyrkans makt, grundad på dess strängaste bokstavsmoral.

Han följde den samvetsgrant själv. Han hade hittills aldrig sett på en kvinna till att begära henne — begära henne ens till sin hustru och ledsagerska. Nödtvånget, om ej annat, hade gjort honom till celibatär under studieåren — men under dessa år hade han uppdagat någonting: celibatet var ej blott ett viljeproov, det var en kraftsamling, en järnhårt knuten hand, som krossade varje hinder; det var källan till mången både kyrkans och kyrkolemmens seger.

Bakom de flästa av andens störvärk fann han män eller kvinnor, som levat ett liv i frivillig eller nödtvungen kyskhet. Och bakom mycken nutida slapphet och karaktärsupplösning fann han äktenskapets invärkan. Hans egen far, så ansåg han, skulle måhända aldrig fallit för frestarens övertalning, hade ej de tillfredsställda sinnena till sist fått bukt med viljan. Äktenskapets tusen eftergifter åt den nyckfulla driften hade till sist så luckrat karaktären, att samvetet teg eller lät mäkla med sig, när handen gjorde greppet i det, som var andras egendom.

Så blev Josua väl icke en fiende till äktenskapet; äktenskapet var ju en kristlig inrättning och sålunda heligt, en del av Guds visa ordning med tillvaron, i vilken förvisso även frestelsen

ägde sin betydelsefulla uppgift. Men för den, som besatt makten att leva allena, låg livsmålet — den religiösa fulländningen av honom själv och andra — mera oskynt av lidelsens dimmor och vardagens småbackar. För den, som i modärn tid ville värka apostlagärning, var celibatet ett stöd och en välsignelse, såsom det varit det redan för de heliga apostlarna själva och för många heliga och i Guds rike lysande män och kvinnor ända till våra dagar.

I ett års tid hade pastor Lindh nu övat apostlagärning. Han hade därunder ådagalagt mycken tros- och handlingskraft och satt sig ut med hela den fritänkande arbetarklassen. Han efterhöll dess i många avseenden lösa seder och framförallt dess lösa — det vill säga: av kyrkan ohälgade förbindelser. I mer än ett hem hade han infört ofrid, då den unga hustrun, som påverkats av den bleke, outtröttlige pastorns övertalningar, i sin tur sökte övertala sin man att förvandla deras ovigda samvetsäktenskap i ett kristligt eller åtminstone kyrkligt giftermål. Josua hade ingripit mot allt, som liknade konkubinat, och därvid ej skonat ens de högt uppsatte. Han hade blivit en sedlig makt — sådan han nu fattade sedligheten — hade lidit förföljelse och stenkastning för den goda sakens skull och samtidigt blivit en känd och populär person.

Vad som till sist mer än allt annat kom

att inträssa honom, var de prostituerades ställning. Han gjorde täta besök i deras stadsdel, trängde under pågående dryckesorgie in i deras nästen, avstyrde tillfälligt ofog och sökte — ofta med framgång — få kvinnorna lösta ur deras yrkes nesliga bojar. I samarbete med stadens sedlighetsförening sände han mer än en av de yngre och ännu räddningsbara till offentliga och privata skyddshem, medan han — såsom hans religion bjöd honom — visade dessa fallna och brutna större mildhet och kärleksfullare saktmod än de styvsinta arbetarna och deras näbbiga hustrur, vilka i sin syndasäkerhet buro nacken högt och menade sitt samvete lika fritt och fredat som själve prästens.

Denne uppträdde mången gång, som om han sökte martyriet. Atminstone föreföll det på senare tiden så. Men martyrens iver vittnar icke alltid gott för tryggheten inom honom själv. Och det första offentliga arbetsåret hade ingalunda gått pastor Lindh spårlöst förbi. Hans närvösa jakt efter arbete var ett tecken bland andra. Efter sin överansträngda ungdom fann han sig numera endast alltför arbetsledig. Några timmar på en pastorsexpedition och ytterligare några timmar i en lärovärkskateder utgjorde klen ersättning för studieårens nattvak och dagsplugg. Predikoämbetet, för vilket Josua medförde ärvda anlag, tog ej håller hårt på krafterna. Han fann sig plötsligt ha god tid

till morgonslummer, middagsrast och aftonledighet. Han fann sig ha råd till bättre kost och behövde ej ströva i snöslask med håslitna pjäxor. Han bodde ej längre dominikanskt — han ägde ju till och med en viss blygsam representationsskyldighet. I eftertänksamma stunder fördömde han sig själv och sitt liv. Han tyckte sig leva i kräslighet och överflöd — en självanklagelse, som säkerligen krävde sin historiska bakgrund: studentårens brist och ofrivilliga försakelse av sådant, som för de flästa var enkel nödtorft.

III.

En dag för ett par veckor sedan, i själva förvåren, såg han Ottilia för första gången. Hon hade just flyttat in efter en äldre kamrat, som släpats bort till obduktion.

Det som genast frapperade pastorn, var nästets fullständiga förvandling. Förut luktade där beständigt konjak och jodoform; nu — höll sig luften renare, blott svagt bemängd med pomada. Ottilia själv var raka motsatsen till företrädarinnans brustna och blekfeta typ. Hon var ännu ung, nyss värvad och kunde måhända räddas. Den unge pastorn grep sig genast an med uppgiften.

Denna blev icke lätt, ty Ottilia visste svara för sig. Hon befann sig ännu på den ståndpunkt, som de bättre ungherrarna nedlåta sig till. Hon hade tillfälle till supéer på verkliga restauranger, till små presenter och uppmärksamheter och var ej alldeles utstött ur sin borgerliga klass. Hon var hantvärkarbarn och officiellt ännu sömerska — ett yrke, som ju ofta nödgas till biförtjänster.

Ottilia var allt annat än bruten. Hon syntes säker på sig själv och sin ungdom. Hon läste kolportageromaner och trodde på de sociala undren. Var gång hon grät över Kameliadamen, visste hon, att även hon väntades av någon förnäm och högsinnad Armand. Han skulle med all sannolikhet uppenbara sig vid en av dessa champagnesupéer hon ibland deltog i. Han skulle uppvakta henne, som om hon varit en dam av hel- i stället för halvvärld, bjuda henne armen till en spatsertur på själva huvudgatan och trots den börds- och börsförnäma släktens vanmäktiga protester föra henne till brudstolen som i triumf.

Sådan drömde hon sig framtiden, när den överhuvud inträsserade henne. Nuet var inte att förakta, herrarna behagade henne, och champagne smakade gott.

Hennes lynne var nyck; det var antingen mycket grunt eller mycket djupt till botten i hennes själ, och pastorns lagiska sänklod och evangeliska trösteankare glattade som på islagda böljor. Hennes natur var hal som böljan, plötsligt speglande, plötsligt grumlig, tillmöteskommande och tillbakaglidande, omöjlig att bli klok på eller få tag i.

Ottilias omvändelse blev ett värkligt arbete, svårare än det med hennes samtliga systrar i fördärvet. Ett arbete, som äntligen krävde en fanatikens uthållighet och en celibatärs samman-

sparda viljekraft. Ett arbete, som äggade och tröttade och äggade på nytt och fångade själsörjaren som ett svårlöst och inträskant själsproblem. Att le med ena ögat och tåras med det andra, höra med öronen och vara döv på själen, att lägga sin ånger i ett plötsligt tonfall och slå till ett mjukt och liksom inbäddat skratt i nästa nu — det var en konst, vars karaktärsgrundval måste studeras, studeras för att kunna hävas. Och Josua Lindh studerade.

Under deras nästan dagliga samvaro lärde han känna åtminstone hennes yttre. Han letade ju i hennes förgängliga drag efter det, som var hennes oförgänglighet. Han sökte ju utforska dessa själsfönster, som på en gång speglade och häjdade, öppnade och dolde. Där var ej nog klarhet i glaset att helt släppa en blick igenom; ej nog ljus i det hemlighetsfulla själsrummet för att låta besökaren finna sig tillrätta med innandömet. Dessa ögon på en gång gävo sig och undveko. Där var liksom ej nog kraft i dem att skänka sig helt; de lågo för vitt åtskilda och sågo och reflekterade varje för sig.

Där var ingenting fint i dessa drag, intet djup i denna blick, endast ett ogenomskinligt grums; intet ädelt i denna gestalt, endast en yppig sinnlighet; i dessa händer intet, som spådde en vigselring, intet, som siade fästmö

eller hustru. Men där var någonting annat, någonting i och med denna brist.

Pastor Lindh ivrade upp sig i sin övertalning — Ottilia var svårare än arbetarhusterna. Inför denna grundhet djupnade han själv, av denna kyla tändes hans heliga lidelse. Han satte in all sin andliga makt på sin strävan, grubblade under natten, talade, talade om dagen. Det blev en temperamentssak för honom att besegra hennes temperamentslöshet. Han uppbjöd alla sina tillgångar och överträffade sig själv.

Han fann sig efter mången predikostund med hennes slappa hand i sin, med sitt knä i soffan nära hennes, med sin andedräkt nästan brännande hennes hals, med sina ord fläktande mot hennes bleka, oregelbundna öra. Han besökte henne vid alla tider, ofta flere gånger om dagen, mottog henne någon gång hemma hos sig, såg henne påklädd och i negligée, inpräglade henne i sig med tusen minnesnoterade ögonblicksbilder, insöp henne som sin tankes och strävans luft, ägde henne till sist andligt, ehuru egentligen endast hennes kropp — medan hennes själ antingen svävade långt i fjärran eller inneslöts däri som en grumlig och ogenomtränglig substans; såvida hon nu överhuvud ägde en själ.

Kampen var en dominikans med en kättare, den var ett fördjupande i det fientliga och för-

tappade föremålet — vars signalemang dominikanen till sist kunde lämnat vilken Sankt Petrus, som något sådant kunde ha inträsserat.

Faran för hennes själafrid tycktes i alla fall ej vara stor — om hon än hållit sig »förståndig» hela den senaste veckan —; men för hans egen var faran så mycket större. All lidelse värmes från samma hård; när först elden är tänd, hinner den lätt alla själens vätskor, och det behövs stundom endast en första vårdag för att få asketen att sjuda. Men när asketer älska, älska de sinnligare än alla andra; de älska sinnligheten själv — och kroppsligheten dess mera, ju själlösare den är.

IV.

Pastor Josua Lindh hade haft en orolig förmiddag och en än oroligare middag och eftermiddag. Hans sysslor sysselsatte honom icke; de upplöstes i mekaniska handgrepp och omedvetna ord; de tycktes sköta sig själva i hans varelses periferi och lämna medelpunkten, hans verkliga jag, opansrat och försvarslöst i sin hemliga kamp. Lektionstimmarna kröpo för trögt, för långsamt; allt vad handen vidrörde, föll i golvet; alla frågor läraren ställde, måste omtagas, formuleras om för att uppnå svar ens av de bästa bland eleverna. Ibland syntes han blossande röd, ibland svettande vit. Kollegerna trodde honom sjuk eller överansträngd och rådde honom vänskapligt att skona sig.

Skona sig? Just nu, då han behövt ett hav av arbete att svalka sig i, en grundlig förkylning att åderlåta sig med, en månads fasta och spökande nattvak!

Just nu, då han behövt munkens tagelskjorta mot sin kropp, hans rep om sitt liv, hans dödsfara bland hedningar och stenkastare!

Just nu, då han tarvat martyrens spikar i händer och fötter, hans sträckbänk och spanska stövel, hans eldsbål att släcka eld med och hungerbrand att dämpa blod med!

Just nu, då han sjöd av ungdom och retades av vällevnad! Just nu, då de långa arens försakelse kom störtande över honom likt ett hav genom luckrade dammar! Just nu, då hans hjärna drömde vitt hull och hans pulsar pockade efter ungt kött! Just nu, då luften var en jättetavla fullmålad med okyska bilder, med gestalter, vilkas drag och lemmar voro honom så välbekanta; just nu då samma leende mötte honom, vart han vände sig, då samma mun halvöppnades emot honom, samma blickstrimor sögo honom, samma nät trasslade honom i deras grumliga åtrå!

Just nu, då Sankt Antonius frestades i en glöd och en hopplös kamp, varom dessa slappa unga fil.-kander med sina tidigt svalkade begär ej hyste en aning! Men när gamle rektor Majfelt, schartauanen, som ensam tycktes begripa något av detta, skarpt betraktade den unge kristendomsläraryn, vände denne bort ansiktet, ur stånd att beslöja sina röda djup.

Hur hade han så använt tiden efter skoltimmarna? Männe med fasta och späkning, männe med botsalmerna och pinohistorien? Hade han svalkat sig med en kalldusj och en promenad; hade han sökt förströelse hos kam-

rater; eller hade han som ännu i gar huvudstupa störtat sig i arbetets glömska?

O eld, eld! Intet hade Sankt Antonius gjort för att släcka och dämpa. I slö undergivenhet under sina vanor eller kanske rentav i förbund med sitt blod hade han intagit sin middag, som i dag synts honom särdeles kraftig och närande. Och efter måltiden hade han störtat mot sitt hem, liksom ängslig att försinka sig, skygg för världen och liksom angelägen att bli på tu man hand med den fantasi, som plågade och tjusade honom. Väntetimmen hade han tillbragt nästan sysslolös, vankande av och an i dublettens ytterrum, vridande händerna på ryggen, fuktiga av kallsvett; torkande pannan med darriga handrörelser, skälvande i knäveckan, så snart han avbröt sin vandring, följande med ögonen varje kvinna, som passerade nere på gatan, endast för att omedvetet jämföra och ständigt återfinna en ojämförlig bild för sin inre syn.

Skulle hon komma? Skulle hon inte komma? Tänk, om hon alls inte kom? Om hon i hån triumferade över honom, sedan hon genomskådat hans svaghet? Om hon försmådde honom för någon av sina ungherrar, som i sin världsligare smidighet bättre täcktes ett världens barn? Om hon nu satt hemma med någon av dem och skrattade ut honom, förrådde honom?

Hans hjärta spratt häftigt till och stannade

sedan alldeles. Det hade han hittills inte tänkt sig! Just den utvägen hade han inte tänkt sig, den sista, som föreslagit sig; det brukade ofta vara den och inte något av de bägge alternativen, som verkligen slog in.

Vad skulle han ta sig till, om hon ej kom? Söka henne i hennes bostad — eller, om hon ej fanns där, någonstades på guldkrogarna i den stora staden? Var detta rådligt, kunde han våga det — i detta tillstånd, detta närvrus, som kunde förråda honom för den förste bäste av hennes kavaljerer — hennes kunder?

Han trampade hårt i golvet: ett förhatligt, ett olidligt, ett orättfärdigt ord!

I detsamma mindes han sina egna ord till henne: enskild — enskild bikt! Varifrån fick han det ordet? Det var ju rena nonsens, rena gycklet, av en protestantisk präst till en medmänniska, som intet borgerligt brott hade att bekänna! Enskild bikt — det var, som om han på halvt varit katolik till tankegång och talesätt, som om han, den svensk-lutherske pastorsadjunkten, på allvar anammat sina skolårs öknamn: dominikanen!

Själva hans asketism var ju munkväsende, uttryckligen fördömt av den gudsmannen Luther. Hans försakelse liknade gudlöst kätteri, gudsförakt inför Hans och livets överflöd och ordets bud om förökelse och uppfyllelse av jorden.

Någonting log högt inom honom: var det djävulen, djävulen, som fått honom i sin makt med alla sina sofismer? Stod han här vid ett vägshål, där den smala väg, han hittills följt, korsades av syndens breda...?

Gick det någon i gatdörren?

Hur skulle han ta emot henne? Hur skulle han nu få ett grepp på henne, han, som hittills visat sig så helt annorlunda? Skulle hon förstå honom bättre nu — hon, som tillförene aldrig förstått honom? Eller skulle en gränslös förlägenhet, en bottenlös skam komma emellan dem? Skulle hon håna honom i ansiktet, vanära honom inför världen?

Världen? Ja, alla dessa människor, han bestraffat, omvänt, räddat? Arbetarna och deras hustrur, skyddslingarna i gränderna och på hemmen? Lärarkamraterna, rektor Majfelt, hans föresatte? Hans kall och hans kallelse, hans livsmål — vart tog alltsammans vägen, vart skulle det ta vägen med honom, ta vägen?

Vad tänkte han egentligen göra?

Han slog ifrån sig med händerna, en matt, vanmäktig åtbörd — i nästa sekund lyddes han till örpulsen och dess frestartakt: en enda gång, en enda gång, trummade pulsen, en enda gång, en enda gång...!

Han skrattade ett falskt, flatt skratt, som skrämmande for igenom honom.

— Det är lättare att icke alls synda, sade

de kristliga moralisterna, — än att synda endast en enda gång.

Han stod åter stilla vid fönstret. Plötsligt stelnade blicken: där kom, nej — vad var klockan? Där kom hon, där kom hon, på slaget, på slaget! Hur det jublade, hur det sjöd upp i honom! Nu sneddade hon gatan, men såg ej upp — hon såg ej upp, men hennes gång, åh, hennes gång, bara hennes gång gav rysningar — —! Nu var hon försvunnen.

Det dröjde. Hade hon vandrat förbi? Hade allt varit en synvilla? Nej, nu gick någon i trappan; det ringde: skulle han, skulle han inte? Han svalde, det kittlade vällustigt i strupen; ännu hade han valet; ännu kunde hon gå sin väg, ännu hade ingenting hänt... nu spatserade han med långsamma och prästerligt värdiga steg mot dörren.

Den man, som öppnade, var en likblek, men till det yttre annars rätt behärskad skriftefader. Det världens barn, som gungade in, var ett allvarligt och officiellt skriftebarn.

— Sitt ner!

Ottilia satte sig. Hon behöll hatten och kappan på och såg sig likgiltigt omkring i studerkammaren; blicken svävade helt flyktigt över allt det välbekanta: över skrivbordet, bokhyllorna, piphängaren, tidningshyllan, gungstolen, soffan. Och under tiden hade skriftebarnet helt anspråkslöst satt sig på en taburett.

Ännu hade hon knappt sett på honom, knappt sagt ett ord. I påklädseln syntes hon så vanlig, så främmande, att pastorn avkyldes, nästan skrämdes.

— Hur står det nu till med er, frågade han blott med en lätt darrning på sista ordet.

— Tackar, som frågar, svarade hon med sin mjuka, lugna röst, — med mig står det bra till; hur är det med pastorn själv?

Josua Lindh ryckte till, tog upp näsduken och låddes snyta sig.

Förstod han verkligen så föga att dölja sitt tillstånd? Betydde hennes motfråga, betydde hela hennes sätt, att hon genomskådat honom?

Han harskade sig och återvann nödortfigt fattningen.

— Här är det inte frågan om mig, sade han torrt — utan om er, Ottilia, om er själ —

Ottilia svarade ej, hon inte ens nickade eller skakade på huvudet; bara satt stilla och såg — vad hon såg på, var inte gott att utfundera, i trots att det var pastorn, som hade solen på ryggen.

Lindh kände en kyla strömma emot sig från den unga kvinnan och förlama nästan lika mycket som hetsen för en stund se'n.

— Vill inte Ottilia ta av sig kappan och hatt, uppmanade han indirekt, — man pratar bättre så.

Ottilia lydde villigt och utan att ändra en min; passiv som det skriftebarn hon föreställde, hade hon blott väntat på uppmaningen. Lindh hjälpte henne som i tankarna. Han hängde kappan på en dörrhake och lade hatten på skrivbordet — en modärn och billig, men därför inte alldeles smaklös hatt.

Medan han hjälpte henne, gick han bara och förvånades. Var fanns det utmanande i hennes min och hållning av i förmiddags? Den förförelse hans fantasi arbetat med, var fanns den i denna kalla menlöshet?

Innanför kappan bar hon en blusskyddare, vilket förvånade honom, då ju vädret var blitt — det hade till och med kommit en timmes sol på eftermiddagen.

En kapphäkta fastnade uppe vid halsen; då han lossade den ur maskorna, råkade han snudda hullet under hårfästet, bara snudda helt flyktigt, men tillräckligt, att beröringen skulle ila från fingerspetsarna till varje närv i hans kropp.

De satte sig igen mitt emot varandra, han i skrivstolen, hon på sin taburett, händerna slappt i skötet, ögonen mot honom eller dagern; det var inte gott att veta vilket.

— Tackar, tänkte han, — svarta, genombrutna strumpor, spetsgarnering på den svarta kjolen, och först nu upptäckte han, hur koketta hennes skor voro — riktiga balskor med höga klackar. De hade visst nyss gömt sig i galo-

sjerna. Det slog honom, att detta kanske var en del av bröllopsstassen — hon hade ju varit på bröllop i går.

Vårskymningen låg sval och genomskinlig in i rummet; den lilafärgade blusskyddaren tecknade sig tydligt mot den gröna väggen. Pastorn hade sjunkit i ett slags dvala; omedvetet lät han blicken omsvepa kvinnokroppens alla linier, barmen, ännu jungfrulig, men rundad och stramt gjuten, midjans och höfternas vågsväng, skötets magnetform — hur väl kände han inte igen vart streck i bilden, skälvande, men oplånlig, som den stod i hans minne! Vaxhyn, som nu beslöjades, det stilla flimret under de mörka ögonhåren, den bjärtröda, fylliga munnen, hur bekanta och hur främmande i kväll mötte de honom inte — det var, som om ej verkligheten, blott hans kroppsliga fantasi plötsligt kommit och satt sig mitt emot honom på en taburett i hans arbetsrum!

Hur länge han tegat, visste han inte; han hörde sin egen röst utan att känna den igen och utan samband, tyckte han, med någon föregående viljeanssträngning.

— Vi måste ha ett litet glas vin, sade han, — förr komma vi inte riktigt till tals.

Hon ej ens böjde på huvudet vid hans ord; han undvek därefter att se på henne, medan han steg upp och fram till en av hyllorna, bakom vars folianter han letade fram två glas och en

butelj madeira — en sällsynt lyx i hans hus. Men vilka dårskaper hade han i dag inte redan begått!

Han hade stått bortvänd en halv minut; han tittade ej häller upp under de par stegen till skrivbordet; först när han skulle ställa särvisen på bordskivan, drogs blicken omedvetet åt sidan. Han ryckte till och kom i en darrning, så att glasen klirrade mot buteljen, som han brådskande satte dem ifrån sig.

Sannerligen! Hade hon... hade hon alltså ändå... kommit för att...?

Han stod andfådd, som om han sprungit; luften kom stötvis ur näsa och mun, och de bruna ögonen brunno.

Hade hon alltså kommit till honom... bröllopsklädd?

Under blusskyddaren, som hon helt omärkligt fått av sig och kastat i soffan, skimrade ett sidenliv i lila, åtstramat kring barmen, djupt urringat och med de fylliga armarna blottade till halsen.

Överkroppen liknade en blomkrona, guldvit och mattgrön i hullet, nedtill omsvept av det tättgjutna fodret, medan två långa, ormlika flikar med sina ändar slingade sig samman och vilade sig intill det mörka stängelknäet.

Skymningen, som beslöjade enskildheterna, framhöll i stället motsättningen mällan vitt och mörkt, mällan kläder och kvinnohud.

Sannerligen ... vad?

Hennes blick gav honom intet svar; munnen putade tungt, men ögonen tycktes envist och ändå ointräasserat beskåda de bägge svarttrycksporträtten av Luther och Melancton uppe på väggen.

I det han följde hennes blick, störtade han plötsligt på knä på golvet.

— Låtom oss bedja, ropade han i en ångest, som var blott alltför äkta — det var hans fastelivs naturliga, våldsamma kraftansträngning.

Skriftebarnet hade lydigt glidit på knä vid hans sida; även hon knäppte beredvilligt sina vita, men breda händer. Uttrycket i hennes ansikte var obestämbart; liksom hela kvällen tycktes hon också nu behärskad av ett underligt och orörligt lugn. Läpparna rörde sig icke. Pastor Lindh fick tala för dem båda. Framför dem himlade doktor Mårten, medan doktor Filip grannlaga tittade förbi i riktning mot soffan och blusskyddaren. Det såg nästan ut, som om de båda lärofäderna uttalat en tveksam välsignelse.

Josua Lindh bad värkligen, han hade tårarna i ögonen; han var fjärran från allt hyckleri, men varken tankarna eller orden ville hänga samman; han visste ej, vad han bad om, ty han visste ej, vad han ville; han bad blott för att undslippa sitt livs största olycka, vilken han varken klart kände eller klart kunde nämna —

han bad för förtid och framtid, och för att gränsen dem emellan ej måtte bli ett räddningslöst bråddjup.

Med ett språng störtade han så upp, fattade Ottilia i de nakna axlarna och skakade henne, medan ögonkloten trängde ut ur sina hålor och oförståeliga ljud brottades mällan tandraderna. Han skakade henne, tills hon förlorade jämvikten och, i det hon slog armarna om honom för att hålla sig uppe, drog honom över sig i fallet. Deras läppar möttes. Ett svagt rytande eller spinnande var det enda, som hördes i rummet.

Ater rusade han upp, slog händerna för ansiktet och föll ånyo på knä till samma vanvettiga, obeställbara bön. Han avbröt sig först, när han upptäckte, att Ottilia åter fått på sig blusskyddaren och satt sig sedesamt tillrätta på den lilla stolen.

Han kom blixtnabbt på fötter och fram till bordet, hällde glasen fulla, så madeiran skvalpade över, räckte henne det ena och vält det andra i sig själv. Ännu ett bräddat glas slog han upp och sköljde ner; ville sedan slita av henne kläderna, vilka hon — allt medan hon bakom taburettens vek undan för hans häftighet — själmant började lösa upp.

Inte ett ord yttrades, inte ett ljud förnams utom hans andedräkt, fraset av sidenet och rasslet av häktorna i snörlivet.

I detta ögonblick ringde det på tamburklockan.

Lindh stannade likt en jakthund, som gör stand, med gapande mun och stela, valkiga ögon.

Ottilia betraktade honom förstulet med ett ansikte, i vilket det för första gången denna kväll kunde spåras ett levande uttryck. Någon-ting inom henne tog överhand över apatin. Det lästes tydligt, att hon ömkade den stackars svartrocken — så ungefär stiliserade de grå ögonen hennes uppriktiga medkänsla.

Klockan ringde igen, nu en något längre ringning. Ottilias medlidande växte. Dubletten, det visste hon, hade ju endast en utgång.

För tredje gången... ihärdigt, utdraget...

Lindh rörde sig fortfarande inte; han andades knappt; hela hans tillvaro var en enda strykrädd, dödsängslig väntan.

Han hoppades ännu — att den obehagliga besökaren ej hört någonting, ej skulle veta honom hemma, att han — vem det nu kunde vara: ett bokhandelsbud, en kamrat eller någon annan — åter skulle skynda nerför trapporna. Det var ju fullkomligt omöjligt att öppna för någon.

Så kom en hård, befallande knackning som med en käppkrycka mot tamburglasets. Därpå en harkling och en sträng, välbekant röst:

— Jag ber om ursäkt, pastorn, jag skall

visst inte störa; efter jag såg pastorn var hemma, ville jag bara säga ett ord —

Rektorn — rektor Majfelt! Han visste — ack ja, han bodde ju alldeles snett emot, han visste, att pastorn var hemma, visste han kanske också —? Åh Gud, inte förrän i dag, förrän nu — på de nya, orätta vägarna — hade pastor Lindh reflekterat vidare över grannskapet.

Pastorn sjönk ihop under minnet av den vassa pedagogblicken på kollegierasten i dag.

Rektorn! Man kunde inte låta rektorn vänta, det gick inte att föra Majfelt bakom ljuset. Nu var alltså allt — allt —!

Josua Lindh tappade alldeles fattningen, vankade som i sömnen ut i tamburen och öppnade säkerhetslåset. I sista ögonblicket sökte han med en löjlig handrörelse utestänga den fruktade inkvisitorn.

Rektor Majfelt var en ståtlig, bjudande skepnad. Han tillhörde inte dem, som låta utestänga sig; han laddes ej häller om mottagandet. Efter en vemodig, nästan vänlig sidoblick och en likgiltig böjning på huvudet klev han, med den runda hatten i handen och pälsen halvknäppt, raka vägen genom tamburen och in i arbetsrummet.

Pastorn hade förlorat både syn- och talförmåga. Ett helt himlavalv dansade dimmigt omkring honom; och hans ursäkter blevo till läten i stället för ord.

Rektorn tycktes ej lägga stort märke till hans förvirring. Han lade ifrån sig hatten, varsamt undvikande vinringarna på skrivbordet, och satte sig varsamt i skrivstolen: en gammal man kan inte vara nog försiktig. Han strök sig ett tag över nacken — sneglande åt sängkammardörren — och därefter över den vackra, zinkvita tupén, som gav avslutning åt huvudets ståtliga örnprofil, spände så sina ärliga gråa ögon i kollegan och yttrade, avbrytande pastorns förbistring:

— Ja, det var bara det, min bäste pastor: man har gjort mig uppmärksam på era täta besök i Humlegränden, och —

Pastor Lindh, som äntligen fått klart för sig, att Ottilia ej fanns i rummet, sökte fåfängt få stadga i sin matta, ljusskygga blick.

— Men mitt kall, herr rektor, stammade han, — mitt kall som själasörjare bjud — förbjud — vill — nödgar —

— Jag förstår, avbröt åter rektorn med oväntad välvilja, i det han finkänsligt tittade förbi över kollegans axel — mot dörrhaken, där kappan hängde, — jag förstår och kan väl uppskatta pastorns nit. Men även nitet kan misstydas — i våra dagar, då allt misstydes. Just i våra dagar är det av dubbel vikt, att ingen kristendomens målsman genom sin vandel ger sig blottor eller —

— Men herr rektor, jag —, framstötte

Josua Lindh förstenad. I detta ögonblick erinrade han sig med ens sin stackars far.

— Eller ens skenet av blottor, min bäste pastor, fortsatte rektor Majfelt, — det var bara detta jag ville säga — såsom ett råd i all vänskaplighet —

Han betonade med en viss skärpa de sista orden.

— Ja, slöt han, i det han varsamt reste sig och tog sin hatt, vars innandöme han tycktes granska, — nu skall jag inte upptaga tiden längre. Jag ser, att pastorn har damfrämmande. När utrymmet är trångt, kan ett indiskret besök som mitt —

Frasen fulländades först ute i tamburen, men vid ordet »indiskret» gjorde rektorn en snabb gest mot sängkammaren och vände mot pastorn ett par gråa, bottenärliga, en smula skalkaktiga ögon. —

Nu var han borta. Lindh stod tillintetgjord framför sitt skrivbord. Först nu upptäckte han, att Ottilia tagit sin hatt med sig, och att glasen och buteljen stodo under bordet. Kappan, som hon ej hunnit få med i sängkammaren, hade i alla fall röjt dem, förrått honom.

Förrådd, det var hans stumma, gnagande tanke. Förrådd! Ett enda snedsprång — hans första synd hade genast förrått honom. Förrått honom, störtat honom!

Rektor Majfelt »förstod» mera, än han för

ögonblicket låddes om. Var han lika grannlaga inför tredje man, kunde kanske den yttre skandalen undvikas. Men hur skulle adjunkten hädanefter kunna se sin rektor i ansiktet? Hur skulle han kunna arbeta vidare i Guds vingård? Hur kunde han våga undervisa ungdom?

Han vacklade hän emot sängkammardörren. Därinne fanns hans synd, den blodröda, den nu förhatliga, därinne satt den och väntade att få förhåna honom.

Kvinnan måste ut — måste bort, innan kanske besöket upprepades, innan hela skolan, hela stan kom för att övertyga sig om det som tilldrog sig i åsketens, i dygdeivrarens hem!

Han kom inte längre; han stannade överväldigad i dörröppningen, lutade sig mot det hårda trät, dödsmatt, flämtande, gråtfärdig utan att kunna gråta. Även den lättnaden nekades honom — hade brånaden förtorkat till och med tårarna? Han slöt viljelös ögonen.

När han åter öppnade dem, stod kvinnan framför honom. Han höjde avvärjande handen, men det deltagande han läste sänkte den åter; en ny blygsel sällade sig till den förra och avvärjade honom. Det häftiga ordet drunknade i saliven, innan det hunnit till läpparna.

— Ottilia, sade han och vred på halsen för att dölja rästen av sin ovilja, — jag har begått en svår synd och är redan hundrafaldigt straffad. Jag tänkte nyss skjuta skulden på dig

och din förförelse — men jag avvände min fot från det andra steget på syndens breda väg. Nu måste du gå, stackars varel — stackars Ottilia — jag är ovärdig att kallas din — att kallas någons själasörjare —

Hon svarade ej, och han vände huvudet emot henne för att upprepa sin befallning, då han, liksom vaknande, fängslades av hennes ansiktsuttryck. Ty nu fanns där verkligen ett uttryck, ett vekt, darrande skimmer — nästan som ett spegelskimmer av hans egen rörelse. Var hon alltså ej utan känsla? Ägde även hon till sist en själ? Hade den vaknat, just då han trodde sig ha givit den dråpslaget?

— Vill pastorn nödvändigt, att jag skall gå?

Den inbäddade rösten lät så insmickrande, på en gång varm och förledande.

Pastorn svalde förtvivlad; hjärtat började åter bulta, den gamle Adam var ej död, var kanske blott helt lätt inslumrad.

— Ja, Ottilia, genast, du måste —

— Men inte vet jag, att pastorn, att vi begått någon synd, sade hon enkelt, endast med en svag skälmallring, — ni försäkrade ju själv i morse, att där ordet var med, där hälgades det, som annars skulle varit syndigt.

— Ordet?

Han såg på henne, oförstående, letande i sitt minne.

Pastorn bad ju, påminte hon naivt, jag bad själv också, så gott jag kunde

Och då hans min alltjämt betydde en fråga, tillade hon:

— Ja, pastor Lindh, jag gjorde som ni jag bad till Mårten Luther, att han skulle — skulle välsigna er — oss —!

Hans bruna blick vidgade sig kring hennes ansikte. Hon stod ju och log över hela dess bredd, ett rodnande och varmt och daggigt leende, som han aldrig trott kunde vakna där.

Han såg och såg, förmådde inte se sig mätt.

Hon var ju vacker, riktigt strålande vacker: inte bara enligt människors sätt, men efter Guds — han, som i själarna lade uppriktighet, värme och barnlig tro såsom evig skönhet.

Det hon ej varit, hade hon blivit — ty sådan hade han aldrig sett henne, sådan hade hon blivit genom honom, honom — vad var det för en sällsam glädje, underlig hänryckning, som blandade sig i den lidna förödmjukelsen? Han såg, såsom han aldrig förr sett på henne.

Så slog hon plötsligt ner ögonen, den första gången han sett henne slå ner dem inför honom. Och hon syntes blekna av en alldeles ny känsla.

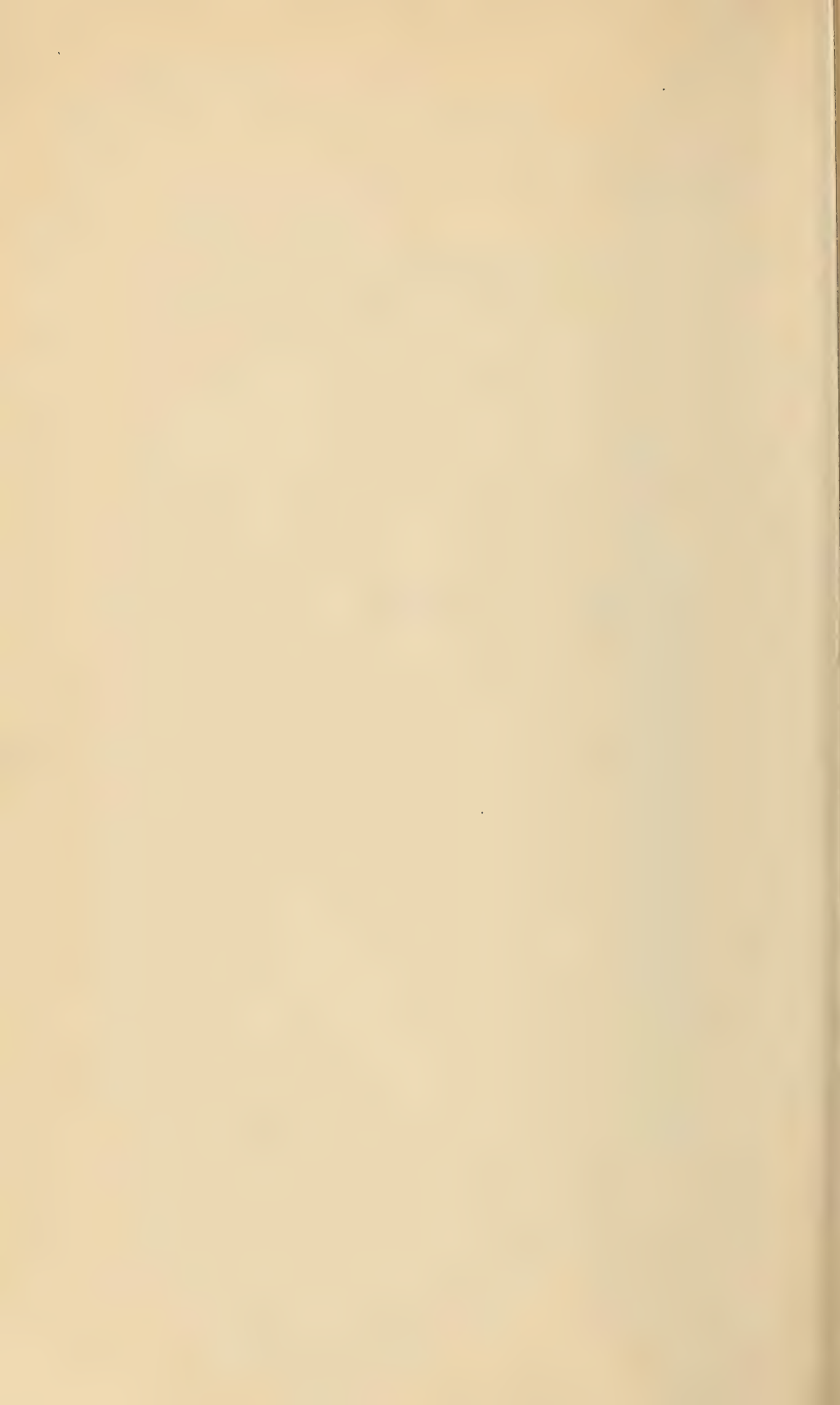
— Kyss mig, bad hon halvhögt, — kyss mig, ingen har nånsin kysst mig såsom ni —!

— Nej, sade han hårt, men med tårarna

i ögonen, — inte nu inte nu — inte förrän
vi varit åstad och köpt oss våra ringar. Kom!
Vi gå genast!

Hon lade huvudet skyggt mot hans axel
och snyftade till.

TVÅ FIENDER



I.

Rötägget i kollegium detta år hette Ahlén, Ludvig Ahlén, ordinarie lektor i matematik och naturkunnighet.

Hans företrädare som rötägg hade hetat Brummer, Emil Brummer, vikarierande adjunkt i engelska och franska.

Av dessa bägge rötägg var Ahlén utan tvivel det värsta; Ahlén var kanhända det värsta rötägget i mannaminne.

Brummers stora fel hade varit ett demonstrativt fritänkeri, en krass och högljudd materialism, närmare: Büchnerism, som yttrade sig i hädiska tal på kollegium och inför pojkarna, öppet hån mot religionen och inställande av den övliga bönestunden efter dagens sista lästimme.

Brummers egenheter kunna komma på tal en annan gång, men nu var han borta, förflyttad till Stockholm, och hela kollegium, den schartauske rektorn inbegripen, drog en suck av lättnad, när han for.

Glädjen blev kort, ty strax efteråt installerade sig Ahlén. Och den sista olyckan var så mycket större, som den tecknade sig att bli långvarig. Ahlén var nyutnämnd ordinarie, en styv karl, som inte förflyttades utan sin önskan, och vars nästa befordran kunde bli en professur, om någon åldring i facket var så vänlig att falla ifrån.

Ahlén, det kom man snart underfund med, kunde bli ungefär vad som hälst var som hälst; han var en prima begåvning och företrädde schemats reellt förnämsta ämne: matematiken. Det kom endast an på, vad han ville bli, och var han i nåder täcktes upprätthålla sitt undervisningsämne.

Tänk, om han, cyniker som han var, struntade till och med i professuren, så hade man honom på livstiden — åtminstone sin egen livstid, tänkte gamle rektor Majfelt mällan två bekymrade priser ur silverdosan.

Den nye lektorn, en trettifemårs man, var ännu ungkarl — av hälsoskäl, förkunnade skvallret med sitt elakaste tonfall. Han hade redan som ung student skaffat sig en besvärlig sjukdom, som, botad, det vill säga: icke mera akut, i alla fall präglat hans utseende. »Ett gott parti» som han var, fattades det naturligtvis inte okunniga fjollor, som ställt sig i hans väg med tydligt erbjudande att dela hans inkomster och framtid. Men Ahlén var för god naturvetare för att

mottaga anbuden. Med en lätt handrörelse förde han vederbörande åt sidan och fortsatte sitt ensamma liv.

— Men gifter jag mig aldrig, brukade han säga, — så gifter jag mig så mycket oftare.

Det var just det, som spred fasa omkring honom, att han så öppet idkade sina fria förbindelser. Hans natt- och söndagsliv i gränderna med svir och oväsen ryktades vida omkring, och den nye lektorn var inte den, som äventyrade en mened för sådana småsaker. I glada lag skröt han med sina orgier. I samlat kollegium och inför själva rector scholæ hade han försvarat något slags teori, som stämde med hans egen erotiska praxis. Den gamle schartauanen, som måste blunda för så många andra upplösningstecken, fann denna fräckhet passera gränsen. Han skrev till överstyrelsen och klagade, men sedan hans klagan bollats mällan de olika hörandena, kom resolutionen så lam och tam, att klaganden fann klokast meddela den åt sin man mällan fyra ögon.

Denna tête-à-tête gjorde starkare intryck på rektor Majfelt än på hans matematiklärare. Den senare kom ut ur kollegierummet småskratande kring en nytänd cigarr; den förre följde honom på avstånd med händer, som lågo knutna vid sidorna, och ett hostanfall, som liknade ett vrål.

Det värsta var, att en del av skolans sämre

element, både bland extralärarna och sjunde-klassisterna, börjat bilda skyddsvakt kring den nye Catilina, att både hans teorier och hans praxis skapade proselyter, och att läroverkets fordom så berömda disciplin visade allt flera förfallstecken.

Den vackra, vita rektorstupén skakade allt oftare i vrede, allt oftare sjönk dosan i den gamla, kraftiga handen, prisen stannade halvvägs mot näsan, och snuset spilldes ömsevis på rockslaget och på golvet. Skolans styresman blev alltmera tankspridd, melankolisk, sluten — sannerligen, det var bekymmersamma, mycket bekymmersamma tider!

Rektor Majfelts enda stöd i denna för-dystring var den unge adjunkten i svenska och historia, doktor Ragnar Kutting — född Pettersson, brukade Ahlén tillägga. Namnet Kutting inbragte för övrigt innehavaren åtskilligt skolpojks-gyckel; det var onekligen ett löjligt namn, dess enda dygd var dess ålder, varför det också lockat en född Pettersson — namnen på son bli ju aldrig ålderdomliga, hur urgamla de må vara.

Namn som Oxehuvud, Oxenstierna, Svinhuvud, Strussenfelt låta, tagna efter ordameningen, visserligen inte vidare smickrande. Men ack, hur gärna skulle ej en född Pettersson vilja byta ut sitt eget intetsägende namn och i stället lägga sig till med något av de andra!

Och doktor Kutting hade verkligen ifran spinnsidan arvsrätt till sitt konstiga valnamn — hans mor, skomakarfrun, var en medlem av den uraldriga präst- och tunnbindarsläkten Kutting.

Ragnar Kutting hade alltid hyst aristokratiska sympatier. Som skolpojke gjorde han sig en tid bemärkt genom att gå och plocka upp böckerna efter en ung De la Gardie, som, medan han drog på sig paletån, brukade slänga sin bokskatt på korridorgolvet. Ragnars ödmjukhet var blott ett paradoxalt uttryck för hans adelsvärmeri.

När studenten Ragnar senare valde sig en älsklingsskald, blev det givetvis bäraren av ett adligt namn. Det fanns borgerliga skalder med en både djupare och finare sinnets aristokrati, men vad det gällde, var ju inte nobelheten, utan noblessen.

Såväl den unge som den äldre Ragnar ådagalade för övrigt ganska folkliga egenskaper: där var något av gåpåare både i de runda, starka skuldrorna och i huvudets hållning med den ständigt höjda, tämligen låga pannan. Hyn behöll genom åren ett fettigt grådask, själva ögonen, av obestämd färg, värkade oklart grumsiga, och de korta, ojämna naglarna ville aldrig bli riktigt rena.

Där var något av havs och slarv över dräkt och uppträdande, och det var knappt en till-

fällighet, att doktor Kutting till vardags uppträdde i kulört linne.

Men från den stridslystna pannan, den myndiga underläppen, den trotsiga hakan och de morska ögonen ljungade det stolta medvetandet att ha valt den förnäma sidan i livet. Doktor Kutting var inte bara aristokrat, han var antidemokrat; han föraktade djupt folk-talare, folkskalder, folkliga riksdagsmän och folkliga synpunkter. Han var på sitt sätt typisk för en viss period och klass: med en enkel handvändning och några myndiga citat från en eller annan modeförfattare förvandlade han käckt baksträvet till modärnt och allt socialt framsträv till omodärnt.

I univärситetsstaden kunde man höra honom från den ena tullen till den andra, när han på nationstrappan inför någon vän och beundrare — vilket för Kutting var synonymmer — utvecklade sina åsikter om ett och allt. Och eftersom åsikterna, så ultramodärna de hettes vara, förträffligt stämde med dem statsmakterna gillade och flertalet hyllade, så förblev nationstrappan gärna upplåten som talarstol. Högljuddheten besvärade icke.

Till Ragnar Kuttings sympatiska egenskaper hörde hans sedliga renhet — sådan nu konventionen fattar denna dygd. Av antirevolutionär princip höll han styvt på äktenskapet och fördömde han lösa förbindelser. Han

fann ej ord nog starka mot den skönlitteratur, som behandlade de sexuella spörsmålen från annan synpunkt än den kristliga. Han skar grändliv och samvetsäktenskap över en kam, och när han på en bjudning mötte sin kollega pastor Lindh med hans unga hustru vid armen, vände doktor Kutting dem ryggen för att, som han uttryckte sig, slippa hälsa på en kokott.

— Men min bästa doktor, invände rektorskan Majfelt med sin blida röst, — lilla Olivia tar sig riktigt söt ut som pastorska och är dessutom vigd av själve prosten.

Ragnar Kutting kastade med huvudet och syntes för en gångs skull oenig med själva rektorskan.

— Jag finner något oerhört plebejiskt i detta giftermål, förkunnade han, så det skar genom samtalssorlet.

Fru bankdirektör Wegener höjde en smula på de vackra axlarna.

— Doktorn funne det förstås riktigare av en prästman att lämna en kvinna i elände — ?

— Äktenskapet, deklamerade Kutting, — är en för gammal och förnäm institution att dragas ner till räddningshem — och med en prästmans värdighet stämmer sadant knappast.

— Ah doktor, utbrast fru Wegener med en huvudskakning och visade ofrivilligt sin välborna profil, — ni är den värsta filister jag nånsin träffat på!

Doktor Kutting kunde bära karaktäristiken med jämnmod; ännu aldrig har en karriär avbrutits, därför att mannen varit en filister. Och det ordet kan ju beteckna rätt solida egenskaper. Där var en oneklig övertygelse bakom allt, vad doktorn yttrade eller tog sig för, och denna övertygelse försvarades med en slagfärdighet och bars av en svada, som överväldigade alla, icke minst honom själv. Litet var upptäckte visserligen snart, att hans domar voro lika ytliga som hans kunskaper — men än sedan?

— Han kommer att gå långt, förutsade lektor Ahlén, — han är okunnig och oförsämd!

Kuttings stjärna var tvivelsutan i uppgående — sidenslaget skulle ej orättvist länge behöva vänta på dess strålar.

Det var helt naturligt, att adjunkten skulle ställa sig på rektorssidan i kampen mot den sedeslöse lektorn.

Ahléns ställning hade ett tycke av en småtyranns eller en övermäktig rebels, och bägge äro ju lika farliga för det bestående. Han stack lika litet under stol med sina åsikter som med sitt leverne; han talade vid arbetarnas majdemonstration och skrev ibland i deras tidning.

Tyvärr var han så gott som oåtkomlig; en matematiker är en av lärovärksstyrelsens ögonstenar; man letar sådana med ljus och lykta, bland notoriska epileptiker lika väl som bland notoriska telegrafkommissarier. En ung

matematiklärare seglar för fulla klutar förbi sin egen gamle mentor, om den senare ej har matematik bland sina ämnen.

Matematikern kunde med skäl göra sig lustig över sin fiendes högtravande patos, när denne inför någon vän och beundrare eller till-äventyrs hela kollegiet ondgjordes över samhällsomstörtare och catilinariska existenser.

— »Knappast,» brukade Ahlén citera med en hel flock säjdlar i krets om sin egen, — »knappast har en kristlig skolordning fördragit en så öppen skandal som den, vilken nu höjer sitt huvud ibland oss. Att till och med andans män neddraga äktenskapet genom sitt val av hustru, därvid ha vi längesedan vant oss. Men att en person, vars demagogische Umtriebe tillräckligt länge upprört vårt samhälles bättre kretsar, alltjämt skall få fortfara i sin dubbla egenskap av ungdomslärare och gatkurtisör, hade man väntat sig en sådan möjlighet? Knappast!»

Till denna tirad brukade rötägget foga en annan, lånad från ett annat kollegieuppträde:

— »Nu,» citerade han, medan taffelrunden förväntansfullt lystrade, — »nu anser naturligtvis lektor Ahlén min ringa person för en genuin borgarbracka? Jag mottager epitetet med nöje, ty jag vet, att jag är en sådan —»

Ölstugan brakade av skratt.

— »Och,» fortsatte härmaren, — »om de

närvarande hade att välja mällan att kallas brackor eller bohemer, skulle de då välja det senare? Knappast!»

Jublet efter varje »knappast», retoriskt understruket och för övrigt ytterst betecknande för föremålet, ville aldrig taga en ände.

Men vid detta gyckel stannade rötäggets repressalier. Lektorn var i allmänhet passiv och minst av allt härsklysten. Han unnade gärna vem som hälst att heta rektoratets vare sig högra eller vänstra hand — och Kutting var ju som skapt till den högra.

Kuttings elever förströdde sig stundom både kvarten och halvtimmen, medan deras undervisare tisslade med en alltmer enslig gammal man inne på rektorsrummet. De sågo honom ibland bryta laget mitt under lektionen för att — »i största hast» — få tala ett par ord med rektor.

Mällan dem båda förhandlades många andra ting än kollegiets avskum — ehuru Kuttings älsklingsplan var att genom en kollegiepetition, underskriven av samtliga lärare, få Ahlén avlägsnad. Men liksom av sig självt gled så småningom skolans hela styrelse över på ett par runda, starka skuldror, som inte bättre begärde än att få bära både bördan och äran och påvärka både inåt och utåt i så förnåma och inflytelserika kretsar som möjligt.

Vägen bar uppåt, icke sakta, men säkert,

och det var bara en av milstenarna, som passerades, då adjunkten doktor Ragnar Kutting en vacker senhöstdag hemförde Vivan Majfelt som sin äkta maka och därmed gifte sig in i en riksutgrenad gammal patriciersläkt.

Den förstfödda kom i Augusti nästa år men i samma veva inträffade någonting mycket obehagligt.

II.

Det var, enligt Kuttings åsikt, en intrig, ett djävulskt nät, som knutits omkring honom, ett nät, sådant det kan knytas kring varje hederlig människa, som har fiender eller rättare avundsmän, och vem skulle ha sådana, om inte fru Vivans man och rektor Majfelts måg?

Men nej, det var en nedrighet utan motstycke i lärovärkshistorien, ett skurkstreck, sådant det endast kunde utkläckas av en fullständigt sedeslös varelse, en Catilina eller en — Ludvig Ahlén!

Utan tvivel var alltsammans Ahléns påfund, och om det inte var hans handstil — så försiktig var givetvis denne skurkarnas överste — så var det så mycket tydligare hans andes piktur, hans själs egenart. Avskrifterna — och vilken ibland dem var original? — avskrifterna voro, bildligt talat, stämplade med hans karaktärs bomärke.

Det var ett förfalskningsbrott av det slag, som bragte sin föröware på tukthuset, och

sa snart de fullständiga bevisen förelägo, skulle åtalet skoningslöst följa.

De harmsna uttrycken, ofta och patetiskt upprepade, voro den kränkte adjunktens och sededomarens, och de lugnade fullständigt fru Vivan, vilken endast för god ordnings skull vätt ner ett par näsdukar över den otäcka lektiren. Även till henne, knappt uppstigen från sin barnsäng, hade nämligen ryktena och några utdrag i avskrift insmugglats. Vilket givetvis var föga finkänsligt handlat.

Rektor Majfelt betraktade saken med sin svärsons ögon. Han betvivlade inte en minut, att ju intrigen hade sin rot hos lektor Ahlén, med vars smutsiga fantasi dessa brev så tydligt voro i släkt. Endast en man av hans kaliber vore till den grad bevandrad i grändernas mysterier, förmådde till den grad attrappera grändmänniskornas känslor och skrivsätt. Endast lektorn hade slutligen anledning och samvete till en så lågsinnad hämd.

Ett djupt fördärv måste bo inom den människa, som var i stånd till sådana brev — och ett ännu djupare inom den, som ej drog sig för att understicka dem en annans, en hederlig människas namn.

Så mycket större skäl förefunnos nu att våga ett avgörande slag. Efterforskningar måste sättas i gång och bedrivas med den största kraft. Brevskrivaren måste fastnaglas, och var

han väl överbevisad, så skulle valet ställas honom mällan att för all framtid lämna staden eller inför allmän domstol svara för sitt handlingssätt.

Rektor Majfelt syntes, om möjligt, ännu belåtnare än hans måg över de utsikter, som så plötsligt yppade sig. Och det hedrar den senares i grunden kanske ädelborna sinnelag, att det var han, den djupast kränkte, som yrkat på även det mildare alternativet. Att nödgas lämna staden behövde ju för en begåvning som Ludvig Ahlén näppeligen betyda ett så förskräckligt straff.

Det dröjde någon tid, innan rötägget blev på det klara med ställningen. Han umgicks ej i rektorns societet och växlade aldrig ett ord med svärsonen. Han behandlade denne som luft, när de möttes på samma gata eller i samma rum. På föredragen i »senatsrummet» svarade Ahlén med en axelryckning och en ny parodisk syksé nere på ölstugan.

Men anklagelserna nådde snart till andra kretsar än rektorspartiet. De nådde till sist också ölstugan, och mer än en av stamgästerna studsade och fixerade mulen corpus delicti. Självva vännerna började viska och mumla.

Ahlén hade hittills ej förrått några anlag för förställningskonst, men hos en så begåvad människa slumrade naturligtvis en mängd frön, som först i mån av omständigheterna spirade,

blommade och buro frukt. Själve Goethe yttrade ju om sig, att det icke fanns det brott, han icke — under givna omständigheter — skulle varit i stånd att begå. Och Ahlén hade törhända aldrig förr än nu behövt den förmåga att, fastän brottslig, bevara oskuldens sken, vilken han nu ådagalade.

Han hycklade alls ingen okunnighet om de beryktade breven — tvärtom, även han visade sig äga en avskrift och den rätt fullständig till och med. Naturligtvis var stilen främmande eller förvänd. Han föreläste på kroggillena dessa brev så ofta, att till sist hela sällskapet kunde dem utantill och blott behövde ge varandra ett »stickord» för att till svar och under — visserligen ovanligt dämpade — skrattsalvor få till livs rästen ur minnet.

Just en sådan djärvhet, en sådan skenbar rättframhet, bevisade icke den en grad av maskeringskonst, sådan man blott kunde vänta sig den hos en brottslingsnatur, en genial vanskapling? Man beundrade eller fasade, allt efter läggning, och till slut var det endast ett par tre av Ahléns närmaste stallbröder, som syntes okunniga om värklige författaren. Ingen vet, som bekant, så föga om en människa, som hennes allra intimaste vänner.

Sist av alla fick också den anklagade nys om sanningen. Han brydde sig ej ens om att neka. Han upptog den, som man upptar ett

gott skämt, och för honom var väl i det närmaste all sanning endast ett gott skämt.

Nu glesnade emällertid vänkretsen; även de fördomsfriare tyckte, att han gått för långt. En åsna kan dock tuktas på mångahanda sätt, utan att man behöver bita den i benet; och det var ungefär, vad Ahlén nedlätit sig till. Nu stod han där, nersölad av en åsna, stod inte blott som en skam, men som ett åtlöje —. Och som det är obehagligt att stå för nära ett skrattnål, så skingrades taffelrunden, vännerna lomade av.

Man skulle inte tänkt sig det: cynikern brydde sig verkligen om, att man lämnade honom allena. Man hade inte trott honom känslsam, eller att han bekymrade sig om vänner och slikt... Men kanske var det bara olust att bli störd i sina bordsvanor, att inte ha en krets med säjdlar kring sin egen säjdel och att inte få lyssna till sin egen röst — ty till den lyss man dock bäst i sällskap.

Allt nog, intrigören gick ett steg längre i sin djärvhet, och lyckan står dem djärvom bi — men gamla ordspråk hålla ju inte längre streck, påstås det.

III.

Ludvig Ahlén sag sig en dag i stånd att förevisa originalbreven, inte på någon krog-lokal, utan på samlat kollegium någon av de första dagarna i hösttärminen. Kutting protesterade genast, mörkröd av vrede, och rektorn reste sig i hela sin värdighet, hotande med ögonblicklig saksanläggning som svar på en så oerhörd hänsynslöshet.

Ahlén, som nu hunnit förevisa stilproven för alla ivriga ögon, stoppade lugnt packen i bröstfickan och begärde ordet.

— Herr rektor, yttrade han med sin något pipiga, men genomträngande organ, — redan denna afton vänder jag mig till en advokat för att få straff på de ryktessmeder, som beskyllt mig för att ha begått en ofattlig dumhet. Min tid är, som bekant, strängt upptagen, delad mällan min plikt och mina nöjen, men till intetdera området har jag hittills räknat renskrivning av andras arbeten eller korrespondens à la Cyrano de Bergerac. Sådant ter sig för mig som en dumhet; blotta beskyllningen är en dumhet;

en sådan dumhets fader kan icke vara någon annan än den dumma person, vars föreliggande brevväxling är en nästan lika stor dumhet.

— Herr rektor, avbröt mågen, askgrå över hela det breda, rakade ansiktet, — jag protesterar mot all vidare diskussion —

— Erkänner ni alltså, inpassade lektorn, — bägge dumheterna som era tillhörigheter?

— Jag, brusade den tilltalade ut under häftiga svängar med huvud och axlar, — jag yrkar ansvar, och jag protesterar, och jag vill inte veta av, att saken vidare vidröres —

— Ni invecklar er i motsägelser, herr doktor, sade Ahlén blott, medan ett snabbt löje glimtade över hans magra och liksom frostbitna ansikte. — Man kan inte samtidigt yrka ansvar och yrka, att saken inte vidröres.

— Här — på kollegierummet, människa, väste rektorns svärson. Varpå han med en svepande talargest och en förkrossande blick tillade:

— Sedan — inför domstol — det blir en annan sak —

— Emällertid, förberedde Ahlén — —

Doktor Kutting avbröt harmset:

— Jag tycker verkligen, att såväl rektor som kollegium redan haft tillräckligt med bekymmer för denna fula historia. Knappast under lärovärkets hela tillvaro har det väl förekommit, att en notorisk bohem vågat misstänk-

liggöra en oförvitlig kollega och slutligen med sina smutsiga insinuationer kränka själva kollegiefriden! Skall sadant få obeivrat förekomma?

— Knappast, svarade lektorn med parodiskt patos, men med en hotande biton därunder. — Emällertid, fortfor han utan att se at sin förstummade motståndare eller lyss till det svaga fnittret omkring sig, — emällertid har det sagts mig, att rektor önskade noggranna efterforskningar, i n n a n målet anlades — man kan ju ibland förlora en rättegång av brist på bevis. Jag vill då inledningsvis spörja min motpart: har ni några bevis för, att det skulle vara jag, som skrivit era brev?

Läroarsiktene lyftes som på signal mot den tillfrågade, vilken snett emot sig fann lektorns plirande leende.

Kutting förblev situationen vuxen:

— Det förråder jag naturligtvis inte här, yttrade han skarpt. — Så försåttlig frågan ställdes, hörs det nog, på vems sida dumbeten sitter.

Det satt värkligen i detta nu högst få på lektor Ahléns sida. Och dessa få gled, som på överenskommelse genast närmare rektorns bordände.

Rötägget intog ensam platsen vid den andra. Tavlan började erinra om Maccaris berömda: Cicero anklagar Catilina inför Roms senat. Samtliga senatorer

skuddade även här med största iver stoftet av sina vita togor.

Ahléns magra hand höjdes till en högst tafatt åtbörd: den att närvöst rycka i ett par av hans glesa, gula mustasjstrån. Kutting förmodade, inte med orätt, att han velat kuva ett uppglidande leende, men missförstod dess betydelse. För att avböja vidare frågor reste sig doktorn och återtog sin talarställning.

— Herr rektor, herrar kolleger, vädjade han, — så vitt jag känner, är kollegium inte utlyst för att lämna lektor Ahlén tillfälle till plebejiska utfall. Frågan om breven tillhör ännu så länge icke offentligheten, knappast ens kollegierummets, och jag yrkar på det bestämdaste —

Här uppfångade Kutting rektorns förvånat ogillande blick, varpå svärsonen tystnade och förödmjukad satte sig ner.

— Nåväl, fortsatte omedelbart den sedeslöse matematikern efter ett par torra, genljudande bröstljud, och medan han tankfullt betraktade en punkt ungefär mitt på bordskivan, — jag antar alltså, att min motpart äger bevisen. Som man i alla händelser i detta fall — knappast kan få för mycket av det goda, erbjuder jag mig, för att ytterligare bidra till klarheten i denna fråga, att skildra hela förloppet, när, hur och under vilka omständigheter breven blivit skrivna.

Ett sorl av häpnad surrade upp kring bordet. Rektorsklubban knackade sakta.

— Det vill säga, fortför den vassa organen, — jag skall skildra förloppet, sådant jag med ledning av de fakta jag känner — föreställer mig det, skildra det opartiskt och utan att nämna den skyldiges namn —

— Jag anser, inföll rektorsmågen retligt, fortfarande, att detta inte hör hit; det hör domstolssalen till.

Rötägget såg bort till sin fiende, ansiktsuttrycket var nästan vänligt.

— Doktor Kutting kan ju föreställa sig, att jag avlägger min syndabekännelse — vilket väl knappast borde bedröva hans finkänslighet —

Därpå tog lektorn bort pängsnén, och hans små stickande ögon stirrade rakt in i rektorns.

— Önskar också rektor, att jag uppskjuter den här skildringen till rättegångsdagen?

Det låg i den förhärdade blicken någonting, som förvirrade även en sådan erfaren människokännare som rektor Majfelt. Han gav sin mag ett snabbt ögonkast, som han därpå lät långsamt förlora sig över kollegium. Därpå avgjorde han med minen av den stränge och omutlige domaren:

— Det skulle vara opraktiskt — och även oädelt att inte mottaga ett sådant anbud —

såvida kollegium annars samtycker, förstås. Men fatta er kort, herr lektor, fatta er kort! Besinna, att kollegerna längta till sina hem och sitt arbete! Var god och begynn!

IV.

— En kväll i mitten av maj, började rötägget och iakttog samtidigt med nöje, att Kutting studsade, — var det soaré hos bankdirektör Wegeners. Det gjordes musik — Chopin och Dvorák —, gavs solosång och 'deklamerades, och i ett hörn spelades väl en liten l'hombre. Det åts en tämligen stark supé och sparades inte på vinerna. Det var unga och gamla herrar i frack och damer i urringat och genombrutet. Stämningen blev på nattsidan mycket hög, eldad som den var av sång, musik, majluft, mat, vin och blottade behag — de senares intryck på oss män är ju, som mina ärade kolleger veta, merendels en matsmältningsfråga —

Rektorsklubban knackade.

— Till saken, om vi få be, vi ha ingen tid att —

— Det är just saken jag just haft nöjet komma till, replikerade rötägget, — näväl, bland dessa superande damer och herrar fanns också en individ, för vilken matsmältningen alltid spelat en stor roll. Alltsedan barndomen är

han begävad med gråpussig hy, vilket tyder på —

— Herr rektor, harklade doktor Kutting,
— jag frånber mig alla näsvisheter —

Rektor Majfelt sade ingenting, endast skakade sakta på sitt vita huvud.

— Och jag alla avbrott, sade berättaren,
— inför domstol skulle ingen våga avbryta, hur träffad han än måtte känna sig —

— Men jag protesterar mot denna ofinkänslighet, denna brist på nobless hos en medlem av kollegium, klagade Kutting och svängde huvudet hit och dit, som om han velat lossa det från halsen, — att så här avsiktligt porträttera en närvarande kollega för att sedan inpassa förvrängningen i ett förvrängt sammanhang —

Lektorn satt, orubblig som ödet, bakom sin bordände.

— Fruntimmerslogiken åsido, sade han fryntligt, — så återstå ju ännu både porträttet och sammanhanget. Tills vi kommit dit, torde doktorn benäget spara sin intuition och även sin bekanta finkänslighet. — Alltså, den gråpussiga hyn tyder på maltsmältningssvårigheter, knöt Ahlén vid utan att låta störa sig. Han satt bekvämt bakåtlutad i stolen med benen i hela deras längd utsträckta under bordet och den prickvassa blicken ömsom på bordet, i taket eller på någon av ahörarna. Han höll så smaningom

på att komma i samma goda lynne, som da han såg alla säjdlarna gruppera sig kring hans egen.

— Till saken, suckade rektor och klippte oroligt med ögonlocken.

— Nu är det, som de flästa av herrar kolleger veta, så, fortsatte rötägget, — att vår sexualitet, vår potens eller impotens ofta är en matsmältningsfråga. Carlyles bekanta oförmögenhet berodde, som bekant, på en envis dyspepsi. Och nyssnämde individ, som vi kunna kalla X, var såsom dyspeptiker impotent ett gott stycke upp i den mognare ungdomen. Detta, skyndade Ahlén att tillägga, — länder eller lände honom visst icke till någon skam, tvärtom. Så som samhället nu är sammansatt, bestående till nio tiondelar av magsjuklingar — ja, förlåt, herr rektor — är det både lyckligt och klokt att lida av den lilla magkatarren och dess naturliga följd: det är aldrig någon fördel att avvika från flertalet. Denna katarr är ju grundvalen för hela den officiella sedligheten. Den solidariska magkatarren möjliggör både flertalets konventionella avhållsamhet under årtal eller ett helt liv och deras knarriga indignation mot de få, som olyckligtvis blivit normalt utrustade. Det var, när Lucullus' matsedlar fördärvat den romerska civilisationens magar, som några galileiska landsortsbor satte den faktiska impotensen i teoretiskt system —

— Lektor Ahlén, för rektor Majfelt upp och smällde klubban hårt i bordet.

— Rektor Majfelt torde inte vilja förneka, att vilken som ser på en kvinna till att begära henne, han har allaredan begått en svår synd i sitt hjärta? Och inte håller, att klostren byggdes för att avskaffa könsligheten?

— Till saken, till sa—a—a—aken!

— Jag håller just på med saken; saken var nämligen den, att herr X' digestion på senare tiden betydligt bättrat sig. Han hade till och med vågat gifta sig, en handling, som fick de mäst vittgående följder både för honom själv och hans hustru. Hans hustru blev nämligen med barn, och han själv vart könsligt vaken.

Gamle lektor Apelgren frustade till, fick en straffande blick från rektor och sänkte sitt röda huvud i de ännu skakande skuldrorna.

— Mna, mja, mna, mumlade doktor Kutting — jag tror knappast mina öron.

— Så stor fritänkare är knappast jag, inpassade den pipiga stämman och fortsatte omedelbart:

— Någon kyrklig moralist lär ha sagt, att det är lättare att icke synda alls än att synda endast en enda gång. Vilket vill säga, att det är lättare att leva syndfri utanför äktenskapet än innanför. Nåväl, vi befunno oss på en fäst, där det, såsom på alla våra fäster, lades an på sinnligheten, medan den förbjöds uttrycka

sig, allt enligt dyspeptikermoralen: gärna se, men inte röra! Överallt snuddade herr X vid nakna, vita armar, och varje gång han drack sin dam till, skänkte honom uringningen ett fågelperspektiv av hennes fram- och överkropp. Musiken vaggade honom i sällsamma, rusiga stämningar, unga kvinnor smekte hans sinnen med våra romansers alla trånfulla kärleksord, ryggmärgen hettades av vin och kryddor, kroppen smälte i ett harmoniskt kraft- och välbefinnande... men fästen tog slut, handtryckningar växlades, en och annan eldig avskedsblick, och så stod man nere på gatan.

-- Det hela var någonting mer än ett minne, det var ett tillstånd, och majnatten, tung av jordandarnas kärleksfeber, av myllans och grässets doft, av unga knoppars längtan, av blommans första drömmar om frukten, majnatten gjorde allt för att behålla herr X i hans tillstånd.

— Herrar kolleger torde erinra sig, att hustrun befann sig i grossess. Nåväl, komma hem till en havandekvinna med ny, brusande alstringsdrift, det inte bara är opassande, det bjuder emot. Det bjuder överhuvud emot att gå hem med ett övermått av mat och vin i själen och med en känsla i och omkring en, att en alldeles ny tillvaro nu öppnar sig framför en med nya perspektiv och nya njutningar. Herr X strövade alltså omkring i staden, följde

hem fröken Y och följdes tillbaka av hennes värsplitande broder, följde så hem ynglingen ett dussin gånger, tills poeten fått den modärnaste rimmarskolan i sin tröga skalle och bägge herrarnas pratmaskiner börjat sucka i gängorna. Nu tänkte herr X — så dystert det föreföll — äntligen helt mekaniskt vanka hem och ligga i solosäng; men majnatten hade annorlunda beslutat. Utanför ett hotell höll en öppen droska med en morrande kusk, en dyster skönhet och en stupfull bättre ungherre, vars fickkassa tagit slut, och vars tillstånd omöjliggjorde varje underhandling med kusken.

— Herr X grubblade inga evigheter, han var himlaglad att få något att gripa sig an med och i stället för att nödgas gå hem till idet, få förlänga aftonens riddartjänst hos främmande damer. Han betalade kusken mot det att denne körde åt hälvete med den stupfulle herrn, medan X själv i en annan droska åkte till paradiset med den sköna.

— Jag antar, att åtminstone rektor Majfelt med tacksam resignation ser, att jag besparar kollegerna nattens vidare enskildheter. Nog av, denna houri förstod erövra, om ej hjärtan, så åtminstone sinnen, och veckan ut drömde X om det förlorade paradiset. Drömde är just rätta ordet, drömde som den helige Antonius och alla andra munkar drömt om det paradiset, som deras tro eller kanske magar förvandlat

till ett hälvete. Men när veckan var över, var tyvärr varken drömmen eller grossessen över. X var stundom nära medvetslös, i alla händelser otillräknelig; hans intelligens var ännu grumligare än vanligt, och det bör inte förundra ens rektor Majfelt, att den forne asketen nu gjorde sitt livs största dumhet. — Jag ber att än en gång få påminna om alla förmildrande omständigheter, ja, jag anhåller på det allvarligaste om överseende med den stackars hallucinanten. Asketism är en allvarlig sak, vars psykiska faror mina ärade kolleger måhända någon gång själva fått pröva; åtminstone dristar jag förmoda —

— Lektor Ahlén, erinrade kollegii ordförande.

— Kan det inte vara nog nu, försökte mågen och böjde sig halvvägs över bordet, — ha vi inte hört nog av hans dumheter —?

— Jag kommer strax till dem, parerade berättaren, — eller vad säga mina kolleger? Herr X skrev till den nattliga damen ett brev, ett namnundertecknat brev, i vilket han bad om en ny paradiskväll och samtidigt i enskildheter utmålade och föreskrev ett program för kvällen.

— Jag vill inte såra herrarnas öron med min uppfattning av program i och för sig, enkannerligen kärleksprogram. Så länge intet av erotikens läroämnen står på klass-schemat, så länge ej ens småskollärarinnorna få undervisa

i dess abc, är det måhända för tidigt för en amatör som jag att yttra sig. Rektor Majfelt känner emällertid min gamle vän Ovidius' åsikter genom en liten broschyr betitlad *Ars amatoria* eller *Kärlekskonst*. Jag ber få hänvisa inträsserade till min meningsfrände och skall för övrigt fatta mig kort.

— Skriva kärleksprogram åt en nattlig gatdam är en dumhet i tvåfaldig bemärkelse. Först emedan det är onödigt: varje framgångsrik konstnärinna kan sin konst och behöver inte upplysas av en novis. Det är vidare en dumhet därför, att det — såsom vi i dag se — är ytterst farligt. En gatdam blir ofta hänsynslöst behandlad, tar alltså själv ytterst få hänsyn; det är förgäves man tilltror henne något överskott av den nobless man själv saknar. Det är av förtjänsten hon lever, och göra affär med en inträssant brevsamling, värdefull inte minst på grund av sin autograf, kan stundom löna sig bättre än göra affär med en kropp, som bär idel anonyma signaturer. Det gick alldeles, som det kunde och måste och — varför inte — borde gå: när herr X skrivit ett eller annat dussin program, vilka de hulda tu samvetsgrant och i tur och ordning efterlevat, förlöstes den ordinarie fru X med ett välskapat flickebarn, och i fadersglädjen drunknade ögonblickligen såväl de erotiska

konstnårsanlagen som alla minnen av och förpliktelser till den mera tillfälliga gemålen.

— Det är oerhört, nästan viskade doktor Kutting; hans sårade känsla för det passande förbjöd honom att ens titta upp från bordskivan.

— Instämmer, pep matematikern välvilligt, — men dumheten är så gott som alltid oerhörd, liksom all annan begåvning. Det var en dumhet av kolossala dimensioner, en kedja av dumheter så lång som en binnikemask: att först skriva tjogtals med enfaldiga brev till ett obekant och närligt fruntimmer, sedan överge henne utan att köpa tillbaka breven och slutligen, vid speciell anmaning, vägra inlösa dem. Sådana växlar, doktor Kutting, låter man aldrig gå till protest; blir det utsökning av, gäller det inte möblerna, det gäller hela ens ordinarie lycka, ens dygdeanseende, ens husfrid och kanske också ens fadersglädje.

Kutting lyfte på huvudet med sin mäst utmanande knyck. Ögonen syntes något blodsprängda och erinrade en smula om spruckna rutor i solnedgången; men de runda skuldrorna drogo sig samman, som om det rättnu gällde Sisyfos' beryktade sten.

— Vad vill nu herr (Kutting lade värlustigt tonvikten på herr) Ahlén med den här långgrandiga och enfaldiga historien? Den har hela tiden erinrat mig om den bekanta farsen

om advokaten, som förde en långvarig och hetsig process emot sig själv.

Ahlén stack handen i bröstfickan och plirade med ett välvilligt smil från rektorn till hans måg och från mågen till hans svärfar.

— Jag har knappast större utsikt att förlora än advokaten — och min insats är varken fadersglädje, husfrid eller ens dygdeanseende, herr doktor! Advokaten är emällertid beredd att upprepa den långgrandiga historien på rådhuset i morgon dag. Till vittnen komma att instämmas den bättre ungherre, som ursprungligen i pur häpnad inköpt breven, vidare Lisens trevliga gamla värdinna, vidare de bägge droskuskarna, som mången månskensnatt fraktat även mitt ovärdiga stoft, samt slutligen och naturligtvis lilla Lisen själv — här ses hennes fotografi med egenhändig dedikation till under-tecknad — doktor Kutting äger säkerligen en duplett —?

— Det är oerhört, stönade Ragnar Kutting.

— Jag, smilade rötägget, — jag tycker, det är som en saga ur Tusen och en natt. Vår vördade ordförande påminner just nu ej obetydligt om Harun den rättrådige. Var så vänlig, rektor Majfelt, och förvissa er om handstilens oskrymtade äkthet! Tror herr rektorn ännu, att min kalligrafiska talang förslagit att förfälska ungefär fyrtio tättskrivna postpappersark?

Rektorn lät blicken vandra från brevpacken

till sin svärson, från svärsonen till brevpacken, och packen var i detta ögonblick den utan jämförelse lyckligaste av de tre. Kutting påminnte närmast om ett visst moment i litanian. I somliga ögonblick kan det även för en aristokrat och sededomare vara svårt att bevara sin yttre nobless.

Rektor Majfelt höll sina åldrade fingrar girigt slutna om dokumenten.

— Det här behåller jag, avgjorde han beslutsamt. — Vad beträffar rättegången — lektor Ahlén skall få skyldig upprättelse därförutan. Mina herrar, kollegium är upplöst.

Rektorn hade bokstavligen rätt: Kutting var nämligen redan försvunnen; måhända för att ej komma för sent till morgondagens rättegång.

Det sista någon av de övriga förnam av den gamles förhandlingar med rötägget var den senares indignerade invändning:

— Jag frånser alldeles pänningvärdet — men deras äстетiska och erotohistoriska värde är o-be-tal-bart —!

Ryktet förtäljer, att mällan de forna motståndarna Ahlén och Majfelt består ett slags *entente cordiale*, ungefär av samma art och hjärtlighetsgrad som den mällan Tyskland och Österrike. Denna kompromiss måste natur-

ligtvis bedröva alla seasträngare naturer: doktor Ragnar Kutting har också, djupt sårad, med hustru och dotter dragit sig tillbaka till det Stockholm, som i landsorten anses för rikets förnämsta närvkurort.

EN BLYGSAM

Han satt på en av parksofforna, då jag passerade, — tvekade endast en sekund, steg upp, lyfte på studentmössan och tilltalade mig.

— Ursäkta, jag ser, att herrn också är lundensis civis — kunde vi inte slå oss tillsammans? Jag är främling här i stan.

— Gärna!

Så var den bekantskapen gjord.

Vi ströfvade genom parken ett par gånger, sedan ut i stan, korsade breda och trånga gator, voro inom på ett par kaféer och åto middag hemma hos mig.

Han visade mina ogifta systrar mycken uppmärksamhet, berättade anekdoter, som vi själva nyss läst i dagsprässen, åtbördade sig och småspråkade världsvant och syntes inte alldeles blind för, vilken kroppsställning, som fördelaktigast framhöll hans något bondska och kantiga gestalt.

Han besatt, enligt egen utsago, en synnerligen vacker röst och även betydlig klaverfärdighet, men trots det vi pliktskyldigast med enträgenhet anhöllo om nöjet, avspisade han oss kallsinnigt med ett och annat enstaka ackord

och en och annan beslöjad sangtakt, som inte alltid stämde i ton med plockackompanjemang.

Hälsst och mäst sysselsatte han sig med sig själv, sina förträffligheter och gåvor i olika riktningar och erkände med trohjärtad öppenhet, att han naturligtvis också var skald. Mina systrar lyckades emällertid ej avlocka honom något prov på hans skaldskap.

Vi hunno rätt snart tröttna på den självbjudne gästen, sågo med jämnmod eller lättnad, när han packade sig i väg till tåget, och varken väntade eller önskade någon fortsättning på bekantskapen.

Man skall just vänta sig det man inte önskar. Vi hade fått ett nytt exemplar av den klibbige* på halsen. »Kandidat» Barck lät i flera månader ingen vecka förflyta, utan att han gjorde mitt hem den äran. Beskedlig och hänsynsfull till ytterlighet, som jag den tiden var och väl i grunden alltjämt är, hade jag ej hjärta skaka honom av mig. Jag slog på ögonblicket igen den inträassantaste bok, uppsköt mitt brådaste arbete, satt efteråt uppe till nattkröken blott för att lydigt gå i sele med detta underdjur av naiv inbilskhets.

I ungdomen strövar man gärna på gatorna, inte just för att få se något av yttervärlden, men för att få glimtar av den inre värld, man håller på att uppdaga inom en själv. Man går

* *Amerikaner och Byzantiner*, berättelser och dramatik.

i timvis och pratar ut sig med en vän, som man inbillar sig förstår en, och som i sin tur bara njuter av sina egna inpass och väntar på den trötthetspaus, då hans egna förtroenden skola få öronljud. Ungdomens vänskap är den minst ideala vänskap på jorden, den är helt och naivt självisk, dess inträse når inte en millimeter utanför det skal av kläder, som omsluter kycklingen till en ny världserövrare — vilken kanske en gång skall sjunga kukeliku på en helt vanlig bondgödselhög. I ungdomen är man alltid örnungen eller åtminstone den fule ankungen — det är i alla fall anmärkningsvärt, att det fullväxer så många örnar och svanor, som det gör.

Så mycket mer rörande finner jag nu i minnet mig själv, ungdomligt självuppfylld som jag annars var, men gång på gång i idel godhet länkad vid en eller annan klibbig pratmakare, som gick och lyddes till sitt eget prat, medan, för att citera Lenngren,

»all hans tungas färdighet
var blott en oförmögenhet
att kunna tiga.»

Och hur jag stod ut med civis lundensis Barck, är mig en ofattlig gåta. Kanske fängslades jag i själva väcket till sist på allvar. Det inträffade, när ur blotta tafatta tråkigheten en vacker dag abnormiteten stack fram. Barck var inte en vanlig enkel uppblåst bondstudent,

en oslipad bärgkristall av det slag, som senare gör sig så bra i en doktorsring eller i ett jättelikt skjortbröst som sin hemorts bankdirektör — sedan nu prästsysslan börjat bli oekonomisk. Barck var bättre upp: han var, åtminstone vid denna period, ett präktigt och följdriktigt dårhushjon. Inom sin ålder var han färdig, det fattades honom absolut ingenting — utom dårhuset.

Jag anade det första gången, då min oundviklige en dag under en promenad framsade några värser, ett par sonetter med erotisk innebörd och svagt doftande av det Atterbomska tidevarvet. Jag fann mig i mitt öde och sporde nog mäst för att slippa recensera, om soneterna hade något jordiskt föremål och inte bara uttryckte en allmän poetisk längtan — eller skrivklåda.

— Jag har just i förgår skickat dem till föremålet, erkände han med ett självbehagligt smil och petade rent ofrivilligt på de små mörka mustasjstumparna.

Hans öppenhet förledde mig att bli ögrannlaga.

— Och vem, om man törs fråga, vem är föremålet?

I grönskans ålder frågar man efter värre saker än så. Barck svarade ögonblickligen:

— Det är fröken De la Gardie!

Jag studsade. Fröken De la Gardie skulle,

enligt dansk rangrulla, betitlats comtesse, hon var dotter till en greve och en grevinna. Hade jag misskänt den självkäre studentynglingen och hans sociala möjligheter? Umgicks han förtroligt med själva högadeln? Sådant glimmade i studentåren också för oss, blivande jakobiner.

Det doldes kanske en biklang av beundran i min ton, när jag misstroget frågade:

— Är du föreställd för fröken Henriette?

Han skakade omärkligt på huvudet.

— Jag har bara sett hennes porträtt i en skyltlåda.

Jag hade för nyss svärmat för riddarkärlekens sällsamma period för att i och för sig ringakta en avståndsförälskelse. Den föreföll mig bara så gränslöst otrolig. Det liknade ett gyckel med en modärn student med ämnena statskunskap och statistik att föreslå honom att tro på sådant i modärn tid.

Den stela och korrekta typ fröken Henriette företrädde, lockade dessutom ej det ringaste min egen inbillning. Naturligtvis dömde jag alla andra efter mig själv.

Jag förde alltså samtalet in på andra områden, och för rästen skildes vi efter någon halvtimme.

Nästa gång Barck kom hem och störde mig, sporde han, ögonblicket efter vår handtryckning, med den troskyldigaste uppsyn i världen:

- Tycker du inte jag ser demonisk ut?

Jag hade vant mig vid hans underliga frågor, jag varken log eller sjönk samman i den skamkänsla, man ibland kan få på en annans vägnar, jag svarade lugnt och kort:

- Nej, det har jag aldrig funnit.

Svaret förändrade ingenting i hans min, vilken i alla väder tycktes orubblig, stadigt gjuten som en mask. Men frågan kom mig varkligen att ägna honom en minuts beskådning och en noggrannare sådan, än jag hittills ansett löna mödan.

En omedveten huvudskakning besvarade hans hemställan ännu en gång. I det ansiktet stod ingenting demoniskt att upptäcka. Det var ett helt vanligt och hyggligt ansikte, något gulblekt, det är sant, och med leverbruna ögonkanter. Ögonsegmenten hade det milda, bruna fårleende, som skiljer genomsnittsmänniskans blick från de övriga djurens, från till exempel kornas mera melankoliska. Näsan var en germansk potatisnäsa med pormaskar, pannan varken hög eller bred, håret ljungbrunt, medeltjockt och uppstruket, brynen voro måttliga, något lurviga, men det ena alldeles likt det andra, mustasjerna ett par lustiga små tottar ej olika dem i huvudet på en kaffer. Kroppen, av medellängd, tycktes välskapad utan att vara anmärkningsvärd.

Medan vi utför trapporna följdes åt till vår vanliga promenad, meddelade han utan inledning:

— I går skickade jag mitt kabinettsfotografi till föremålet.

— Föremålet? Jaså, hm — fröken De la Gardie?

Jag hämtade andan ett tag, frågade sedan skämtsamt:

— Nå, du skrev väl ditt namn med dedikation på fotografiet?

— Javisst, svarade han belåtet, — och sedan skrev jag en värs nerunder.

— Kan man få höra den värsen?

Han deklamerade genast och med skolmästarbetoning:

— Du mina natters tanke,
du mina dagars längtan,
säg, äro icke mina ögon kranke
av kärlek och av trängtan?

— Låt mig se dina ögon, bad jag ovillkorligt.

Han stannade på fläcken och lät mig se. Jag riste på huvudet i stumt grubbel. Hans ögon syntes härute ännu uttryckslösare än vanligt, det milda fårleendet mötte mig endast i urvattnad grad. Men det var väl inte håller, när han tittade på mig, endast när han betrak-

tade fotografiet i skyltlådan, som hans ögon blevo kranke.

— Nu väntar du väl att få hennes tillbaka, — med dedikation, värds och så vidare, sporde jag för att gå in på hans nu litet gamla skämt.

Han vände sig ånyo emot mig; vändningen skedde rappt nog, men minen var den vanliga.

— Tror du det, undrade han, — det hade jag knappt vågat hoppas. Familjen lägger sig väl emot alltsammans, tillade han med en lätt, ytterst lätt suck.

Nästa vecka kom han igen. Han hade mycket riktigt fått sitt eget konterfej tillbaka, prydligt inlagt och adrässerat, men utan en stavelse till svar — han erkände det öppenhjärtigt och utan vidare krankhet vare sig i ögon eller tonfall.

— Jag tog genast ett nytt fotografi, sade han, — det andra var kanske inte fullt lyckat; jag gick till en annan fotograf, som bättre fick fram det demoniska.

— Och så skrev du en ny dedikation — eller ny värds? Låt höra!

Det var som att trycka på en automat, svaret kom färrt och mekaniskt.

— I denna bild, förtärd av plågor,
du skådar ej en vanlig mänskoso:
se i min blick din kärleks lågor
och i dess lågor en demon!

Mitt temperament hör ej till de trögare, men jag hade bort behärska mig bättre; jag brast i ett skratt, som gjorde ont i mina öron, till sist också i mitt hjärta.

— Min käre vän, pustade jag, ännu skakande av nerpinad munterhet, — förlåt, att jag inte förrän de sista veckorna lagt märke till dina humoristiska anlag! Men hur länge ämnar du egentligen plåga fröken Henriette? Så vitt jag förstår mig på fysionomin i skyltlådan, är hon alldeles utan humor.

— Jag älskar fröken Henriette, sade han enkelt och utan att visa sig stött. Men det var något i hans orubbliga, masklika lugn, som tystade och förjagade sista rästen av min uppsluppenhet.

Han blev nu borta i två hela veckor. Så stötte han en vacker dag på mig ute på gatan, han stod just i begrepp att besöka mig, och hans första ord voro:

— Hon har behållit både mitt fotografi och värserna jag sedan skickade henne.

— Vem? Jaså, fröken De la Gardie?

Min blick uttryckte måhända litet överdrivet mitt deltagande. Men hans enfald äggade för starkt.

-- Då kan du vara viss, sade jag med en närvös skälvning i stämbanden, — att din bild nu vilar i hennes kärleks lågor.

— Jag har gjort ett djupt intryck både på

henne och familjen, tolkade han min tvetydighet. — Häromdagen stannade jag nedanför hennes fönster och tittade upp. Efter en kvart såg jag någon böja sig fram över karmen och se ner på gatan. Det var hon! Men när hon upptäckte mig, försvann hon genast. I går var jag uppe och ringde på två gånger. Ena gången kom kammarjungfrun och öppnade. Jag lämnade mitt visitkort och frågade efter fröken Henriette. Men fröken Henriette tog inte emot. Hon vågade säkerligen inte för sitt själslugn, tillade han med en mild blick uppåt gathimlen.

— Nå, och andra gången, undrade jag nyfiken.

— Andra gången kom greven själv ut och öppnade.

- Nå — och —, prässade jag på.

— Jag vart så gripen, sade kandidat Barck, — jag vart så rörd, att jag fick tårarna i ögonen. Och så frågade jag, om fru Stjernström bodde en våning högre upp.

Jag smålog.

— Nå, din spjuver, bodde fru Stjernström däruppe?

Han log.

— Jag kände ingen fru Stjernström, och greven påstod nej. Jag trodde greven.

— Naturligtvis. Var »nej» alltså det enda greven yttrade till dig?

— Ja, ända tills i dag.

— I dag? Nå, vad har han sagt i dag?

— Vi möttes händelsevis inne på kyrkogården, berättade Barck, — greven studsade, när han fick syn på mig. Han vände om, och jag vände om. Och så gingo vi förbi varandra ett halvt dussin gånger. Och varje gång tittade greven på mig och suckade.

— Och suckade?

— Ja. Suckade djupt och tittade på mig!

Barcks deltagande för den suckande greven stod för en gångs skull tydligt att läsa i hans ansikte.

— Hm, harskade jag mig och tittade mig om i stadsbullret och köpenskapen. Jag kände, att jag tarvade någonting avledande.

— Hm, upprepade jag med ett visst eftertryck, — en titt, en suck och ett nej, det var alltså hela den grevliga insatsen i den kärleks-handeln? Låt nu detta vara en varning för den framtida vandringen på riddarstigen, min synnerligen gode vän!

— Aproå, fortfor jag efter en tystnad, varunder jag, slagen av en tanke, än en gång sökt päjla djupen i de matta, milda pupillerna, — aproå, har du nånsin haft något umgänge med kvinnor?

— Det vill säga, förtydligade jag som svar på hans svaga, skygga rodnad, — har du nånsin kysst en flicka — till exempel i en pantlek?

Har du överhuvud talat på tumanhand med någon yngre kvinna? Dansar du?

Han skakade på huvudet och vred halsen på sned à la Byron, en pose han nyligen lagt sig till med.

— Hon är min första kärlek, sade han, för rästen ganska tonlöst, — den enda kvinnan i världen!

— Det var ledsamt, det, svarade jag med all en mycket ung mans visdom, — i så fall lär hon väl också förbli det, så länge du lever.

— Ja, instämde han enkelt och med ett allvar, som nästan rörde mig.

— Det är för sådana som dig, slöt jag milt, — som alkoholen är uppfunnen. Vore jag som du, skulle jag, efter drottning Kristinas mönster, kasta mig i en virvel av nöjen och lustbarheter.

Så vart jag arg och skakade människan i axlarna.

— Asj, det här går inte, sade jag, — jag skall be fotografen, att han plockar ut fröken Henriette ur skyltlådan. Hör på: antingen följer du mig på Hyddans folkbal i kväll, eller säger jag upp bekantskapen!

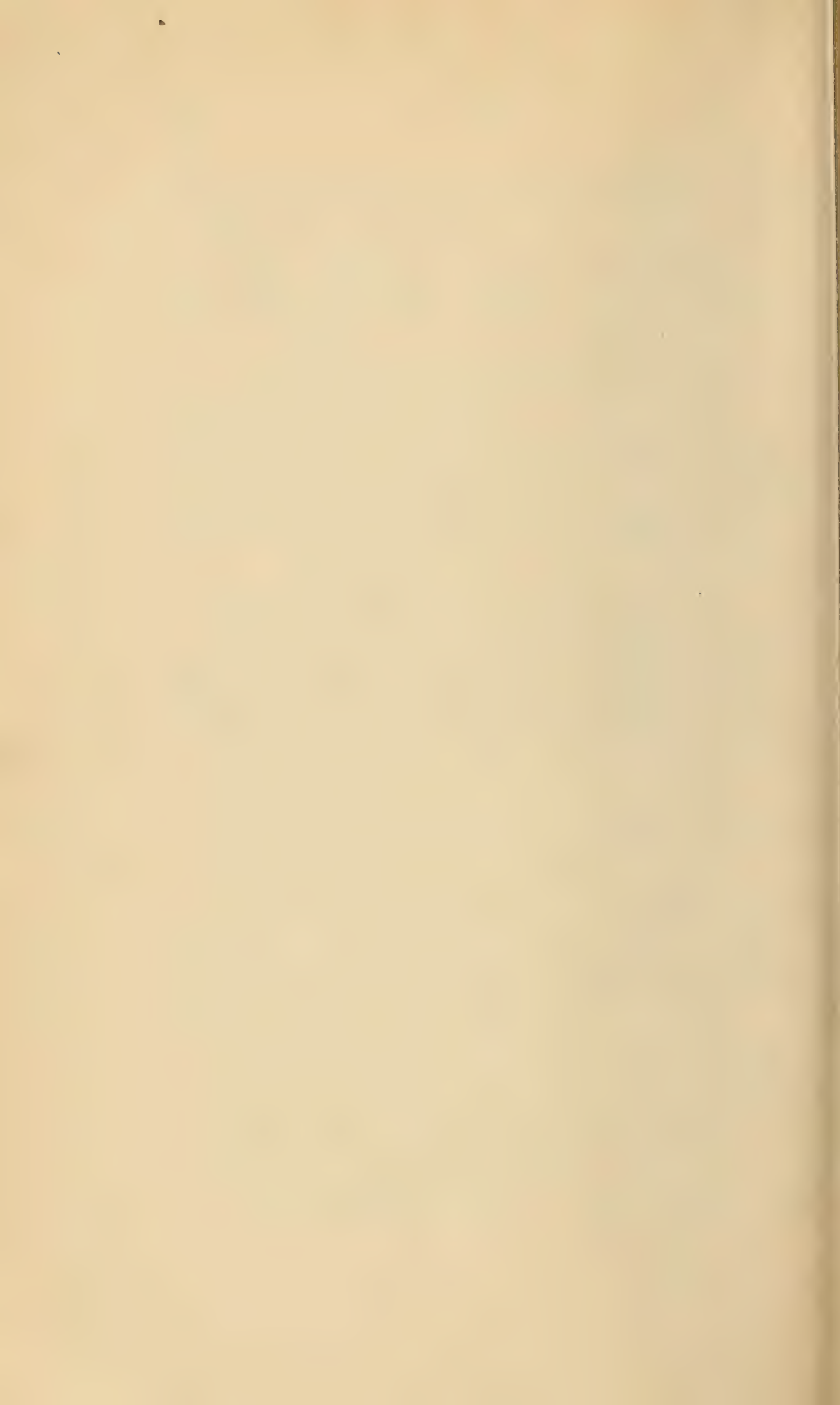
Jag hade själv aldrig besökt någon offentlig bal, men förslaget syntes mig gott, vad alternativ det så skulle medföra. Man blir trött till och med på ett dårhushjon.

Det väntade skedde. Här skildes våra

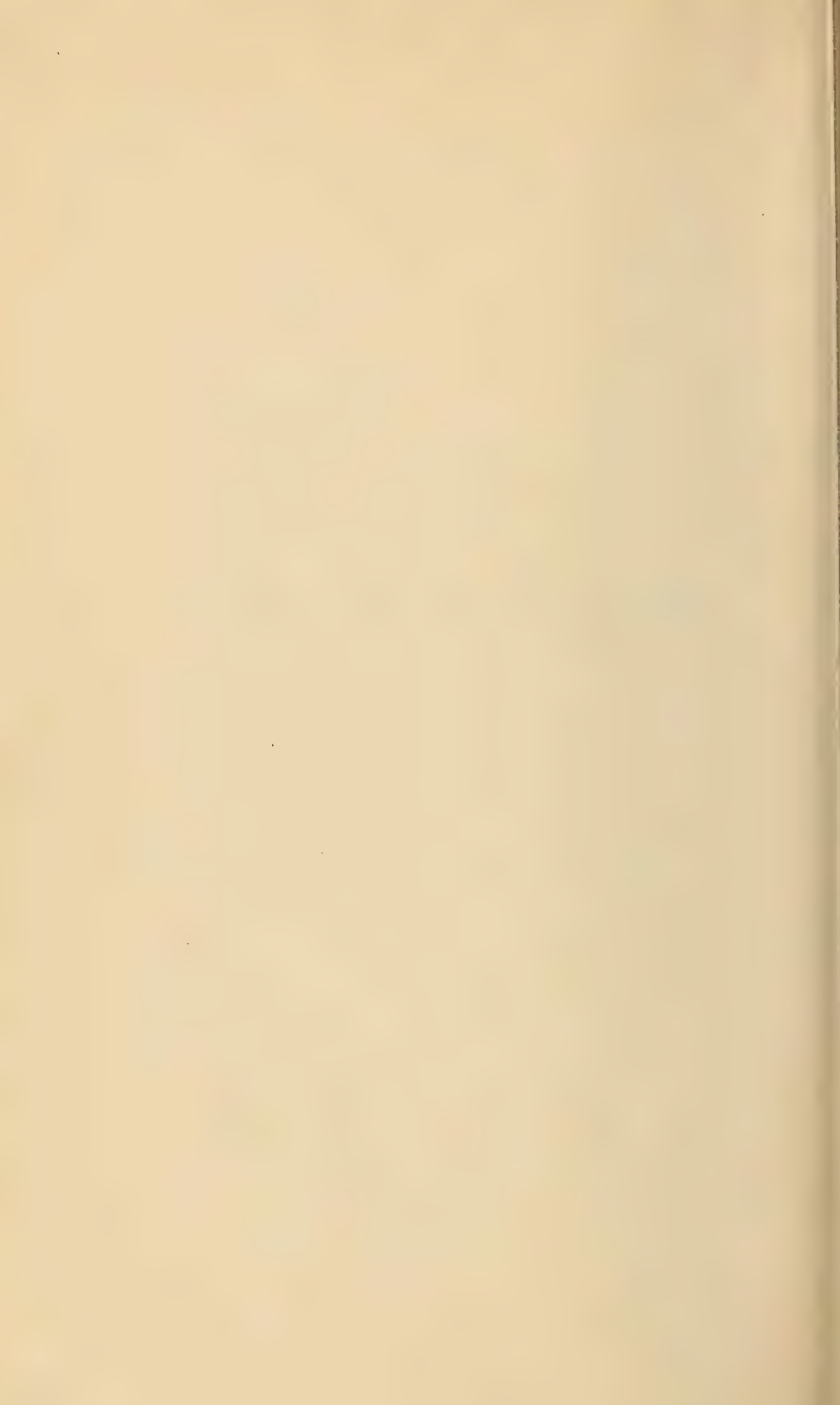
vägar. Jag bidade honom förgäves vid ingången till ballokalen, han kom inte. Däremot gjorde han i ett par veckors tid täta påringningar i min tamburtrappa, men avspisades och försmäddes. Jag var aldrig hemma och kände inte igen honom på gatan.

Det är för äventyrligt att umgås med obotliga asketer. Med åren kunna de bli besvärliga även för sina manliga bekanta. Jag hörde en gång talas om en ung man, som — men den historien hör inte hit: stackaren lär sitta på dårhus.

Jag hade däremot ingenting emot att numera få reda på kandidat Barck och hans ögonblickliga adräss. Måhända kloknade han till och sitter nu som tidningsrecensent och sätter bockar i sin egen historia.



DE LÅNGVÄGA BREVEN



Ingun Berg förlovade sig av samma skäl som så många andra: därför att ett par av hennes väninnor nyss förlovat sig. Någon djupare anledning fanns inte för denna förlovning. Hon hade fått samma utmärkta uppfostran som flertalet: den så kallade själen sattes i första rummet; till själen hörde flickskolan, Selma Lagerlöf, poesialbumet, Chopin och Moszkowski. I andra rummet kom så kläderna, till vilka hörde renlighet, hudens, hårets och naglarnas vård och så vidare. I tredje rummet, väntar man, skulle nu kroppen komma; men man misstar sig: i tredje rummet kom absolut ingenting. Utanför själen och innanför kläderna fanns blott ett badat, mani- och pedikurerat tomrum, och ett tomrum kan naturligtvis ej ingå i uppfostran. Sedan lektorskan Berg undervisat sin dotter om de lämpliga och olämpliga badtiderna, ansåg hon sig ha satt pricken över i — hennes Ingun var i det närmaste färdig och blev tre, fyra år senare utan vidare undervisning både förlovnings- och giftasvuxen.

Ingun hade hittills ej håller vidare besvärats av det, som hos de råa djuren kallas kropp. Sedan hon som barn haft mässlingen och skarlakansfebern, hade kroppen ej låtit höra av sig. Själen tog upp så mycken plats: besinnom alla ämnena på schemat — och Inguns ömma moder hade väl vakat över, att nattlinnet satt löst och för övrigt nådde från hakan till tåspetsarna. I lektorshemmet antyddes aldrig ett ohöviskt ord, och Inguns skola var en ovanligt hövisk skola. Inguns själ var visserligen vaken, ty hon deklamerade Det borde varit stjärnor med en betoning utan tadel och med hjärtlig medkänsla; hon begrep dikten så där alldeles lagom, som man begriper sådana stackare, vilkas öde man aldrig kan komma att dela. Och vad Gustaf Fröding egentligen plågades av, var en gåta, varmed deklamatorn hittills näppeligen plågat sig. Ty hennes kropp sov, ännu som nittonårig, och det är lättare för en sovande själ att begripa en vaken dito än för en sovande lekamen att begripa en sömnlös dito.

Så förlovade hon sig, och nästan i samma veva drabbades hon av olyckan att mista sin moder. Därmed berövades hon sitt stöd och lektorskan nöjet att övervaka de nyförlovade och tillse, att ömheten hölls inom passande gränser. Det kom i stället en döv gammal tant i huset, vilkens välvilja och okunnighet voro

nästan lika gränslösa som hennes dövhet. Vad beträffar lektorn, Inguns far, så var han, såsom specialist på mossor och lavar, mera inträsserad för anteridiernas och arkegoniernas förbindelser hos Musci och Hepaticæ eller för symbiosen mellan en alg och en svamp än för motsvarande företeelser i hans eget hems lilla människovärld.

Han skänkte ingenjör Didrik Alm sin välsignelse, därmed var allt väl.

För Inguns del förelåg till en början ej ringaste fara. Hon hade förlovat sig utan att så noga veta, vad det betydde, och det var tur för henne, att fästmannen åtminstone var frisk. Hennes sorg efter modern var så häftig och så djup, att allt annat egentligen blev henne likgiltigt. Hon kunde gett fästmannen ringen tillbaka, utan att det stört hennes själsfrid, och något annat fanns ju inte att störa. Hon erfor det mera som ett obehag än som motsatsen, när Didrik kysste henne, eller när han yrkade på, att de skulle sitta tätt tillsammans i ett hörn av förmakssoffan. Hon kände det nästan som en skymf mot ett älskat minne, att någon skulle våga kyssa henne, där förut modern kysst henne, och hon förstod ej meningen med att bli kysst på munnen. Didriks kyssar voro så olika moderns, de voro så våldsamma, och, när han fick hållas, så oändligt långa, att man blev andfådd bara av att tänka på dem.

Didrik var en lång, ståtlig man — Ingun nadde honom till skuldran —; han hade brett bröst, kraftig underkropp, ovanligt långa och kraftiga ben och ett litet huvud, som på den stora kroppen föreföll ännu mindre, än det var. Det bruna håret stod upprätt över en bred panna, en kort näsa, en välformad mun med en något köttig underläpp och en enärgisk haka, vilken emällertid gömdes i ett mörkt, halvkort matrosskägg, som nätt och jämt räckte till mungiporna, medan kinderna och överläppen voro slätrakade. Hyn var finmig och, så snart han inte tagit sig starkare kroppsrorelse, gulblek, och de grå, brunkantade ögonen lågo djupt, liksom i gråbrun skugga. Han var ung, endast fem år äldre än Ingun.

Något gott parti var det egentligen inte, men som lektorn i hela sitt liv knåpat med studieskulder, kunde hans dotter ej vänta sig rika friare. Nu hade fästmannen, skötsam och skicklig, fått en plats som gruvingenjör i Transvaal och väntade sig efter tre, fyra år ha tjänat samman till bosättning och bröllop, antingen i Transvaal eller i Sverge. De veckor, som återstodo till Afrikaresan, användes emällertid mindre att diskutera framtidsplaner — för vilket den opraktiska och sorgbedövade Ingun saknade vidare inträse — än att njuta sällheten av en liten smekmånad i förskott. På Inguns sida var, som nämt, även sällheten rätt ljum,

medan Didrik, kysk och väluppfostrad även han, tycktes sluka sin vackra, unga fästmö med ögon, öron och alla sinnen.

Den kassa, ingenjören sammansparat till resan, avknappades ej oväsentligt, så strödde han över sin tillkommande med grannlåter, gotter, blommor och uppmärksamheter, vilket allt hon mottog med ett lugnt och inte alltid ens vänligt leende. Hon var visst inte bortskämd, men det föreföll, som om hon börjat ana, att presenterna väntade sin gengåva, att de voro mynt, avsedda att köpa något, vars beskaffenhet eller värde hon ej förstod; att det för marzipan krävdes kyssar av det där förskräckliga slaget, och att ett armband egentligen var till för att prisgiva hennes halvblottade arm åt ett ömhetsutbrott, som besvärade och oroade henne.

Hon förstod ej, vad som försiggick inom denne främling, som plötsligt dykt upp i hennes lugna liv, och som — sedan han berövat henne hennes mor — nu satt eller knäböjde framför henne med sina långa ben och sitt löjliga huvud och strök och smekte henne som en katt eller en hundvalp. Hans ögon kunde bli runda och röda, sådana hon tänkt sig varulvens i sagorna; de kunde slicka som eldstungor och bränna som majsolar — för att så, i nästa nu, smalna likt kattögon, blåkantas och nästan försvinna likt två fina, gula springor i dörren till ett upplyst rum. Hon fick avsmak

för hans häftighet, blev skygg och nästan ovänlig, ja, stundom mera än nästan. Hon undvek hans stora händer, knäppte honom på fingrarna, när han närmade sig, snäste av honom, rättade och gnatade på honom, och en eftermiddag, då sinnet rann på henne, besvarade hon hans kärvänlighet med en smällande örfil.

Han hade legat på knä framför henne i en tafatt ställning, som hon avskydde, men nu kom han på fötter, som om en fjäder spänts ut i honom. Han var tung, så det gav eko i rumsvrårna och tallrikarna skallrade på panelen. Och han var också stark — det fick hon strax erfara — gud, så stark han var!

Först stod han bara och gned sin kind, medan de underliga, skuggade ögonen betraktade henne, än lika en tuktrad hunds, än lika ett svultet rovdjurs — de skrämde henne, så att hon velat skrika, skrika, att någon åt upp henne eller redde sig att göra det. Men lektorn befann sig i skolan, och tant Beata satt och stickade i matsalen och myste i sin dövhet av belåtenhet åt »de ungas lycka». Hon såg nästan lika litet, som hon hörde.

Nu närmade han sig igen; det var, som om en elefant närmat sig, tyckte Ingun; hon slog ifrån sig, så att händerna gingo som möllevingar; hon skrek högt: nu hade han i alla fall tag i henne — åh, så ond, så trotsig, så förtvivlad hon var! Att hon inte älskade, det

hade hon längesedan kommit underfund med; men nu hatade hon i stället: hon var alldeles het av i tysthets samlad förbittring. Att en karl dock skulle vara så stark — nu grep han om henne, hon kände de långa, otympliga armarna; det var, som om elefantsnabeln fattat henne om livet; härnäst skulle odjuret kanske kyssa henne — hållre allt annat än det! Hon vred och vrickade för att komma loss, hon bände och svängde, hela hennes kropp kom i gymnastik; nu lyckades hon åtminstone vända ryggen till och stod och klöste långa strimmor i hans breda, hårda handavigor.

Han släppte henne inte, endast flyttade undan händerna, flyttade dem högre upp, från midjan och till — gud, vad tog han sig till med henne? Hon blev alldeles matt! Han hade fattat med händerna om hennes bågge bröst, en om varterdera bröstet, och prässade henne så in emot sig.

Detta var en alldeles ny känsla; hon förstod ingenting, men hennes fingrar upphörde att klösa, hennes armar föllo ner som trötta, och hon själv lutade sig maktlös mot sin besegrades skuldra.

Hon gjorde inte längre motstånd; hon lät det ske, att han gång på gång sakta strök henne över bröstet; hon kände det som en hisnande ljuvhet, vilken lämnade henne helt i den förfärliges våld. Och när han satte sig

och drog henne ner till sig, gjorde hon håller intet motstånd, hon lät honom smeka och krama och även kyssa sig, bäst han ville. Hon begrep ingenting mer av alltsamman, knappast ens kände; hon var inte längre hon, blott en slavinna, ett livlöst ting i hans famn.

Den eftermiddagen var en vändpunkt i deras förhållande. Hon var väl ännu nyckfull och motspänstig; hon vägrade att tro, att hennes känsla för Didrik kunde vara kärlek. Men hade den förut stundom närmast sig förakt, så blandade den sig nu med fruktan. Hon mera bad än slog sig fri från hans närmanden; hon förtretades ej, men ryste under hans kyssar — och fast han aldrig upprepade sin sällsamma manipulation, så upphörde dock aldrig minnesintrycket. Det var, som om denne jätte verkligen velat och kunnat äta upp henne, som om hans famn betytt vanmakt, självupplösning, döden.

Men hon hade börjat på allvar lägga märke till honom. Hon förmådde sig att höra på honom långa stunder, medan han lade planer eller berättade, vilket förut varit henne så svårt, nästan omöjligt. Hon snäste honom mindre ofta, och en gång hände det till och med, att hon självmant gav honom en plötslig, snabb kyss — som visserligen, på grund av brådskan och ovanan, träffade på nästippen, men försatte Didrik i en så våldsam hänryckning, att

hon hals över huvud måste fly ur rummet och rigla in sig på sin enskilda lilla kammare.

Allt som dagarna subtraherade sig från den knappa återstående samvaron, blev fästmannen, om möjligt, ännu lidelsefullare och enträgnare. Och själv började hon erfara ett slags medömkan med den stora, starka människan, som tycktes så fäst vid, så oskiljaktig från henne, att han kunde sitta timvis i soffan hos henne och hålla henne prässad intill sig, hårt, hårt, så det till sist gjorde ont i höften och det nästan blev en lättnad, när han lyfte henne i sitt knä — nu skulle han i alla fall om en knapp vecka nödgas skilja sig från både soffan och henne och fara långt bort, fara trettonhundra mil till sjös och lands och först komma tillbaka om tre, fyra år. Himlen vete, vilka faror han måste bestå, vilken kamp, vilket arbete, som väntade honom i de svartes hemska, förfärliga världsdel! Hon betraktade honom förstulet, ända tills tårarna kommo henne i ögonfransarna och han upptäckte dem och måste kyssa bort dem igen — hon inte ens stretade emot, hur skägget än kittlade i näsan: ur medlidandet höjde sig ändå liksom en svag bölja av ömhet.

En dag — det återstod nu knappast tre dygn — en dag ställde han till en förskräcklig scen med henne. Han tiggde och besvor henne att följa med honom, nu genast, följa honom

till Transvaal och bli hans hustru där med det samma. Hon trodde först han skämtade — något så förskräckligt kunde det väl inte falla någon människa in att föreslå henne: henne, Ingun Berg, lektor Bergs dotter, uppfödd i ett gott och ombonat och bildat hem, hittills ganska litet berest och med huvudet fullt av historierna om kraaler och tsetseflugor och hottentotter och halvvilda boers — Ingun Berg, nyss förlovad, resa till Transvaal, för att bums bli en främmande ung ingenjörs hustru! Det stridde ju helt och hållet mot programmet, mot överenskommelsen; det skulle hennes älskade mamma, lektorskan, då aldrig i evighet ha tillåtit — nej, hållre vad som helst än en sådan resa! — — Hon var blek av sinnesrörelse, näsvingarna gingo nästan som gällock, hon stod och fingrade och vred på guldringen, som om hon när som helst kunnat riva den loss och låta den dansa i golvet.

Men då hon för en sekund tittade upp i nyfikenhet över hans långa tystnad, hade han lagt bägge breda ingenjörshänderna för ansiktet, som de fullständigt dölde. I nästa sekund — det anade hon — kunde det brista löst, ett gråtanfall, som skakade hela den starka, besynnerliga människan, och som fyllde förmaket med sina dallrande ljudvågor.

Hon hade aldrig hört en man gråta och blev rädd, spökrädd; det fanns ju ingen hemma,

lektorn var bortrest, och tanten räknades inte; Ingun var så ensam hon kunde vara med denne gråtande elefant. Sådant hade hon aldrig förr hört, sett, anat; för att undvika den erfarenheten kunde hon offra åtskilligt, och hon var hastigt omständ.

Hon visste ej själv, var hon fick alla smekorden ifrån, var hon fick mod och lust att lägga armarna om hans hals, hur hon fick honom ner i soffan och sig själv först i golvet vid hans fötter, sedan upp i hans breda, hårda knä. Hon strök och smekte, alldeles eller nästan som hon sett honom göra, och förfärades rätt nära på lika mycket av att höra honom skratta, ett smattrande och snyftande elefantskratt, som var motsatta polen, mot vilken hans sinnesrörelse svängt om.

Aterstoden av dagen överträffade hon sig själv. Nu fick hon ju vara själ, ej endast kropp; mor, ej endast barn; givare, ej endast mottagare. Hon tröstade och kelade, lovade och jollrade; hon hade fått klart för sig, att hon nyss varit för hård, och hon kom att tänka på ett bibelord, som inte just stämde med hennes beteende mot den hon lovat sin tro; nu strävade hon att göra gott igen.

Hon förmådde visserligen inte ge med sig i sak: resa till Transvaal vore rena orimligheten —; alldeles frånsatt farorna och äventyren, skilsmässan från pappa och väninnorna, hur

skulle hon hinna packa, hinna få reskläder färdiga, avskedsvisiter gjorda, och hur skulle hon få tant Beatas samtycke? Tant Beata växte plötsligt upp för hennes fantasi som en mäktig bundsförvant, en stödjande makt, en orubblig klippa, mot vilken varken Didrik eller Ingun förmådde det ringaste. Men om varken Ingun eller tanten läte övertala sig till rena vanvettet, så kände den förra, att hon både ville och borde trösta.

Hon skulle bli så god mot honom den återstående tiden; hon skulle uppbjuda all sin älskvärdhet, allt sitt nyförvärvade mod — stackars hjälplösa jumbo skulle inte behöva beklaga sig!

Hon fick användning för all sin iver: Didrik hade kallnat av, blivit stött och stum, trumpen och tyst; han knappt vidrörde henne, och när det skedde, var det, som om han tänkt be om ursäkt. Rollerna voro i hast ombytta: nu var det hon, som tiggde, och han, som blivit nyckfull.

Hon slapp höra honom gråta, han tog snart händerna från ansiktet, och ögonhåren voro alldeles torra. Men hans uppsyn var sådan, att hon ibland fruktade, att han tänkte gå ifrån henne med ens och för alltid, aldrig mer besöka henne, skicka tillbaka ringen, slå upp — vilken smälek, när flickvännerna finge veta det! Och — och — vilken tomhet, vilken plötslig

tomhet! Det var i alla fall något hon nu vant sig vid, tanken, vissheten att äga en framtid och ett hem i framtiden, en man, som kanske till sist kunde bringa det långt, och — och —!

Hon kände sig med ett så hjälplöst allena, pappa var dock blott en förtegen och upptagen gammal man; mamma var borta, och vad angår tant Beata — tant Beatas klippfasthet vittrade på ett enda kort ögonblick.

Detta var förfärligt — hon fördubblade sina smekningar, hon kastade sig in emot honom, kysste honom själmant, upprepade gånger, fast det stack i hakan och läpparna, och satte sig att i lekset flicksjälvsvåld gunga sig på hans knän.

Han tycktes till sist låta sig beveka, jätten gonade sig, tryckte henne plötsligt hårt intill sig och behöll hennes mun mot sin så länge, att hon var på vippen att kvävas.

Hon förstod inte, vad som skedde med henne; denna kyss värkade på samma sätt som den gången hans vidrörande av hennes barm. Hon svann riktigt hän, och det var, som om hon bara längtat att få svinna hän för beständigt.

Timmen var inte sen, klockan knappt slagen tio på kvällen, men Didrik reste sig redan, såg länge på henne och räckte så fram bägge händerna. Allt hos honom skrämde henne i kväll; i den skuggade blicken lurade alltjämt

det där, som ej fått bryta ut; den smala överläppen darrade ibland, locken klippte som i för starkt ljus. Han var så fåordig, så stram, så högtidlig, som om avskedet förestått redan i kväll — ja, som hade han tänkt bjuda farväl för beständigt.

Han var, när allt kom omkring, en ford-ringsfull människa — men i detsamma erinrade hon sig, hur tvär, hur avvisande hon nästan alltid tett sig mot honom. Hon hade tröttat ut honom, och just nu, då han tröttnat, blev hon så full av liv och iver. Han fick inte gå sin väg — inte nu, nej, inte nu: de hade så få kvällar kvar att vara tillsammans.

Han stod stel och omedgörlig. Hon hängde sig förtvivlad vid hans arm. Han undvek till och med hennes blick.

— Får jag se din kammare, frågade han hastigt.

Hon spärrade upp ögonen, blev lång i ansiktet. Se hennes kammare? Det var återigen någonting oerhört. Hon hade aldrig hört talas om, att någon av väninnorna låtit en främmande man bese sin jungfrubur.

Men han var ju inte längre främmande. Den hon så ihärdigt sökte hålla kvar, den hon smekt och hållit av som i dag, var inte längre någon främling. Dessutom fruktade hon, att ett nej kunde ha ödesdiga följder. Och visa några möbler var ju ingenting farligt.

— Men inte kyssas därinne, bad hon bevekande.

Han nickade på sitt nya, trumpna sätt och följde henne i hälarna.

Hon lät dörren stå på glänt om dem och tittade sig förlägen omkring. Härinne fanns just inte mycket att beundra: ett skåp med spegeldörr, en byrå, några stolar, en lavoar, en säng, divärse spannar och kar för över-sköljning; på byrån porträtt av mamma, pappa, Didrik och några väninnor, allesammans omgivande en Thorvaldsen-Kristus i parian; på väggarna Correggios svetteduk i ekram, vid sidan om och mitt emot Carl-Larsson-bilder och Gibson-girls i tunna ribbinfattningar — det var det hela. Atskilliga blusliv hängde, förargligt nog, på ena dörrhaken. Rummet hade, utom ingångsdörren, endast en garderobdörr och ett fönster, det senare vättande åt gården.

Didrik ägnade sakerna en högst flyktig blick, sedan fastnade han för svetteduken; han såg varken nöjd eller missnöjd ut, snarast likgiltig.

Ingun tittade sig omkring än en gång och rodnade; tårarna voro för rästen inte långt borta. Detta befann sig alltihop i det skick och läge, hennes mamma givit det. På blusliven nära, förstås; lektorskan skulle aldrig tillåtit dem hänga och skräpa, och Didrik tyckte visst inte håller om att se dem.

Du far ursäkta — , stammade hon, men hann inte längre. När hon sneglade upp på honom, blev hon rädd igen och ångrade, att hon släppt in honom. Hans ögon hade en dyster, underlig glöd — där var varulven igen.

Men han gjorde henne ingenting, tog endast hennes hand och tryckte den sakta.

— Godnatt, sade han, — du behöver inte följa mig till tamburen; jag hittar själv; det är sent. Godnatt!

— Godnatt, svarade hon klenmodigt och höll på att ta till lipen. Han var alltså ännu ond på henne; vilket gjorde henne så försagd, att hon inte fann ord för en invändning, ja, inte ens tänkte på att vara olydig. Hon kände sig som ett barn i skamvrån.

— Godnatt, hade han sagt, och så var det alltså natt, och det blev till att försöka sova och glömma oron för morgondagen. Men nog kom han väl igen i morgon, det var inte annat möjligt, han kunde inte resa ifrån henne utan avsked, ett riktigt avsked med tårar och en av de där långa kyssarna, som hon just nu började längta efter. Hon stod och kände sig besviken, därför att han tagit henne på orden och inte alls kysst henne — inte ens till godnatt.

Med en viss trumpen iver och mumlande obegripligheter för sig själv, började hon så klä av sig. Hon fick upp blusen, vilket inte var lätt, efter den knäpptes i ryggen: tant Beata

brukade annars alltid hjälpa henne, men tant ansåg sig visst överflödig på sista tiden. Tant övervakade det materiella och lät det andra — vartill hon räknade fästmöskapet — sköta sig självt. Nu slumrade hon redan på sitt döva öra.

Därnäst kom ordningen till kjolen, vilket var lätt besvär — några häktor, en vanemässig böljerörelse på underkroppen, så föll täckelset i en ring kring fötterna. Så löstes korsetten; det klirrade och raspade mordiskt, när den knäpptes av.

Hon kom att kasta en sidoblick i spegeln. Hon tog sig egentligen söt ut med sin späda gestalt — den syntes i kväll, tyckte hon, inte fullt så späd som för en månad se'n —; de smala, vita armarna, som liksom ormade sig utefter sidorna — de små rosiga armbågsknölarna försvunno nästan alldeles —; det näpna huvudet och den tjocka, blonda hårknuten lågt i nacken. Ansiktet var förändrat, det behövs så obetydligt för att förändra ett ungt kvinnoansikte. Eftermiddagens sinnesrörelser hade varit nog för att blåkanta ögongloberna och ge uttrycket ett smäktande allvar, som i pupillerna mörknade kring en osynlig tagg och över vitorna spände likt ett fuktigt skimmer, bristfärdigt i nästa sekund. Hon var blek i kväll — den inträssanta blekheten klädde

henne, hon erkände det med en viss smärtefull tillfredsställelse.

Underkjolen föll, medan hon ännu stod kvar framför spegeln. Det enkelt ärbara linnet med en smal, blyg spets upptill lyftes och försvann. Varje plagg glättades, veks, lades eller hängdes på stolar eller på hängare. De förargliga blusliven hade redan försvunnit i den lilla garderoben. Nu återstodo endast strumpor och vinterkombinationer.

Sedan väntade tvättningarna och håret.

Hon knäppte upp för barmen, men häjdade sig. I dessa vita slappa bröst med deras två rosiga vårtor bodde alltså en makt, hans makt över henne, hennes vanmakt inför honom bodde i dem. Hon rodnade — det kom så besynnerliga tankar över henne: hon var förlovad och skulle gifta sig — om tre, fyra år visserligen — men vad var det gifta människor egentligen togo sig till? Vad var hemligheten med dem — och hur — hur föddes barnen?

Ingen hade berättat henne något sådant; hon visste ingenting, absolut in-gen-ting, hon var ett värnlöst byte i dens hand, som visste mera.

Hon hade haft några underliga känslor de sista dagarna, mäst under hans kyssar, hans långa, underliga kyssar. Och inom honom försiggick också någonting. Han syntes ej så litet

klenare och blekare nu, än då hon först lärde känna honom.

En fråga hade hon gärna velat ha svar på. Hon hade ju läst det i skolan och hört det under konfirmandundervisningen, men vad var det egentligen — vad var att göra hor?

Att det var detsamma som att bedriva otukt, skörlevnad, okyskhet och så vidare, visste hon; så stod det ju i katkesen, i bibeln; så hade prästen förklarat det. Men än sedan — vad var så det andra? Hon begrep förklaringen lika litet som det den skulle förklara.

Hon hade i smyg betraktat sina skol- och läskamrater under förhören; det hade sett ut, som om åtskilliga av dem fattat mera än hon, kanske alltsammans. Några hade synts riktigt angripna, så snart sjätte budet kom på tal; de hade rodnat eller kallsvettats och stirrat i golvet utan att våga möta prästens eller lärarinnans blick. Men Ingun Berg hade slagit upp ett par härliga, blåa, oförstående själsspeglar och läst upp »förklaringen» med nästan samma lyriska andakt, som hon deklamerat Det borde varit stjärnor.

Var otukt detsamma som att ogift få barn? En av husets pigor hade nyligen fött ett barn, fast hon inte var gift, och lektorn hade med anledning därav kallat henne en otuktig slyna. Även mamma hade ju fått barn — alltså var

det det att få barn utan att vara gift, som var otukten.

Ingun drog en suck av lättnad. Inom äktenskapet och kanske också förlovade emällan var en hel del tillåtet, som inte gick för sig för andra. Att kyssas var till exempel lovligt, fast hennes fästman aldrig kysste henne, när någon tredje var tillstädes. Men inte fick man barn bara av att kyssas?

Märkvärdigt i alla fall, att ingen talat med henne om sådant — varken lärarinnorna eller kamraterna; inte ens mamma! Var det meningen, att man skulle föda barn till världen — och i bibeln stod ju uttryckligen: »föröken eder, och uppfyllen jorden» — så borde man väl också få reda på, hur det gick till.

Hon krängde i tankarna av sig underkläder.

Pappa och mamma hade alltid legat ensamma i sin särskilda sängkammare. Ingen annan hade fått ligga där, inte ens Ingun själv, utom då hon var mycket liten. Varför hade de legat så där ensamma? De, som ju voro gifta och alltså kände hemligheten, varför hade de legat liksom och ruvat på den, vägrat att upplysa ens sitt eget barn — som ju nu också skulle gifta sig — om hur det var att vara gift?

Vad det fanns mycket hemligheter i livet! Vad i synnerhet Ingun visste litet! Hon, som i

alla fall gatt igenom åtta klasser i ett lärovärk, att inte tala om de förberedande! Manne Didrik visste mera? Utan tvivel — utan ringaste tvivel! Didrik visste en massa, varom hon själv inte hade en aning, Didrik kände till och med hennes egen svaghet bättre än hon själv — hon kom så ofta att tänka på det där med bröstet.

Brösten? Brösten voro ju till för att mata de sma barnen ur; Ingun själv hade varit bröstbarn, yvdes fordom mamma: bröstbarn ansågos ju alltid starkare.

Men den där känslan — kunde den ha något sammanhang med —?

Hon hade satt sig på sängkanten, satt så djupt försjunken i sitt grubbel, att hon knappt spratt till, när låset knarrade och — men där var ju Didrik! Han hade således inte gått hem ännu; kanske gatdörren varit stängd — hon kände god lust att spörja honom om några saker.

Hon hade fått bloss på kinderna och en lysande oro i blicken, vilket alltsammans berodde på grubblerierna, inte alls på en mans inträde i hennes kammare och allra minst på, att hon satt naken från halsen till strumplinningarna — det senare märkte hon inte ens, det var varmt i rummet. Hade hon märkt något, skulle hon ändå inte skrikit — detta var ju Didrik, hennes fästman, hennes blivande

make, och hon var egentligen tacksam, att han kommit tillbaka.

Frågorna förstummades, när hon varseblev, hur förstörd Didrik syntes. Så blek hade hon aldrig sett honom; det var, som om ansiktet varit av kalk, blott ögonen hade liv, de lyste som två gula solar inne i två bruna mörker.

Så hann hon inte undra mera; nu störtade Didrik över henne och kysste henne. Ah, så han kysste henne — men inte på munnen, endast på kroppen, överallt utom på munnen: på hals, på armar, på bröst, på midja, på benen —; det sista ville hon inte tillåta, det kittlade så förskräckligt av skägget. Men mällan varje par kyssar bad han henne förlåta honom; hans stämma lät upprörd, som om han burit på en tung sorg eller begått något fult streck — hon fattade till sist, att han menade sin hårdhet och trumphenhet hela eftermiddagen.

Hon blev så glad, så rörd: visst förlät hon honom; det var ju hon själv, som gett anledningen, och nu fick han kyssa så mycket han ville. Själv kysste hon honom i ett lämpligt ögonblick mitt på munnen, men det borde hon inte gjort, ty nu fick han ett av sina anfall.

Hon hade så när gett upp andan i kudarna, så som han kysste och kryste och kramade; hon hade aldrig varit ute för svårare pärs. Nu låg hon alldeles trött och flämtande, låg på rygg och hade inte ens krafter att få

nattlinnet på sig; hon hade bara hunnit få in ena handen. Och Didrik vilade vid sidan om henne och bara kysste och såg på henne, såg på henne med sina varulysögon — hon höll i alla fall av de ögonen, stackars goda, fula, pinade ögon — och medan han såg, kysste han. Hon var inte riktigt säker på, att han inte bet också ibland. Men bita och kyssa kunde komma på ett ut — han hade sådant vasst, förskräckligt skägg: varje strå som ett borst eller en nål.

Han syntes inte bli lugnare, tvärtom. Han hade krängt av sig rock och väst, för värmens skull, och det tecknade sig till, att han ville tagit av sig ännu mera. Det föreföll, som om en häftig kamp fladdrat och flammats i ögonmörkren; någonting vekt, som hon alltid funnit hos honom i all våldsamheten, stridde med någonting hårt och dystert, som hon ej upptäckt hos honom förrän i dag.

Hon fick i alla händelser en smula andrum, och en instinkt tillviskade henne, att bästa sättet att lugna honom vore att tala till honom, låta honom höra den mjuka, ljusa flickröst, som han så ofta sagt sig älska.

Hon välte sig alltså något över på sidan, så att de vilade mitt emot varandra och han tvangs att se henne rakt in i ögonen.

— Du Didrik, frågade hon, i det hon med

ena handens fingrar trevade om i hans skägg, — vad är egentligen: att göra hor?

Hon hade sagt det med sitt mildaste allvar och den blåa blicken vänligt i hans. Hon kände ett förtroende, sådant hon knappt hyst det för sin far. Till Didrik, som hon väl stundom var rädd för, men som i alla fall inte ingav henne faderns respekt, kunde hon vända sig med varje fråga. Vem skulle hon tala med om allting, ja, just om sådant, om inte med sin fästman? Av vem skulle hon få veta något, om inte av honom, som visat sig känna hennes kropps svaghet, och som säkert visste allting, som människor visste?

— Vad är det att bedriva okyskhet, upprepade hon i samma lugna, undrande skolflickton.

Men de par orden hade på Didrik den allra sällsammaste värkan. Han blev med ett alldeles stilla, åh, så stilla: ett leende glimtade som en blix, så kom en stor förskräckelse, eller var det en stor sorg? — och öppnade på vid gavel de underliga, skuggade ögonen. Men innerst inne, bakom sorgen och förskräckelsen, varnade hon någonting, som hon aldrig upptäckt förr, inte ens då de förlovade sig, inte ens mällan de långa kyssarna, men som hon nu upptäckte och i blinken förstod. Och hon lade båda armarna om honom och böjde huvudet mot hans bröst. Hon kunde höra hans

hjärta klappa, fast och hårt, men så sakta mot nyss.

Han lösgjorde sig milt, steg upp och klädde på sig de bägge plaggen. Det var, som om han undvikit henne med blicken — han tog hennes hand, böjde sig liksom i vördnad över den och kysste den, stilla, så stilla: skägget hann inte sticka.

Sedan sade han med gråt i rösten:

— Förlåt mig, Ingun, förlåt mig, älskade, må gud —!

Och så var han borta, han inte så mycket som sneglade åt hennes mun, som hon låg och sträckte mot honom, långt sedan han försvunnit. Ingun undrade en god stund: det fanns så mycket att undra över; men så somnade hon in helt omärkligt, somnade ifrån toaletten, för första gången på många år, och hon log i sömnen. Hon hade fått veta något helt annat, än det hennes fråga gällt.

De följande dagarna var sig Didrik alldeles olik. Det våldsamma hade försvunnit; han kysstes varken så ofta eller så stormande; ibland liknade det mäst, som när pappa kysste henne — vilket för rästen inte hänt på tre, fyra år.

Men var Didrik lugnare, så syntes han också ömmare och hjärtligare. Det ordentligt tindrade ur de fula, djupa ögonen, hur han

höll av henne, hur milt och gott och varmt han höll av henne.

Och just nu — såsom hittills aldrig gick det upp för Ingun, att också hon höll av honom. Så god och öm som han var, måste man ju hålla av honom.

Och som hennes tillgivenhet växte, blev det henne också nödvändigt att uttrycka sin känsla. Med ord gick det så svårt och blev det så fattigt; hon måste ständigt vara hos honom, ständigt stryka och kyssa honom. Och hennes smeksamhet blev så mycket enträgnare, ju mer hon märkte, att Didrik höll igen och skonade, ja, nästan undvek hennes beröring.

Det kunde inte bara bero på, att lektorn nu höll dem mera med sällskap, att de inte längre hade kvällarna ostört för sig själva. Pappa visade sig så rar, han pratade och berättade så lustigt utan att egentligen begära, att någon skulle höra på. Så sträng kan kunnat synas i skolan, så godmodig blev han nu. Han tycktes varken se eller höra; annars måste han ju ha tillrättavisat en flicka, så ouppfostrad, att hon ständigt måste smyga sin hand i en stor, förständig ingenjörsnäve — som hon till på köpet ibland måste föra till sina läppar. Hon var inte säker på, att det inte understundom riktigt smällde.

Men också när de tu lämnades ensamma, var Didrik nu mera tillbakadragen. Hon tyckte

om det i början, men så småningom — ja, redan efter några timmar — förargade det henne. Hon begynte sakna den forne, häftige, omättlige tillbedjaren. Nu var han, i sin strävan att ej skrämma henne — eller vad det var — bliven så mått, så slak och ljum, att hon i hemlighet kunde bli riktigt misslynt.

Hon fann det underligt, att de så skulle leka kurragömma med varandra: när den ena blossade, skulle den andra kallna. Det faderliga i hans sätt tråkade ut henne; hon fann sig ha nog av en pappa; av sin fästman begärde hon en fästmans sätt och sinne. En smula groll växte också upp i henne, därför att han tegat ihjäl hennes samvetsfrågor. Det var alldeles, som om han, till och med han velat hålla henne i okunnighet, i förmynderskap, i en okunnig skolflickas förmynderskap.

Ibland, sedan hon nästan tilltvungit sig en smekning, kunde hon sitta och tjura mot honom från sidan, sitta stram och betrakta honom nästan fientligt.

När de till sist följdes åt till tåget, vandrade hon, i hemlighet nästan knotande, vid hans sida. »Om han bara värdigats fråga mig, bara värdigats fråga mig,» mumlade hon nära halvhögt ut i luften. Och säkert är, att han blott behövt fråga henne, fråga henne nu, för att hon skulle följt honom, sådan hon gick och

stod, utan hänsyn och hinder, packning och avsked, följt honom till hetaste Afrika eller kallaste polen.

Så mycket hade några dagar förändrat — och så vansinnig syntes henne nu en skilsmässa, som skulle göra dem till främlingar på nytt, i samma stund de börjat lära känna varandra.

Hon älskade honom, älskade honom!

På perrongen tänkte han prata bort alltsammans med pappa; hon måste till sist rycka honom med sig med våld, in i väntsalen, in i damrummet; och när han ännu låddes vilja avspisa henne med litet fågelsmek, fråga honom med en röst, som skalv av förbittring:

— Kan du då inte kyssas längre? Ser du då inte, hur jag törstar efter din kyss, din riktiga, riktiga kyss?

Så hade han då prässat henne intill sig och kysst henne — hon tyckte allting, hon själv och resan och hela tillvaron försvann under den kyssen. Hon hade aldrig, aldrig velat vakna ur den.

Tåget blåste. Han var borta.

— Jag skall skriva, var hans sista ord; hon behöll dem i öron och hjärta som en tröst för något ofattligt, ett plåster på ett sår, vilket hon ända tills i dag ej vetat, att det fanns eller kunde finnas. Hemma måste hon gråta mot pappas axel.

Hon måste gråta en värs varje dag, ända

tills brevet kom, hans första kära brev, avsänt från Kiel.

Det blev en besvikelse, som lockade fram nya tårar. Brevet var så vårdslöst och så kort, så lamt och så tamt. Det lydde så här:

Älskade Ingun!

Nu har resan börjat. Och kampen. Men efter kamp följer seger, och när jag segrat, kommer jag och hämtar dig eller stannar hos dig — det senare vill du väl helst? Jag hade så mycket att säga dig, men vågar inte vara svag. Vi få hoppa över de här åren, Ingun. Minns, att jag älskar Dig — alltid - överallt.

Din Didrik.

P. S. Mera i morgon!

»I morgon»! Hade han en aning om, vad »i morgon» betydde för en, som väntat ända tills i dag för att i dag avspisas med »i morgon»?

När pappa gick till skolan, måste Ingun fortsätta att gråta hos tant Beata. Tanten var visserligen döv, men inte på själen och ännu mindre på hjärtat, ty även tant Beata hade älskat en gång.

De närmaste dagarna medförde många besvikelser för stackars Ingun. Breven växte sig nog längre, men blevo knappast hetare; det märktes inte mycket, att han närmade sig och överskred ekvatorn. Det var mäst skildringar

av ointrässanta äventyr — vad alla äventyr voro ointrässanta! — och beskrivningar över länder, folk, ångbåtar, järnvägar, hotell! Till och med matsedeln fann han tid och plats för, men för henne, för Ingun hade han endast några allmänna försäkringar om sin kärlek. Han tycktes riktigt vilja inpränta hos henne, att de måste »hoppa över de här åren».

Men just hans kyla fick först hennes natur att vakna, just hans återhållenhets äggade henne, just hans likgiltighet tände fiber efter fiber, själ och lekamen — just avståndet bragte dem båda i andlig och kroppslig närhet. Berövad honom själv i breven, sökte och fann hon honom i minnena, i de tusen småhändelser, blickar, smekningar, ord, som sakta och smygande förvandlat och bundit dem samman och sakta, men säkert målat hans väsens bild i hennes själ.

Ja, varför inte i kroppen? När hon lade sin hand på soffkarmen, där han en gång lagt sin, kunde hon riktigt känna dess varma, hårda tryck. När hon stod ensam inne i förmakets vårskymning, kunde hon plötsligt förnimma likt en fläkt mot sin kind hans välkända andedräkt, den egendomligt strama, manliga andedräkten — och ej blott den manliga, det den ägde gemensamt med pappas — men just hans, just Didriks och ingen annans. När hon klädde av sig på sin kammare, kunde hon likt tusen små

ljuva sting ana hans mun, hans haka mot sin hals, sina bröst, sin midja, mot tusen ställen på hennes hud, vilka endast han vetat söka ut åt sin heta, älskade mun.

Hon kunde avklädd ställa sig likt en staty framför spegeldörren och drömma sig hans skuggögon över hennes nakenhet, kunde sträcka armarna framför sig och gripa i luften som för att hålla honom kvar, räcka sin mun i en strävan, som aldrig fann sitt mål.

Vad var det han egentligen funnit i hennes hud? Den var vit och fin, det såg hon ju — men vad var det, vad var det, som så mäktigt dragit honom? Vad var det, som nu kom också henne att längta efter en beröring, hud emot hud, hennes mjukhet mot hans hårdhet, hennes svaghet mot hans kraft? Vad var det, som ibland kunde rysa upp i henne som en åtrå efter det omöjliga — efter hans inträde i den tysta kammaren, hans flåsande andedräkt på hennes hals, hans läppar mot hennes, hans armar om henne, hans lemmar — vad, vad var då detta?

Var det detta hon undrat över hos honom — detta han velat den kvällen han kom in till henne? Varför hade han då gått sin väg, skyndat bort skamsen, ångerfull, som om han tänkt göra någonting dåligt? Var det någonting att blygas över att vilja vara när den man älskar?

Ack, nog förstod hon ju nu, varför mamma

och pappa bott i samma rum. Men tänk, att vigseln kunde betyda så mycket!

Det var en grubblande, det var ingen lycklig månad, den första! — —

Brev! — Det tjugonde i ordningen! — Hon rev upp det, som hon rivit upp de föregående, med den vemodiga förkänslan att åter bli gäckad, avspisad med landskapstavor. Hon, som längtat efter idel utropstecken, efter ord, starka som hans kyssar, oerhörda som allt hon nu trånade efter!

Durban, Natal Colony, den 24 april.

Min Ingun!

Jag har strukit under det första ordet, därför att endast det ger mig mod att skriva, vad jag nu skriver. Du är min, skall bli min, inte ens du själv kan rycka dig ifrån mig; nej, inte ens min egen synd mot dig kan rycka dig ifrån mig. Du är min — i de orden tycker jag själva min synd blir till intet. — Vet du, hur länge jag tänkt skriva det här brevet? Ända sedan jag for! Detta skulle varit mitt första, mitt allra första brev. Det har legat mig i själen, när jag i feg förtvivlan raspade ner nitton brev fulla av meningslöshet. Bakom Hotel Cairos matsedel och Suezkanalens ingenjörbragder borde du kunnat läsa de ord, som värkligen stodo där, fast de inte syntes. Ack, kära, jag vet, att du är ledsen

pa mig för breven; jag både längtar och bävar efter ditt första brev, det som skall ge mig vissheten.

Nu kan jag inte tåla längre, nu vill jag inte, att du skall tro mig bättre, än jag är. O jag är en usling, en missdådare — en kvarnsten borde hängas om min hals och jag själv sänkas i havsens djup. Vad har jag inte gjort emot dig? Vad har jag inte velat göra? Ja, vad — Gud hjälpe mig — hade jag inte velat göra i denna stund? — Kan du förstå en människa, som ångrar ett ont uppsåt — och ändå samtidigt ångrar, att hon inte är sämre, än hon är, att hon inte begick det brott, hon beslutat? Kan du förstå mig, som är din, liksom du är min? Min!!!

Hör då: jag hade beslutat, att du skulle med mig till Afrika! Jag tänkte tvinga dig — jag älskade, älskar dig ju så — Gud vet, vad det i denna stund kostar mig att veta dig trettonhundra mil borta! Du ville ju inte med godo, och då fick ondskan tag i mig. Det är vedervärdigt att tala ut om det -- men det måste ut: jag är inte ens en gentleman, Ingun! Jag tänkte röva dig din kropp — den kvällen jag kom in till dig, tänkte jag plundra dig på det, som gör dig till jungfru, så att du måste bli tvungen att följa mig! Jag såg ju, att din oskuld ingenting fruktade, dådet skulle varit ett ögonblicks värk — — o Ingun!!

Då kom du dig själv till hjälp. »Vid oskul-
dens läger små änglar stå vakt,» heter det;
vid ditt läger stod en ärkeängel, Ingun! När
du såg på mig så där, i din nyfiket undrande
ovetenhet, redde om i mitt vassa, stygga skägg
och frågade —! Alldeles naken, jungfruvit i
din nakenhet, låg du där, tätt intill mig låg
du och frågade med blåa, klara ögon och röda,
frågvisa läppar. Åh, du minns, vad du frågade!

Då var det slut med mig, förbi med mitt
mod, min ondska, min föresats. Att du var
ett barn — ett barn, så rent och ovetande,
det hade jag aldrig anat: jag trodde, ni lärde
allsköns självsvåld i flicklärovärken. Ingun,
det kändes, som om kvarnstenen låg redo
— ty »vilken som förargar en av dessa små»
—! Jag gick — med tunga steg, tungt samvete,
tungt hjärta. Jag hade kunnat ta mitt liv den
kvällen, Ingun. Det var måhända ditt porträtt,
som räddade mig åt morgondagen.

Nu vet du alltsammans, Ingun! Döm mig
milt, inte efter mitt brott i uppsåtet, men efter
din renhet i motståndet! Förlåt mig! Ingun,
om du också förkastade mig: jag kan inte
hjälpa, att jag älskar — alltid skall älska just
Dig!

Didrik.

Ingun läste om brevet fyra gånger, sedan
satt hon med händerna och papperet i skötet

och stirrade ut i salen, som om hon hölle på att lära sig något utantill. Pappa kom hem i detsamma; när han fick syn på henne, frågade han genast:

— Brev från fästmannen? Vad skriver han för slag? Väl ingenting om Öst-Afrikas flora? Stackars Didrik, han är då inte det ringaste botaniker!

Därmed släpade lektorn i väg med sin bokpacke, och Ingun fick tid att gömma undan sitt brev. Det här brevet passade verkligen inte till högtläsning. Hon smög, skygg som en brottsling, in på sin kammare och riglade dörren.

I början fattade hon endast, att hon nu äntligen fått ett brev från Didrik och inte bara ett från vida världen. Och det gjorde henne så högtidligt, stolt lycklig. Sedan gick det upp för henne, att hon fått det största förtroende någon människa kan skänka den andra. Och till sist förstod hon Didrik själv, hans många underligheter och hans gåtfulla brevväxling.

Men fortfarande anade hon ej, vad det var Didrik velat göra, vad han kunnat göra henne, om hon ej kommit i vägen med sin fråga. Andemeningen begrep hon ju: han hade velat göra henne till sin hustru före vigseln för att därigenom tvinga henne med sig till Transvaal. Vilket inte alls var vackert tänkt. Det hade hon ej trott honom om. Hon hade verkligen

förmodat, att han var en gentleman. Hon knyckte på nacken med mycken värdighet, när hon omläste det ståtliga ordet.

Han hade ju endast behövt be, behövt be henne en gång till, så skulle hon följt honom själmant — ja, utan varje listig eller våldsam utväg. Att en man inte kunde begripa, att en kvinna vill krusas, vill frågas om och om igen, och att hon kan ändra sig från timma till timma, från minut till minut, blott den hon älskar vet fråga på rätta sättet!

I stället hade han — hon såg åt hans fotografi på byrån och måste kyssa det. Den käre gossen, hon förmådde inte vara ond på honom längre; och han hade ju dömt sig själv så strängt, åh, mycket strängare, än hon själv kunde gjort. De ögonen, de fula, goda ögonen! Hon förlät honom alltsammans, hade genast gjort det — det hon hade svårast att förlåta honom, var hans beteende efteråt, hans slutenhet och brist på förtroende, hans tama avskedsdagar och ljumma kärleksbrev. Mot detta, vad betydde egentligen det andra? Varför ta det så högtidligt? I själva verket var det ju bara vad hon själv varit med om, ja, längtat efter. Att bli hans hustru, att följa honom, vara när honom, sak samma i vilken världsdel — det var ju det, endast det hon ville! Varför kunde han inte tagit henne med sig till Afrika och sparat henne denna månad, som redan gjort

henne sa blek om kinden och brun på ögonlocken?

Varför saknade han mannens mod? Varför vågade han inte för att vinna? Hon själv skulle varit modigare i hans ställe — ja, sannernligen! —

Men vad var det han hade velat göra med henne? Något, som gjorde ont? Det kunde hon inte tro honom om. Något slog henne som en blix. Det var, när hon frågat, vad okyskhet var, som han i hast blivit så förvandlad! Gud, var det alltså det — men vad var okyskhet? Var det att kyssas mycket och länge, att krama henne, som han gjort, att ligga på sängen bredvid henne?

Men det hade han ju gjort alltsammans, och ändå skrev han, att han blott tänkt utföra sitt brott? Det måste vara något annat och mera. Mera än det med barmen! — —

I alla händelser var detta ett farligt brev, ett kärt, farligt, gruvligt brev: hon vågade inte förvara det i parfymasken hos de andra. Hon fann på råd; hon sydde in det i en sidenpåse, som hon i ett silkessnöre fäste runt halsen. Så hängde det väl förvarat, på själva barmen, nedanför medaljongen med Didriks porträtt. Första dagen kände hon ständigt efter, om påsen hängde kvar.

Nästa brev och nästa... öppnade hon försiktigtvis inne på sin kammare. Hon läste dem

med blossande ansikte, men utan att förstå annat, än att den som skrivit dem, skrivit som i en feber, förorsakad av henne — en feberlängtan efter hennes beröring, hennes ägande. Det var så vilda, underliga, överraskande brev, att deras innehåll virvlade om i huvudet hela dagen och natten. Hon sov illa, och om morgonen vaknade hon som förvandlad. Hon kände något, kände detsamma hon känt avskedsdagen, blott starkare, oändligt starkare. Hon vred sig under täcket i stickande hetta; i spegeln stirrade ett par brinnande ögon emot henne; det var en främmande flicka inne i spegeln; Ingun måste ta en riktigt grundlig översköljning för att åter bli sval i kroppen.

Hela dagarna gick hon och drömde... Så gled hon ut i sommaren, det var första juni. Friska luften svalkade inte längre; Afrika hade sänt en ström av sin hetta hit upp, sänt som en ström av kärlek från honom till henne, överfört och meddelat henne hela hans feber. Detta var underbart, detta var förfärligt!

Detta var att älska... Nu först begrep hon ordet, nu begrep hon diktarna. Detta var ej det blyga svärmeriet på skolbänken, ej förlovningsförtjusningen, egentligen orsakad av en grann, tung ring. Detta var en annan känsla än den under det första mötet, den första kyssen. Detta var som sommaren mot våren eller vårvintern. En ny himmel och en ny

jord! Hjärtat skrattade i bröstet, kraften strömmade till, så att hon svävade; och i nästa nu kom en domning, så att hon kunde drömma sig flyga. Ah, om hon kunnat flyga, flyga, flyga — till honom därnere, kunnat sväva in i hans rum, fram till hans bädd, slå armarna om honom, gömma huvudet vid hans bröst, viska: jag är din hustru... jag är din hustru... jag är... Och de skulle vila vid sidan om varandra, och de skulle vara alldeles nakna..!

Dagarna flögo som en storm... av eldfläkten hade blivit en storm, en het sugande samum; hjärtat darrade som en fågel, ögonen glänste i flyktens feber, barmen bävade och suckade, armarna sträckte sig efter honom... honom... honom...

Det var en underlig dag, en annan junidag. Sol från morgon till kväll. Vindar, som dignade under syrenångor. Alla fönster öppna. Nordens korta paradisdag. Ingun satt ensam hemma, skulle just gå ut.

Brevbäraren kom med brev, Afrikabrev. Samtidigt kom en telegrampojke med telegram. Vilket skulle hon öppna först, ja, vilket, vilket? Hon valde brevet. Hon längtade efter hans brev som efter en omfamning. Hon törstade efter hans brev som en vattusiktig efter vatten.

Varje ord... varje ord var samum. Hon skalv, där hon stod. Brevet skalv i hennes hand. Hur girigt hon sög in bokstäverna! Hur

hon dröjde vid varje rad, varje ord! Hur galen han var, så var dock hon bliven ännu galnare. Åh — läsa om, läsa om, läsa om!

Telegrammet fick vara. Telegrammet blev henne nästan likgiltigt vid sidan om brevet. Hon var döv och blind för allting. Pappa — eller tant Beata, som sett så misstänksam ut på senaste tiden — vem som hälst kunde överraska henne när som hälst. Men detta brev var eld, var kropp, det var redan omfamning — hur skulle hon kunnat slita sig ur hans famn?

Äntligen öppnade hon telegrammet. Det gick i en fart, hon hade kommit att tänka på, att det kunde vara viktigt — att Didrik kanske kallade henne till sig — eller att han kom hem — kom hem — kom hem — åh! Hon måste sätta sig vid tanken på en sådan lycka.

Telegrammet var på engelska. Hon läste det högt utan att förstå annat än verbalmeningen.

Miss Ingun Berg,

Helsingborg, Sweden.

I have the painfull task to tell you, that mr Didrik Alm, a swedish engineer, died wednesday evening in Pretoria. The cause: climate fever. His last words were directed to his betrothed. They were: Ingun, forgive!

June the first 1908.

G. Wells.

Swedish consular-agent, Pretoria.

När tant Beata kom hem, fann hon sin stackars flicka medvetlös på golvet. Vid sidan om henne låg ett brev, och i handen höll hon telegrammet, sammankramat till en boll. Först när hon vaknat, förmådde man rycka det från henne. Så lärde först lektorn, sedan också tanten känna olyckan. Ingen skulle trott specialisten på mossor och lavar om det: han kastade sig i en soffa och brast i gråt.

Ingun sjuknade, märkligt nog, inte. Det var, som om den fullvakna kärleken skänkt en styrka utöver människomått och ett hopp och en förtröstan som ingen annans. Hennes livskänsla i dessa dagar var så stark, att hon ej förmådde sänka tanken i död och förmultning. Hon kände sig så fast omslingrad av den älskades armar, att hon ej kunde föreställa sig hans kärlek död och hans armar domnade. De levde ju nu ett liv, de båda; för båda fanns endast en död, och så länge hon själv kände sig leva, så kunde ej Didrik vara död.

Det måste vara något misstag, något grymt, ohyggligt skämt, trodde hon. Och lektorn och tant Beata dristade ej taga henne ur den tron. Lektorn hade för en tid kastat botaniken överbord. I stället för herbarier och biblioteksvolymer slök hans inträse nu all åtkomlig utländsk präss, i synnerhet den engelska. Vad han fann eller inte fann, så meddelade han i alla fall ingenting åt sin dotter.

Ingun gick lugn, nästan leende omkring i rummen. Hon liknade ett stort, blont barn, som nyss gråtit av skrämsel, men nu torkat tårarna och stumt försäkrade, att det alls inte trodde på spöken. Hon hade ju sina brev, sina kära, heta brev, som hon aldrig tröttnade att omläsa och omläsa, fast hon kunde dem alla utantill. Även det sista brevet hade hon fått igen; hon hade fått trygla sig till det, då varken pappa eller tant fann den lektyren nyttig. Liksom om det inte varit nyttigt att älska, älska...! Liksom om inte kärleken var livet...! I dessa brev ägde hon ju sin Didrik, livslevande ägde hon honom, kysste honom och kramade honom och höll på att tappa andan under hans våldsamma smekningar.

Hon var bara rädd, att man ville taga något ifrån henne, beröva henne en enda rad av hans hand... Vid posttiderna fick hon alltid hjärtklappning, kallsvettades och darrade och skiftade färg. Och hon stod alltid en god stund ute i tamburen för att invänta brevbäraren.

Det skulle bestämt komma brev; de skulle få se, att det kom brev!

Jo — det kom brev. Det kom ett brev, som inte bara förjagade alla sorgsna moln, utan satte ny fart i blodets brand och pulsarnas takt. Brevet började:

Älskade!

Jag förmår inte skriva om annat än Dig. Jag ser bara Dig, din fullkomlighet, din skönhet, din snärjande ljuvhet. Ett barn är det underbaraste i världen — du är ett barn, Ingun. Det är ett helgerån att grumla din renhet, och varje brev jag sänder Dig, fulländar mitt brott. Mitt blod är feber efter Dig. Jag ville — jag kunde — —

— — — — —
— — — — —

Återstoden var afrikanskt vin, för jäsande starkt för alla huvuden och hjärtan utom lidelsefullt älskandes. Tumlande som i vinrus kom Ingun ut i vardagsrummet, lagom för att se fadern försvinna in på hans rum med en diger packe tidningar. Tanten nickade på en stol med ett lokalblad i handen. Ingun avvaktade knappt, att tidningen skulle falla till golvet, innan hon uppfångade den och tog den med in i förmaket.

I nästa ögonblick vaknade tant och sökte sin tidning, men kallades samtidigt in av pappa, så att Ingun blev ensam med läsningen.

Hon slukade nästan hela tidningsnumret. När hon läst slut, gick hon bort och satte sig i soffan, hans egen soffa och höll sig för hjärtat, medan hon sakta vaggade med kroppen som i stark, fysisk smärta.

Hon hörde pappa och tant Beata sam-
språka; orden flöto öronen förbi, såsom alla
ord göra, när man plågas. Men en enstaka
sats grep henne som en hand för bröstet,
tvång henne att lyssna, lyssna i stark spänning.

— Telegrammet var försenat, sade pappa
och fortsatte, kalkylerande: — men posten tar
en månad från Transvaal; ett brev, avsänt den
tjugofjärde april, inträffar ungefär den tjugo-
fjärde maj. Låg han i graven redan den förste
juni, så kan hans sista brev knappt väntas förr-
än i början av juli — om han skrivit kort innan
han dog; febern är ju snabb i de trakterna — —

Ingun sprang upp, hon kände en så häftig
lust att säga emot, men hon hann ej fram med
det — — lektorn hade hört hennes steg och
skyndat skjuta till dörren. Han hade talat högre
än vanligt, det var väl för tant Beatas skull.

— —
Nu var Inguns leende dött. Hon log varken
åt faderns forcerade skämt eller tantens rörande
tokgrimaser. Munnens båge spändes om —
ändarna drogo sig neråt i stället för uppåt. Hyn
gulnade. Det blev ett grått streck under vart-
dera kindbenet.

Ännu blåste rusiga junivindar —.

Åter kom en postdag med oroliga ögon och
onödig hjärklappning. Ett brev — ett nytt
brev!

Ingun läste det med stirrande blick och

sammanbitna läppar. Hon såg på poststämpeln, på en hel rad poststämplar. Därpå glimtade något i ögonen, vilket ingen trott kunna tändas i dessa blåa, milda, rena —.

Ingun motsträvade alla försök att locka henne utomhus. Hon satt hela dagarna på sin kammare. Kom någon och störde henne, gömde hon blixtsnabbt ett föremål i sina kläder, det liknade en väl stoppad liten silkedyna. Hon satt uppe halva nätterna och skrev brev — »till varulven», svarade hon en gång, när tant Beata frågade henne. En natt fann henne tanten alldeles naken framför spegeln, framåtböjd i en forskande ställning. Det var tydligt, att något måste göras, att kraftåtgärder måste till. — —

Lektor Berg hade stort kalas, vilket inte hänt på åtminstone fem år. Det var i dagarna efter midsommar; midsommaren hade tillbragts på landet.

Det var en bjudning med mycket folk, med många rätter och goda viner. Och visst inte bara gammalt folk. Nej, framförallt ungdom, ungdom. Ungdom av bägge könen, unga lärare och lärarinnor, en och annan läkare och jurist, och så militärer, ett halvt dussin uniformer åtminstone.

Det var en mycket munter fäst. Lektorn var ungdomligheten själv; han skämtade, så att folk knuffade varandra på armbågarna. Han drack tappert, och han såg till, att även de

andra förplägade sig. Han lät ofta påfylla dotterns glas.

Ingun tycktes roa sig förträffligt. Hon log visserligen inte, men hon följde med inträse, med största inträse allt, vad som sades, och visade i synnerhet stor uppmärksamhet mot en av de yngre läkarna, något som mycket smickrade dennes fåfänga och oändligt fröjdade gamle lektorn, hennes far. Varje spår av inträse för en levande man gladde honom numera hos dottern.

Mitt under middagen — lektorn höll just tal — ringde det på tamburklockan. Lektorn fäste sig inte vid det; det fanns ju tjänare; men så sökte hans ögon Ingun. Hon var försvunnen från bordet. Lektorn började stamma, avbröt sig i sitt fästtal, tittade sig stum och orolig omkring, medan handen darrade och vinet i glaset rann ut över duken.

— Ingun, undrade han, — var är min dotter Ingun?

Ingun var redan tillbaka. Hon syntes högst inträsserad. Nästan för mycket inträsserad. Det såg ut, som om hon varit drucken; det var något underligt med hennes gång.

— Vad för slag? Brev igen?

— Ja, svarade hon med glänsande blick och klangfull, vibrerande stämma; så hade aldrig hennes stämma klungit, — ja, pappa,

brev, goda brev — brev från graven — åh, från min kära bröllopsgrav i det svarta Afrika —

Hennes ord klipptes av genom smällen av en dörr. Hon hade på nytt riglat sig inne på sitt rum.

Middagen var förstörd, lektorn ur fattningen. Så snart han kunde för värdskapet, sökte han pocka sig in till sin dotter. I början kom ej ett ord till svar på hans böner. Det var tyst i kammaren, men på fraset av kjorteltyg tycktes det, som om Ingun höll på att klä om sig.

— Mitt barn, mitt barn, tiggde lektorn med tårarna i strupen.

Han behövde inte tigga länge. I en huj flög dörren upp; hans dotter, halvklädd, med håret över skuldrorna, flammröd i ansiktet, störtade ut och förbi honom, innan han lyckats häjda henne. Hon skyndade mitt in i sällskapet, fram till den unge läkaren.

— Jag har funnit det, skrek hon, i en gäll, hotande ton, som om han varit hennes fiende, — ni ville dölja det för mig, men jag har funnit det!

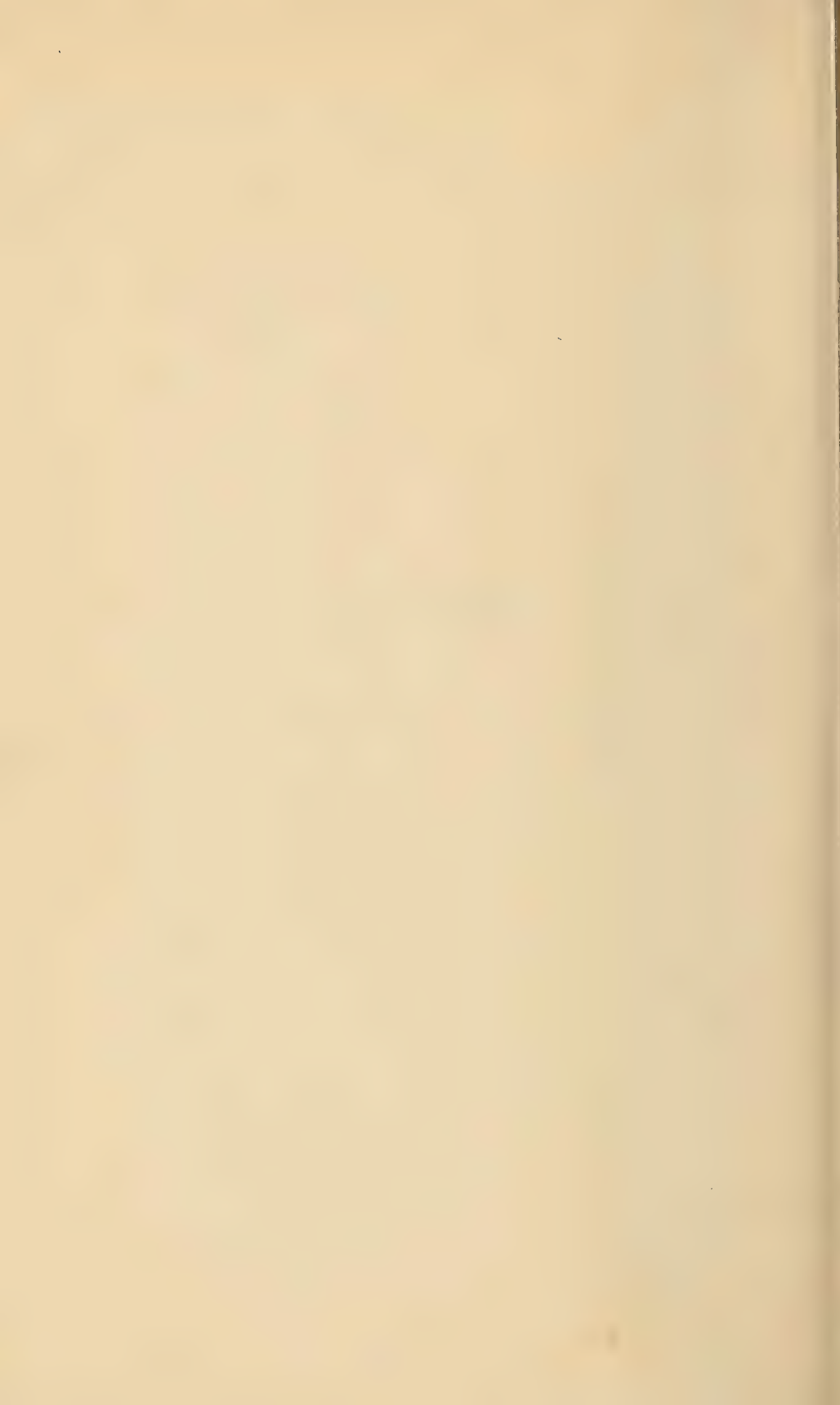
Sedan gled hon i en fart in i förmaket och bort till det minnesrika soffhörnet.

— Didrik, bad hon med förvandlad, skrikig röst, — Didrik, tag mig då, tag mig, tag mig!

Blicken stirrade och glänste. De kringstående drogo sig undan med ett oartikulerat sorl. Endast den unge läkaren behöll sinnesnärvaro nog att säga:

— Hon är i första stadiet; kanske kan hon ännu räddas!

· PARADISET



De sutto på verandatrappan, han med armen om hennes liv, hon med handen på hans skuldra och lutande huvudet mot hans arm — sutto så, som mannen och kvinnan suttit från tidernas begynnelse. Morgonskorna hade rullat från trappsteg till trappsteg och hamnat upp- och nedvända i trädgårdsgruset. Och den gemensamma längsja, de av överflödig försiktighet omsvept sin nakenhet, innan de trädde ut i fria luften, låg nedgliden på golvet lik ett mörkgrönt svepeblad under en utslagen dubbelblomma.

Julimiddagen spände blåa rökslöjor från gren till gren och buske till buske; de svaga fläktarna, som hettade i stället för att svalka, förde blott med sig ångan från mittrabattens rosor samt ett och annat lekset stänk från springbrunnsstrålen, och varje inblick från den söndagsödsliga byvägen utestängdes av hagtornshäcken, hög och tjock som en gammaldags slottsmur.

På andra sidan skymtade den svarta spiran av ett bykyrktorn samt en avlägsen flik av byvägen, där den vid en krök ormade sig uppför en backe.

De hade suttit tysta, länge, försjunkna i det växtliv, som väver hos alla och blott anas av de lyckliga få, som ha tid att vara som liljor om söndagen.

Det var hon, som bröt tystnaden, medan hon från sidan och utan att lyfta kinden från hans arm sneglade upp i hans ansikte.

— Jag älskar dina ögon, sade hon, — det är tyvärr bara om söndagarna jag får se, hur vackra ögon du har — om vardagarna gömma de sig bakom den otäcka pängsnén. O varför, varför skall människan behöva arbeta, undrade hon i en suck, som slutade i en kyss på hans skuldra.

Mannen besvarade varken frågan eller kyssen, så fångad syntes han av fjärilsjakten ute över rosenstånden.

Plötsligt slog han upp ett högt skratt — ett riktigt tjuvpojkskratt, så att kvinnan förskräckt och stucken lät handen falla från axeln och till och med flyttade sig ett stycke ifrån honom på skynket.

Han drog henne skyndsamt åter intill sig, tvang hennes läppar under sina egna och avbröt kyssen blott för att åter stämma upp sitt okynliga löje.

Men kvinnan hade blivit förnärmad, hon kämpade förgäves för att göra sig fri ur greppet, en glimt av det naturliga könshatet sköt upp

i hennes bruna ögon, medan hon fåfängt med fina fingrar bearbetade hans kraftfulla hand.

— Jag tål inte det skrattet, du vet, att jag inte tål det, sade hon häftigt, — det kommer som ett stycke vardag in i vår söndag; det är rått, det är kränkande, det liknar —

— Ett faunsprång i nymfernas ringdans, skalkades han, — nåväl, mannen är faunen av begynnelsen, och han förblir det intill änden, så länge han överhuvud förblir man. Jag kom med ens att tänka på, vad mina kamrater kalla oss. Min älskling, vet du vad — de kalla oss asketer!

— Oss, nästan ropade hon, i det hon åter smög sig närmre.

— Just oss!

Han fick ännu en gång ett anlopp av munterhet, men dämpade de yttre uttrycken, så att det försatte hela den muskulösa kroppen och till sist även kvinnan i skakning.

— Fryser du, älskling, frågade han hastigt.

— Fryser, förvånades hon, — en dag som i dag med hetta både ute och inne?

Hon kröp ännu ett litet stycke närmre och satte sig ånyo att beundra hans ögon.

— Ja, oss, som sannerligen inte neka oss något, bekräftade han, — men det är förstås bara för det vi avsky sprit, förakta tobak och —

— Haha, småskrattade den unga hustrun,

och skrattet blandade sig behagligt med springbrunnsporlet; — vad var det du sa' om cigarrökare häromdan?

— Jag minns inte, svarade han tankspridd, — men kan du tänka dig —

— Nu kommer jag tydligt ihåg det, envisades hon — cigarren, sa' du, är det stora barnets ersättning för tröstnappen! Hör du, det borde i en tidning!

— Asj, liten, nu ska du höra!

— Men du kan väl höra på mig också?

— Förlåt mig —!

— Jag tyckte, det var så bra sagt: att tänka sig de där stora, visa, blaserade herredjuren spatsera omkring med nappar i mun, som dibarn! Och häromdan sa' du också något om promenadkäppen — vänta — jo, den var apans avhuggna svans, som hon börjat ta till nåder, när hon inte längre kunde undvara den —!

— Än sedan, avbröt han med en kyss, — var och en har sin lilla käpphäst —

— Fy, inte vitsa misslyckat, när man kan säga så bra saker! Nu vill jag höra på dig!

— Nu har jag glömt alltsammans.

— Ah, så ledsamt, hycklade hon och började sakta sno hans ena mustasj.

— Det gör detsamma, sade han, — men erkänn, att det är löjligt, att inga fler än vi ha det på det här sättet?

— Jag tycker det är roligt, jag — att få vara ensamma om ett sådant söndagsnöje.

— Men kära, detta är ju mera än nöje, det är livet självt. Atminstone i ungdomen, tillade han sakta.

— Nej, alltid, alltid -- livet får aldrig ta slut, vårt liv kan inte ta slut.

— Förrän i döden, sade han med en fuktig blick på henne.

— Inte ens i döden, protesterade hon, — det måste finnas ett evigt liv — för oss båda!

— Naturligtvis, för oss båda, sade han med rörd, vacklande stämma, — det är vårt praktiska postulat. Och så är det nog för alla lyckliga människor.

— Finns det fler lyckliga än vi?

— Det finns det nog. Var och en på sitt sätt. Vårt sätt passade kanske inte för alla. Fast nog tycker jag det har allmänna förnuftet för sig —

— Usj, kom inte med förnuftet —!

— att leva ett nyktert, sunt, lagom arbetsamt liv utan hemumgänge och så ha söndagarna —

— hela långa, sköna söndagarna —

— ja, hela, långa, sköna söndagarna för sig själva och vara som blommorna och älska och vara lyckliga hela dagen —

— med kropp och själ —

— och så sova om natten —

— sova om natten, i stället för tvärtom!

Nu inträdde en längre, synnerligen väl utfylld paus.

Den unga kvinnan satte sig tillrätta, sköt hårböljorna tillbaka över skuldrorna och drog ett djupt andetag.

— Inte kan detta vara osedligt, undrade hon, leende åt sina ord.

— Na-tur-ligt-vis-är-det-o-sed-ligt, försäkrade han och kysste hennes fingertoppar, en efter varje stavelse eller vart ord; — för de dumma är allting osedligt, som är osedvanligt.

— Det här skulle vi aldrig kunna berätta för andra, medgav hon. — Men inte är det något osedvanligt i det här? Annat än dygnstiden? Det födes ju fortfarande barn till världen.

— Dem besörjer storken, svarade han, — officiellt åtminstone. — Jag kände en ung dam, som vart sjuklig för hela livet, därför att hon använt kallt vatten på olämplig tid. Den ärbara modern ansåg det nämligen osedligt att tala med barn om sådant.

— Henne kände jag också, men vuxet folk måtte väl —

— Vuxet folk, fortsatte han, — får inte skriva böcker, i vilka de ens vidröra, än mindre skildra livets innerligaste, djupaste och skönaste funktion. Ingenting hindrar däremot manliga

eller kvinnliga eller neutrala gäss att fylla hela romanbibliotek med sitt sentimentala kackel, med skildringar av så kallad erotik, det vill säga av ändamålslös och alltså oskön och osedlig flirt.

— Folk är väl rädda att bli upphetsade, menade hon.

— Upphetsade, eftersade han. — Tro mig: om folk ginge omkring nakna i sällskapslivet, skulle det begås färre äktenskapsbrott än nu, då folk går omkring halvnakna. Bara det, att folk nu gömmer sina små kroppsfel, medan de avkläda och framhålla sina företräden. — Puh, jag läste en gång en recension, där en författare klandrades för en naken boksituation, därför att sådant inte tillätes gå för sig på öppna gatan!!

— Stod det verkligen så?

— Ja, och vår civilisation ginge ju ut på att — höja oss över djuren!

— Gallimatias! Som om djuren kunde skriva böcker!

— Eller som om vår civilisation ginge ut på att avskaffa könsakten!

— Bevare oss — eller som om ens den kyskaste lilla förlovningskyss vore tillåten ute på öppna gatan? Och ändå står det om kyssar i de allra oskyldigaste missromaner! — Recensenten ansåg förstås, att diktaren drog ner

— så heter det ju alltid — att han profanerade genom att sätta sådant i bok?

— Ja, min älskling, det mente han säkerligen. Ty hans litteratur har endast negativa syften; den går endast ut på att onödiggöra annan litteratur — att bjuda folket sockerdricka för mjölk och vänja det av med att tänka och känna. För honom är litteraturen en evangelisk-luthersk statskyrka — medan den för författaren var ett blomkransat hednatämpel, och i antikens tämpel dyrkade man livet och glädjen, inte döden och försakelsen. Upphetsning! Som om litteraturen vore ett sömnmedel eller det sedliga idealet kunde vara slöhet? Som om ej varje bok, som duger, är ett offervin, som rusar och hetsar — som om det ej evigt vore diktarens kall att väcka, ägga, berusa, hetsa, att låta oss känna vår kraft dubbel, vårt livsbegär stegrat och vår självkänsla sådan, att vi ville storma stjärnorna och älska i millioner år? Är inte diktaren solens präst, skall han inte likna sin gud och sin fader?

— Nu diktar du själv — men nog tycker jag, du talar sant —?

— Dikt är sanning — ingen talar sanning utom diktaren, och om jag ett ögonblick blev diktare, så var det endast därför att jag lät solen berusa mig — genom dig.

— Käre!

Det är dumt att bli ond på de dumma. Men vad vilja de med sitt prat om gatan? Som om Tizians Danaë låge på gatan, därför att även gatnymfer och gatpojkar kunna smyga sig till en blick på hennes nakna kropp och nakna hänryckning?

— Du talar så bra — men inte ville du i alla fall skriva en bok om detta, om oss nu?

— Kära — inte utan lov av dig och inte utan en tillfälligt stark välmening med mitt fosterland! För övrigt, varför skulle man inte få skriva en bok, måla en tavla, mäjsla en staty, därför att det ännu saknas publik att förstå den? Sådant är, synes mig, närmast ens egen ekonomiska samvetsfråga.

— Men om du skreve sådant — om detta — om oss, så skulle kritiken just säga, att du velat slå mynt av det.

Mannen hade lagt armarna om sina knän och satt så några minuter, stum och orörlig, medan han såg ut över rosorna och vattenstrålen.

Hans hustru iakttog honom uppmärksamt. Nu lutade hon sig framöver, stack sin arm under hans och frågade skyggt:

— Kränkte jag dig, käre?

— Nej, älskade! Jag satt bara och gav dig rätt. Man borde aldrig skänka sig själv i någon form — i skönhetsglädje, i fosterlands-kärlek, i siardjärvhet — till sist kommer alltid

mobben med sina pänningvärderingar. Därför att vi måste leva och ta mot deras pengar, såsom vi ta mot deras klander och deras beröm, äro vi väl dock inte bundna att ta mot deras samveten på köpet? Så småningom lever man sig så in i livet, att man lever sig ur världen och dess mening. Man blir sig själv och vågar uttrycka sig själv. Man vågar tåga, när man har lust, och tala, när man har någonting att säga. Man vågar till och med minnas, att det funnits tider och tider av lika hög civilisation som vår, tider då en fallos dyrkades i templet, och då glädjehuset fullt öppet burde en fallos som skylt över sin gatingång.

— Men glädjehuset, insköt hustrun, — inte vill du —?

— Jag vill ingenting ha med dem att skaffa, svarade han genast. — De äro tillhåll för olyckliga, illa utrustade människor, och de locka egentligen mest i pryda, kärleksfattiga, naturfientliga tider som våra. — Men det är just pryderiet jag hatar, den falska andlighet, som skyler all vår tids onaturliga styggelse. Det är asketen jag vill ha piskad ur manteln och hälsan jag vill ge äreplatsen, där nu hyckleriet tronar. Jag vill ha antiken upp igen. Jag vill drömma en ny renässans, en ny köttets frigörelse — men ej utanför, utan innanför äktenskapet. Civilisationen har bjudit hustrurna männens ålderdom, sedan männens ungdom

bortkastats på skökorna. Morgonen har grytt för kvinnornas rätt: lat då dagen snart komma med hustrurnas. Till deras rätt hör inte endast kärleksbarnen, men också kärleksglädjen, njutningen av kropparnas lycka likaväl som själar-nas. Hustrurna maste få bli älskarinnor —

— Ah din käre tok, tror du alla duga till det, därför att jag —?

— Ack, du älskade blygsamhet! Därför vill jag ha dem uppfostrade till det alltifrån barndomen — våra flickor uppfostras till kontorsbiträden och docenter; det är tid, att de också uppfostras till kvinnor — hustrur! Det är tid, att hela världen uppfostras till glädje, till ung, till eldig, till solig glädje —

— Tyst!

— Ja, tyst? Om vi så visst kunde tysta dem? Nu ringa klockorna till aftonsång — alltid till aftonsång! Jaså, bara till begravning — alltid håller halva mänskligheten på med att begrava den andra halvan! O tempora, o mores! Men vem kommer där uppe i backkröken? Han må väl inte ämna sig hit?

— Ottilias kyrkoherde? Han skall väl på begravning. Kanske det är bäst vi gå in?

— Ja, kära, inte håller jag har mod att —

— Mod att visa honom, hurudana vi egentligen äro. Han tror, att vi äro konsekventare asketer än han.

— Inte är han någon asket längre. Fru

Ottilia har omvänt honom. Hon är med en liten nu igen.

— Kom, gå vi in under fikonalöven — vi blygas, ty vi äro kristna.

— Kristna — vi?

— Ja, mitt barn, ingen undkommer döpelsevattnet, som de en gång, trots våra högljudda protester, hällde över våra värnlösa hjässor. Ingen undkommer klockklangen, och ingen undkommer den kristna blygseln för sin skönhet, sin kraft, sitt mod och sitt snille! Det enda vi kristna inte blygas för, är våra brister. Det är tack vare dem vi ha guds nåd och människors overseende med det övriga. De människor vi se upp till, ha alla sina synliga skavanker. Det är endast när vi hysa medlidande, som vi orka beundra. Och först när vi upptäckt den hälvt, som är en stackare, ursäktade vi kristligt den hälvt, som är en stor man.

— Så du kan prata — i dag — att du har hjärta? I dag — en söndag — det vill säga min egen dag? I dag är jag svartsjuk på alla dina tankar, så snart de inte röra sig om mig — om oss!

Unga frun hade skyndat uppför trappstegen, sjalen släpade efter med ett hyssjande ljud.

— Kom, så stänga vi in oss, viskade hon, — jag är hungrig; Döva Anna dukar just middagen i matsalen! Jag vill inte klä på mig

tänk dig bara: klä på sig på en söndag
— jag vill inte! Inte mera än tofflor och
morgonrock, min vackra, koketta morgonrock
— medan vi äta! Hela söndagen är min, min,
min!

— Och min, kära därinna!

— Älskade dåre! Sssj!

Två tysta och alldeles nakna människor
stodo bakom den bommade dörren och lyddes
med klappande hjärtan till steg, som gravitetiskt
närmade sig uppför grusgången och trapporna.

Så knackade det — knackade omigen. Det
knackade inalles fem gånger.

Då förlorade husets herre tålmodet. Till
sin frus förskräckelse riglade han upp och
öppnade *deuxbattangerna*.

— Var så god och stig in, herr kyrkoherde,
uppmnade han med sitt allra artigaste små-
leende. — Så här ta vi alltid emot om sön-
dagarna. Min hustru har tyvärr gömt sig, men
är det så, att kyrkoherden vill dela vår enkla
söndagsmiddag, så bliv bara inte blyg för
kostymen!

Kyrkoherde Josua Lindh hade redan gjort
helt om och skyndade med ganska oprästerlig
brådska tillbaka utför trapporna. När hans
långa steg redan händogo över gruset, hördes
bakom en gardin en svagt huttrande stämma:

— Nu fryser jag värkligen, Eskil!

— Klä på dig då genast, Signe lilla!

Med tre sprang kom hon tvärs över rummet och in i sängkammaren.

— Klä på mig, är du tokig? Nej, nej, nej, Eskil — aldrig på en söndag, aldrig på en sommarsöndag!

Hennes man riglade verandadörrarna och följde skrattande efter.

— Är det ditt sista ord?



INNEHÅLL.

Ett äktenskap.	5
Dominikanen	33
Två fiender.	81
En blygsam	117
De långväga breven	133
Paradiset	183

Barbarskogen. En berättelse i klasskampens tecken. 6:e uppl. 9:e tusendet	3: 75
Slatten. En berättelse från brynningslider. 2:a uppl.	3: 75
Havet. Roman. 2:a uppl.	3: 75
Amerikaner och Byzantiner. Berättelser	3: 3: —
Marx Meyer på Varberg och andra berättelser	3: 3: —
Samlade Dikter 1900—1905. 2:a uppl. 12 häften a	— 25
Kompl. i 2 delar å 1: 50, i 2 band å 3: — Svart och Vitt (med dramat Jörgen Kock). Dikter	3: —
Rygskeppet. Dikter	3: 50
En modörr kvinna och andra dramatiska ting	2: —
Tigervuden. Skådespel i 5 akter	2: —
Äventyr. Sagor	2: 75
Orkester. Dikter	3: —

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PT
9875
08A72

Ossian-Nilsson, K. G. (Karl
Gustaf)
Asketer

UTL AT DOWNSVIEW



D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 13 07 06 15 015 8